

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№31 (12515)
30 июли
соли 2025

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

ТАШАББУСИ ҶАҶОНӢ

Қаъномаи таърихии Тоҷикистон оид ба зеҳни сунъӣ дар Маҷмаи Умумии СММ қабул гардид

25 июли соли 2025 Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид лоиҳаи қаъномаи махсусро зери унвони «Нақши зеҳни сунъӣ дар фароҳам овардани имконоти навин барои рушди устувор дар Осиёи Марказӣ», ки бо ибтикори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод гардид, бо иттифоқи оро қабул намуд. Дар ин ҳусус ба АМИТ «Ховар» аз Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон хабар доданд.

Бояд таъкид намуд, ки ташаббуси мазкур аслан аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳанронӣ дар муҳоҷисаҳои умумии иҷтисоии 79-уми Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид 24 сентябри соли 2024 пешниҳод гардида буд.

Санади мазкур бо бархурдорӣ аз пуштибонии якдиллонаи кишварҳои аъзои Созмони Милали Муттаҳид қадами муҳимро дар роҳи бунёди ризояти ҷаҳонӣ оид ба истифодаи беҳатар ва бар ахлоқ асосёфтаи зеҳни сунъӣ, аз ҷумла, рушди механизмҳои худтанзимкунӣ ва мудирияти масъулиятноки технологияҳои зеҳни сунъӣ дар сатҳи минтақавӣ ва миллии ташкил медиҳад.

Илова бар ин, ин қаънома, ҳамчунин, механизмҳои асосии истифодаи муассири технологияҳои зеҳни сунъӣро барои таъмини рушди устувор дар Осиёи Марказӣ муайян мекунад. Яке аз чунин механизмҳои пешниҳодшуда таъсиси Маркази минтақавии зеҳни сунъӣ дар шаҳри Душанбе мебошад, ки он ба ҳамроҳангсозии раванди татбиқи барномаҳои муштараки марбут ба зеҳни сунъӣ дар Осиёи Марказӣ мусоидат хоҳад кард.

Амалӣ намудани ин рӯйкардҳо ба таъсиси низомҳои беҳатар, бозғитмод ва боварибахши зеҳни сунъӣ мусоидат намуда, мувозинати байни танзим, навоарӣ ва механизмҳои худидоракунии дохилиро таъмин карда, барои дигар минтақаҳои ҷаҳон намунаи ибрат хоҳад буд.

Бояд гуфт, ки Маркази минтақавии зеҳни сунъӣ дар Душанбе ба тезонидани раванди татбиқи ташаббусҳои асосии марбут ба зеҳни сунъӣ дар Осиёи Марказӣ, аз ҷумла, самтҳои зерини марбута мусоидат хоҳад кард:

- пешбурди барномаҳои муштараки омӯзиши мутахассисон ва дастгирии стартапҳо дар соҳаи зеҳни сунъӣ миёни паркҳои технологӣ дар минтақа;
- роҳандозии лоиҳаҳои муштараки илмӣ-таҳқиқотӣ дар соҳаи зеҳни сунъӣ миёни донишгоҳҳо, муҳаққикон ва озмоишгоҳҳои минтақа;
- ташкили шабакаи муштараки марказҳои ҷамъовари маълумот барои афзоиши дастрасӣ ба зерсохтори ҳисоббарорӣ дар кишварҳои минтақа;
- ҳамроҳангсозии талошҳои миллии бо мақсади қабули принсипҳои умумии мудирияти ҳамроҳангшуда, масъулиятнок ва худтанзимкунии зеҳни сунъӣ дар Осиёи Марказӣ;
- пешбурди ташаббусҳои марбут ба ҷаҳонӣ бо шарикони байналмилалӣ.

Бешак, қабули қаъномаи мазкур нақши муҳими Ҷумҳурии Тоҷикистонро барои пешбурди муколамаи ҷаҳонӣ дар соҳаи зеҳни сунъӣ ва аҳаммияти таърихии сиёсати созандаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид менамояд.

АМИТ «Ховар»

ДАР ИН ШУМОРА:

2

Таваҷҷуҳ ба соҳаи маориф
омили пешравист

3

Таъсиси кафедраи технологияи
рақамӣ дар иқтисодиёт

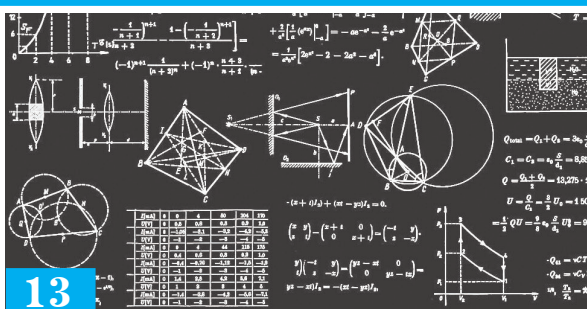
4-9

КОРНОМАҶОИ
ҶОВИДОНаИ ПЕШВОИ
МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ
(дар асарҳои Саймумин Ятимов)

11

Рушди соҳаи маориф дар
ноҳияи Зафаробод

13

Исботи нобаробариҳои
геометрӣ

ТАВАҶҶУҶ

Агар хоҳед, ки аз навоарии соҳаҳои маориф ва илм огоҳ бошед, асноду ҳуҷҷатҳои соҳаро сари вақт дастрас намоед, аз дастовардҳои хонандагони тоҷик иттилоъ ёбед, маводу матолиби судмандро доир ба соҳа мутолиа намоед, ҷолибтарин нигоштаҳоро оид ба умдатарин масоили рӯз биомӯзед, пас ба саҳифаи расмӣи вазорат дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram – «Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваست шавед.

QR – коди саҳифаи расмӣи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шабақаҳои иҷтимоии Facebook ва Telegram

Почтаи электронии «Омӯзгор»: p.omuzgor@maorif.tj

Телефон барои тамос: 225-81-55

**Имзои созишномаи ҳамкорӣ миёни
Вазорати маориф ва илм ва
Барномаи озуқавории ҷаҳонӣ**

25 июли соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон маросими имзои Созишномаи кумаки техникии миёни Вазорати маориф ва илм ва Барномаи озуқавории ҷаҳонии СММ (БОҶ) баргузор гардид.

Созишномаи мазкур ба хоҳири мусоидат ба интиқоли устувор ва ҳамвораи низоми ғизои мактабӣ ба моликияти миллӣ ва таҳкими иқтисодии идоракунии ин соҳаи муҳими иҷтимоӣ ба имзо расонида шуд.

Созишномаро аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода ва аз ҷониби Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонии СММ дар Тоҷикистон директори он Адҳам Мусаллам имзо карданд.

Дар оғоз вазири маориф ва илм ибраз дошт, ки бо дастгирии БОҶ дар Тоҷикистон наздик ба 2000 муассисаи таҳсилоти умумӣ бо маҳсулоти ғизоии хушсифат таъмин гардида, кӯдакони синфҳои ибтидоӣ аз ғизои солим баҳраманда мешаванд. Зикр шуд, ки соҳаи ғизои мактабӣ дар маркази таваҷҷуҳи Давлату Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дошта, бо ҳадафи беҳтар намудани вазъи ғизои хонандагон Барномаи давлатии рушди ғизои мактабӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2027 таҳия ва мавриди амал қарор дорад.

Дар навбати худ директори Барномаи озукавории ҷаҳонии СММ дар Тоҷикистон қайд намуд, ки аз ҳамкориҳои самарабахш бо Вазорати маориф ва илм қаноатманд ҳастем ва созишномаи имрӯза қадами устувор дар роҳи таъмин намудани ғизои солим ба кӯдакон аст.

Ёдовар мешавем, ки Барномаи озукавории ҷаҳонӣ яке аз шарикони муҳими стратегӣ дар соҳаи маориф ба ҳисоб рафта, дар татбиқи барномаҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла, ғизои мактабӣ нақши намоен дорад.

Тақвияти ҳамкориҳо

Дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон воҳӯрии муовини якуми вазирӣ маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳомид Ҳошимзода бо намоёндагони Фонди дастгирӣ фанҳои гуманитарии «Моя история» баргузор гардида.

Дар вохӯри директори фонд Есин Иван Владимирович, муовини аввали директор Калугина Анастасия Сергеевна, мушовири президенти Ташкилоти асосии давлатҳои азбои ИДМ оид ба масъалаҳои ғизоидохии хонандагон Газдиев Идрис Ибрагимович ва директори дастгирии амалиёти фуруши ЧСК «Наширети маориф» Ряховская Елена Алексеевна иштирок карданд.

Зимни вохӯрӣ муовини якуми вазир ташрифи меҳмононро ба вазорат хайрамакдам гуф-

та, барои ҳамкориҳои судманд
ҷихати рушди соҳаи маориф ва
таъмини муассисаҳои таълимӣ
бо китобҳои забони русӣ изҳори
миннатдорӣ намуд.

Гуфта шуд, ки айни замон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 71 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ бо забони русӣ фаъолият мекунанд, ки шумораи умумии хонандагони онҳо зиёда аз 43 ҳазор нафарро ташкил медиҳад. Ин шумора шаҳодати равшани муносибатҳои амиқи Тоҷикистону Россия дар соҳаи маориф мебошанд.

Зимни мулоқот ҷонибҳо маъсалаҳои марбут ба китобҳои дарсии забони русӣ барои муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умуимии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2025-ро мавриди баррасӣ қарор доданд.

Тавачҷуҳ ба соҳаи маориф омили пешравист

28 июли соли 2025 нишастӣ матбуотии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид. Дар нишастӣ матбуотӣ вазирӣ маориф ва илм Раҳим Саидзода, мушовири бахши Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа Масрур Абдуллозода, муовини якуми вазир, муовинони вазир, сардорони раёсату шӯъбаҳои дастгоҳи марказии вазорат,

роҳбарони муассисаҳои то-
беъ, муовини сардори Сар-
раёсати шаҳри Душанбе,

мудирони шубъаҳои маорифи ноҳияҳои шаҳри Душанбе, намоёндагони Иттифоқи касабаи қорمانдони маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, роҳбарони марказҳои татбиқи лоиҳаҳои сармоягузоришаванда дар соҳаи маориф ва 55 нафар намоёнди васоити ахбори оммаи дохиливу хориҷи иштирок намуданд.

Дар нишаст аз чониби 15 нафар намояндаи ВАО зиёда аз 30 савол пешниҳод гардид, ки ба ҳар кадоми он вазири маориф ва илм, муовинони вазир, сардорони раёсату шӯба ва роҳбарони муассисаҳои тобёе посухҳои мушаххас доданд.

Баррасии рушди таҳсилоти томактабӣ дар ҷаласаи назоратӣ

23 июли соли 2025 дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чаласаи назоратии назди вазирӣ маориф ва илм баргузор гардид. Дар кори чаласа муовини якуми вазир Ҳомид Ҳошимзода, муовинони вазир, сардорони раёсату шубъаҳои дастгоҳи марказӣ ва рохбарони муассисаҳои тобеи вазорат иштирок намуданд.

Чаласаро муовини якуми вазир ифтидох намуда, қайд кард, ки дар кишвар таҳсилоти томактабӣ ва ҷалби кӯдакони синни томактабӣ ба кӯдакистону марказҳои инкишофи кӯдак ба масъалаи муҳим табдил ёфта, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон рушди таҳсилоти томактабиро зери назорати махсус қарор додаанд. Роҷеъ ба ин масъала, Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид намудаанд: «Солҳои охир рушди таҳсилоти томактабӣ дар маркази та-

ваҷҷуҳи Ҳукумати мамлакат қарор гирифта, то имрӯз дар самти бунёд кардани ба истифода додани кӯдакостонҳои наву замонавӣ корҳои зиёде ба анҷом расонида шуданд».

Дар идмоа оид ба ваъзи татбики Лоихаи «Инкишофи барвактии кӯдакон барои густариши сармояи инсонӣ дар Тоҷикистон» дар самти таъсиби шаклҳои алтернативии таълиму тарбияи томактабӣ ҳамоҳангсози лоиха Назархудо Дастамбуев суҳанронӣ намуд. Ӯ таъкид намуд, ки лоихаи «Инкишофи барвактии кӯдакон барои густариши сармояи инсонӣ дар Тоҷикистон» ба дигаргунсозии баҳши таҳсилоти томактабӣ тавасути ислоҳоти сохторӣ, ҷорӣ намудани моделҳои нави таълим ва таҳкими асосҳои институтсионалӣ мусоидат кард. Лоихаи мазкур тибқи Стратегияи миллии рушди маорифи Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ҷиҳати расонидани фарогирии кӯдакон ба 30% то соли 2025 ва 50% то соли 2030 амал намуда, ҷиҳати

расидан ба ин ҳадафҳои мушаххас ба дастовардҳои назаррас ноил гардидааст. Намунаи муассисаи таҳсилоти томактабии муосир барои 150 кӯдак таҳия шудааст, ки ҳамчун модел барои таъсиси муассисаҳои оянда хидмат хоҳад кард. Илова бар ин, лоиҳа моделҳои алтернативии таҳсилоти томактабиро, аз ҷумла, марказҳои инкишофи барвақтии кӯдакон, гуруҳҳои бозӣ ва Маркази ҳамоҳангсозии таълимии рушди барвақтӣ, ки имкониятҳои омӯзиши барвақтӣ ва дастрасро маҳсусан, дар минтақаҳои дорои хизматрасонии маҳдуд фароҳам меоранд, татбиқ менамояд.

Дар охир муовини якуми
вазир таъкид дошт, ки ба-
рои рушду таъомули самти
тахсилоти томактабӣ ҳама
неруи ҷисмонӣю зехнии худ-
ро истифода бурда, баҳри
амалӣ гардидани дастуру
супоришҳои маорифпарваро-
наи Сарвари давлат бояд
тамоми қувишро талошро ба
харҷ диҳем.

Намояндагони «Каритас Швейцария» дар вазорат

23 июли соли 2025 муовини аввали вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳомид Ҳошимзода бо директори минтақавӣ ва намоёндагони Ташкилоти хайриявии байналмилалӣ «Каритас Швейтсария» вохӯрӣ анҷом дод.

Муовини якуми вазир аз саҳми ташкилот дар дастгирии соҳаи маориф изҳори сипос намуда, ҳамкориҳои дучонибаро муҳим ва саривақтӣ арзёбӣ кард.

Зимни мулоқот ҷонибҳои оид ба густариши ҳамкориҳо дар самти дастгирии соҳаи маориф, махсусан, дар минтақаҳои осебпазир, табодули афкор намуданд.

Намояндагони «Каритас Швейцария» омодагии хурдо чихати идомаи амалисозии лоиҳаҳои иҷтимоӣ ва таълимӣ дар Тоҷикистон, аз ҷумла, дар бахшҳои таълими фарогир, рушди таҳсилоти томактабӣ ва тақмили ихтисоси омӯзгорон, пеш аз ҳама, дар пешбурди лоиҳаи «Мактаби сабз» баён карданд.

Инчунин, ҷонибҳо масъалаҳои густариши ҷуғрофияи татбиқи лоиҳаҳо, муташакилона ҳамоханг сохтани амалҳо бо сохторҳои дахлдори давлатӣ ва истифодаи самараноки захираҳои баррасӣ намуданд.

**Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм**

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаш моҳи якуми соли 2025 гардиши савдои хориҷӣ 4 миллиарду 731 миллиону 100 ҳазор долларро ташкил дод.

НИШАСТИ МАТБУОТӢ

— Рақамикунонии иктисодиёти миллӣ ва технологияҳои инноватсионӣ яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати пешгирифти давлат буда, дар як муддати қӯтоҳ бо ташаббус ва дастгирии бевоситаи Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон заминаҳои инфрасохтори иктисоди рақамӣ ва асосҳои ҳуқуқии соҳа ташкил ва тақвият ёфтанд. Бинобар ин, раёсати донишгоҳ тасмим гирифтааст, ки ҷиҳати вусъат бахшидан ба равандҳои инноватсионӣ ва истифодаи ҳамҷонибаи имконоти технологияҳои рақамӣ дар иктисодиёти ҷумҳурӣ ва бо назардошти солҳои 2025-2030 «Солҳои рушди иктисоди рақамӣ ва инноватсия» эълон шудан, соҳтори он аз нав таҷдиди назар карда шавад, -иттилоъ дод зимни нишасти матбуотӣ ба рӯзноманигорон ректори Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон Зоир Раҳмонзода. Ректор афзуд, ки вобаста ба ин, дар донишгоҳ 14 ихтисоси нав қушода шуд.

Гуфта шуд, ки соли 2025 қабули довтолабон аз рӯйи 53 ихтисос бо шумораи 1446 нафар тавассути ММТ роҳандозӣ гардид.

Раёсати донишгоҳ барои ҷалби довтолабон барои соли таҳсили 2025-2026 ва вусъат бахшидани корҳои тарғиботӣ миёни хатмкунандагони мактабҳо се маротиба бо иштироки беш аз ду ҳазор хонанда «Рӯзи дарҳои боз» ташкил ва баргузор намуд.

3. Раҳмонзода зикр кард, ки дар соҳтори донишгоҳ ҳашт факултет, шӯбаи омода-

14 ИХТИСОСИ НАВ

зии кадрҳои илмӣ ва илмӣ-педагогӣ, бист кафедра, чор марказ ва филиали донишгоҳ дар шаҳри Исфара ва Литсейи инноватсионии «Душанбе» фаъолият доранд.

Ректор иттилоъ дод, ки донишгоҳ бо 17 корхонаи ҷумҳурӣ ҳамкориҳои доимӣ дорад, ки шогирдони ин муассиса ба кор қабул мегарданд. Дар соли ҷорӣ 439 нафар шогирди ин даргоҳ ба кор қабул шуданд, ки 84,2 фисадро ташкил медиҳад. Ҳамчунин, маъмурияти донишгоҳ донишҷӯёни курсҳои се ва чорумро аз рӯйи низоми дуалӣ ба кор фиристод, ки чунин таҷриба барои ба кор таъмин шудани онҳо кумак хоҳад кард.

Дар масъалаи иштироки устодону шогирдони донишгоҳ дар озмунҳои дохилӣ ва хориҷӣ низ суолҳо матраҳ гардиданд. Аз ҷумла, зикр шуд, ки дар даври ноҳиявии Озмуни ҷумҳуриявии «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» аз 420 нафар иштирокчӣ 90 нафар дар асоси дарёфти натиҷаҳои баланд ба даври сеюми шаҳрии озмун роҳхат гирифтанд.

Рӯзноманигорон ба дигар паҳлуҳои фаъолияти донишгоҳ марок зоҳир намуда, посухҳои мушаххас дарёфт намуданд.

Ҳотамӣ ҲОМИД,
«Омӯзгор»

147 нафар аз рӯйи ихтисосҳои омӯзгорӣ ба мактабҳо фиристода шуданд

нишгоҳро хатм карданд, ки аз ин шумора 147 нафар аз рӯйи ихтисосҳои омӯзгорӣ ба муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ фиристода шуданд.

Фаъолияти илмӣ-таҳқиқотӣ дар маркази таваҷҷуҳ қарор дошта, яке аз омилҳои муҳими омода намудани мутахассисони баландихтисос махсуб меёбад. Дар донишгоҳ соли 2025 5 лоиҳаи илмӣ амал мекунад. Инчунин, барои тақмили дониши муҳассилин 26 иттиҳодия ва маҳфили илмӣ,

аз ҷумла, «Дипломати ҷавон», «Адабиётшиносии ҷавон» фаъолият менамоянд.

Инчунин, дар нишасти матбуотӣ ректор дар хусуси масъалаҳои тарбиявӣ, ҳамкорӣ байналмилалӣ, таъбодули академии устодону донишҷӯён, рақамигардонии таълим, рушди инфрасохтор ва бехтарсозии шароити омӯзиш маълумот ироа кард.

Сумая ЮСУПОВА,
«Омӯзгор»

Озмоишгоҳи илмӣ-таълимӣ

Дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур қабл аз нишасти матбуотӣ бо озмоишгоҳи илмӣ-таълимии бисёрамалии «Идоракунии технологияҳои каммасрафи истифодаи энергия ва захираҳои об дар соҳаи хоҷагии об», кормандони вазорати ахбори омма бо иштироки ректор

Махмадёрзода Усмон Маъмур ва муовинон, шинос шуданд. Озмоишгоҳи мазкур ба ифтихори Соли байналмилалӣ хифзи пирияхҳо бо дастгирии шарикони рушд дар доираи Барномаи минтақавӣ «Идоракунии захираҳои об бо назардошти тағйирёбии иқлим дар Осиёи Марказӣ» таъсис ёфтааст.

Зимни нишасти матбуотӣ ректор зикр намуд, ки донишгоҳ бо 135 ташкилоту мактабҳои олиии хориҷи кишвар шартномаҳои ҳамкорӣ дорад. Ҳамзамон, 11 лоиҳаи грантӣ амал мекунад, ки тавассути он мубодилаи муштарак устодону донишҷӯёни донишгоҳ ва кишварҳои хориҷӣ сурат мегирад. Дар донишгоҳ 73 нафар донишҷӯи хориҷӣ ба таҳсил фаро гирифта шудаанд, ки аксари онҳо шаҳрвандони Ҷумҳурии Ўзбекистон мебошанд.

Хуршеда АЗИЗОВА,
«Омӯзгор»

химия, биотехнология, лоиҳакаши системаи муҳандисии биноҳо ва иншоот, автомобилҳои барқӣ ва гибридӣ, дастгоҳҳои бесарнишини парвозкунанда ва бахисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит дар сохтмон ба роҳ монда мешавад.

Дар донишгоҳ низоми таълим дар шакли дуалӣ ба роҳ монда шуда, тибқи он қисми назариявӣ дар муассисаи таълимӣ ва қисми амалӣ дар истеҳсолот сурат мегирад. Ин тарзи корбарӣ имкон медиҳад, ки донишҷӯён мувофиқи талаботи бозори меҳнат омода ва пас аз хатми донишгоҳ соҳиби ҷойи кор гарданд.

Шаҳноза БОБОМУРОДОВА,
«Омӯзгор»

Дар нишасти матбуотии Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон ректори он Назарзода Ҳайрулло Ҳолназар иттилоъ дод, ки соли 2025 донишгоҳро 845 нафар донишҷӯ, аз ҷумла, 11 нафар дар зинаи бакалаврият бо дипломи аъло хатм намуданд. Нақшаи қабул дар донишгоҳ

нашр расонданд. Донишгоҳ дар ин давра таъбодули академиро дар шакли ҳузури ва маҷозӣ бо Донишгоҳи Кадизи Испания, Донишгоҳи Кемёнги Кореяи Чанубӣ, Донишгоҳи Глобалии Хандони Кореяи Чанубӣ, Донишгоҳи Оредеаи Руминия ва ғайра ба роҳ монд. Хатмкунан-

Таъсиси кафедраи технологияи рақамӣ дар иқтисодиёт

барои соли таҳсили 2024-2025 96,8 фоиз иҷро гардид. Дар соли таҳсили 2025-2026 4 ихтисоси нав – иктисодиёт ва идора дар корхона, муносибатҳои байналмилалӣ, таъмини иктисодиёти фаъолияти гумрукӣ, дизайн ва графикаи компютерӣ, инчунин, кафедраи технологияи рақамӣ дар иктисодиёт таъсис дода шуд.

Ба таъкиди ректор, дар нимсолаи аввали соли ҷорӣ омӯзгорони донишгоҳ 7 монография, 54 мақола дар маҷаллаҳои КОА ва 198 фишурдаи мақолаҳо ба

дағони донишгоҳ дар соҳаҳои гуногуни истеҳсолот ба кор таъмин гардидаанд, ки дар умум, 68 фоизро ташкил медиҳад. Таҳсил дар донишгоҳ бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ пурра дар асоси шартнома ба роҳ монда шудааст.

Бояд қайд кард, ки дар назди донишгоҳ литсей аз рӯйи равияи табиӣ-риёзӣ амал мекунад, ки хонандагон ба он тариқи озмун ба таҳсил қабул карда мешавад.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Дар Донишгоҳи давлатии шаҳри Хоруғ ба номи Моёншо Назаршоев нишасти хабарӣ баргузор шуд. Сардори раёсати маорифи ВМКБ Мирзोकанд Аминҷон иброз намуд, ки 28 муассисаи кӯдакистон ва 204 маркази инкишофи кӯдак дар вилоят фаъолият мекунад. Сатҳи сифати таълим тақмил ёфта, танҳо дар олимпиадаи фаннии ҷумҳуриявӣ 397 нафар хонанда ширкат варзид, ки дар киёс ба соли гузашта 30 нафар зиёд аст.

Аз сатҳи сифати таълим то фарогирӣ ба тақмили ихтисос

Тибқи иттилои директори ФДҶТИБКСМ Азизбек Раҳимдод, муассиса давоми нимсола курсу семинарҳои тақмили ихтисосро баргузор кард, ки дар онҳо 624 нафар иштирок намуд.

Ректори Донишгоҳи давлатии шаҳри Хоруғ Комилбек Амид зикр намуд, ки муассиса дар нимсолаи мазкур ба муваффақиятҳои зиёд ноил гашт ва сифати таълим ба маротиба бехтар гардид.

Ҳоким Қаландариён-директори Институти илмҳои гуманитарии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дар ВМКБ қайд кард, ки дар муассиса ба рушди илм тавваҷҷуҳи асосӣ зоҳир мегардад ва дар ин муддат 1 нафар рисолаи докторӣ Ҳимоя кард ва 2 нафар дар арафайн Ҳимояи рисолаи номзадӣ қарор доранд.

Роҳбарон ва масъулони сохторҳои соҳаи маориф ба саволҳои намоёндагони вазорати ахбори омма посухи қонеъкунанда доданд.

Ҷангибеки УЛҒАТШОҶ,
«Омӯзгор»

Хобгоҳ бунёд мегардад

Дар нишасти хабарии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ректори он Мамадалӣ Курбонзода иттилоъ дод, ки донишгоҳ бо 37 муассисаи таҳсилоти олиии касбӣ, муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотии кишварҳои хориҷӣ ва созмонҳои байналмилалӣ шартнома ва қарордоди ҳамкорӣ дорад. Ҳоло дар донишгоҳ 40 нафар донишҷӯи хориҷӣ таҳсил менамоянд.

Бо дастури супориши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар самти хифзи иҷтимоии донишҷӯён барои 460

нафар донишҷӯ хобгоҳ сохта шуда истодааст. Рафти корҳои сохтмони маркази гармидиҳӣ низ бо маром идора дорад. Дар назди донишгоҳ литсей, институти илмӣ-таҳқиқотӣ (табиатшиносӣ ва техникӣ), марказҳои Мавлоношиносӣ, касб-омӯзӣ ва 14 факултет фаъолият доранд.

Дар 45 кафедраи донишгоҳ 621 нафар омӯзгор, аз ҷумла, 21 профессор ва 205 номзоди илму дотсент ҷалб гардидаанд. Шумораи донишҷӯён дар донишгоҳ 15281 нафар мебошад. Дар соли таҳсили 2024-2025 донишгоҳро 72 нафар донишҷӯ бо дипломи аъло хатм намуд, ки нисбат ба соли гузашта 19 нафар зиёд мебошад.

С. АЗИЗӢ, «Омӯзгор»

Содироти маҳсулоти кишоварзии Тоҷикистон ба хориҷи кишвар дар шаш моҳи соли 2025 ба 33,9 миллион доллар расид.

ХИДМАТИ МОНДАГОР

КОРНОМАҲОИ ҶОВИДОҶАИ ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

(Дар асарҳои Саймумин Ятимов)

ИСТИҚЛОЛИ ДАВЛАТИ

АЗ ДИДГОҲИ

ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

«Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат падидаи истиқлоли давлатиро армуғони тақдир намешуморад. Ба ин рӯйдод аз ҷаҳорҷӯбаи таърихи беш аз панҷазорсолаи миллати тоҷик менигарад. Таъкид месозад, ки ормони истиқлолият аз нахустин лаҳзаҳои шаклгирии миллати тоҷик арзи ҳастӣ кардааст. Шароити мушаххаси таърихи пайдоиш ва рушди ҷаҳонбиниро, ки мустақилияти сиёсии миллатро дар назар дошт, ёдрас менамояд» (С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 11).

«Масъалаи соҳибхитиёрӣ барои Роҳбари давлат хусусияти танҳо ҳуқуқӣ, ифтихорӣ, декларативӣ ва идеявӣ надорад. Чунин мафҳуми муқаддасро ӯ дар ҳамоҳангӣ бо алокаи диалектикаи моҳиятӣ мебинад. Ҳидоят менамояд, ки маънии онро бояд ҳамагон омӯзанд ва андеша кунанд» (Ҳамон ҷо. – С. 12).

«Мафҳуми «истиқлолият» дар фармуҳаҳои Пешвои миллат маънии фароҳамсозии «имконият»-ро дорад. Имконият ба давлат, ба ҳукумат, ба зиёиён, ба табақаҳои гуногуни ҷомеа – аз ҳурд то бузург, ба ҳар фарде, ки зарфият, қобилияти фикронии комил ва тафаккури солим дорад ва сарфи назар аз вазъи иҷтимоӣ, ҷаҳонбинии сиёсӣ, мансубият ба дину мазҳаб, худро соҳибватан мешуморад» (Ҳамон ҷо. – С. 13).

«Дар андешаи Сарвари давлат истиқлолият аз бузургтарин муқаддасоти моддӣ ва маънавии миллати тоҷик тафсир карда мешавад. Мантиқи сохтори ин истилоҳ посух гуфтан ба ниёзҳои созгор ба манфиатҳои миллатро дар бар мегирад. Барои дарки амиқи масъалаи Пешвои миллат арзишҳои умумимиллӣ ва умумибаъшарӣ «Ватан», «миллат» ва «ваҳдат»-ро, ки аз ҷиҳати семантикӣ ҳамрадифи «истиқлол» мебошанд, истифода менамояд. Чунин тарзи изҳори назар илман асоснок аст» (Ҳамон ҷо. – С. 15-16).

«Агар муҳимтарин офаридаҳои табиат обу ҳаво бошанд, ки бе онҳо дар рӯи замин ҳаёт вучуд дошта наметавонад, дар суҳанҳои ҳикматомӯзи Сарвари давлат истиқлол барои миллат айнан ҳамаин ҷойгоҳро дорад» (Ҳамон ҷо. – С. 16).

«Сарвари давлат ҳимоя ва таъмини ҳадафҳои истиқлоли миллиро аз вазифаҳои муштараки, пеш аз ҳама, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ, ҳуқуқӣ тавассути ба эътибор гирифтани воқеияти моддӣ, маънавӣ, амалкарди давлатдорӣ миллӣ ва таҷрибаи фарҳангии сиёсии сатҳи байналмилалӣ мешуморад» (Ҳамон ҷо. – С. 18).

«Сарвари давлат дар масъалаҳои таҳким ва ҷиғзи истиқлол, пеш аз ҳама, ба ҷаҳонбинӣ, маърифати баланд, нагӯ номус ва сатҳи масъулиятшиносӣ мардуми бофарҳангии Тоҷикистон таъма мекунад. Ҳидоят менамояд, ки миллат марҳалаҳои ҳассосу мушкили ҳештаншинӣ ва худшиносии миллиро дар амал ва сарбаландона паси сар кунад. Ҳар фард дар алоҳидагӣ моҳияти Ватан ва масъулияти ватандориро эҳсос намояд» (Ҳамон ҷо. – С. 21).

«Сарвари давлат ба мафҳумҳои «Ваҳдат» ва «Истиқлол» маънои низомсоз меदिҳад ва онҳоро бо ҳамдигар зич вобаста медонад. Дар ҳамаин асос муътақид аст, ки ин арзишҳои муқаддас дӯстиву бародарии тамоми сокинони Ватани азизамонро таҳким мебахшанд» (Ҳамон ҷо. – С. 26).

«Таълимоти Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат реша-

ҳои амиқи ғносеологӣ дорад. Ҳангоми асоснок кардани муҳимтарин масъалаҳои мавҷудияти халқи тоҷик мекушад, ки мардум, алаҳқусус, ҷавонон қонунмандҳои ба истиқлоли давлатӣ расидани миллати тоҷикро фаҳманд. Донанд, ки чунин дастоварди бузург чӣ асоси таърихӣ дорад. Марҳалаҳои аслии таърихи навтарини миллати тоҷик – ҷанги шаҳрвандӣ, расидан ба сулҳу ваҳдати миллӣ, рушди устувори иқтисодӣ аз ҷиҳи иборатанд» (Ҳамон ҷо. – С. 27).

«... Истиқлолияти давлатӣ дар таълимоти Сарвари давлат аз мавзӯҳои меҳварӣ мебошад. Ин мафҳум тавассути истилоҳоти «таърихи панҷазорсолаи миллат», «забони тоҷикӣ», «мероси илмӣ, таърихӣ, адабӣ», «ёдгориҳои таърихӣ», «ҳокимияти сиёсӣ дар давлати Сомониён», «хувияти миллӣ», «ҳештаншинӣ», «худшиносии миллӣ», «муҳоризаҳои озодихонаи миллати тоҷик» ва монанди инҳо асоснок ва тафсир карда мешавад» (Ҳамон ҷо. – С. 58).

ТАЪРИХ ВА ТАШАККУЛИ МИЛЛАТ

«Ҳангоми таҳлили паҳлуҳои зухуроти раҳбарии сиёсӣ дар таҷрибаи давлатдорӣ миллати тоҷик, ду намунаи барҷаста, мондагори таърих ва фалсафаи сиёсат намудор мегардад: корномаҳои шоҳ Исмоили Сомонӣ ва Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон. Боиси таваҷҷуҳи махсуси илмӣ аст, ки соҳиби қудрати давлатдорӣ ва давлатсозӣ шудани ду шахсияти бузург омил ва ҳосиятҳои фавқулода (the situational factors) дорад» (С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 7).

«Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вақте зимомии сиёсиро ба даст гирифт, ки қувваҳои худро, воқеан, низомии мутамарказонидашудаи давлати тоҷиконро, ки бо амри тақдир истиқлол касб карда буд, пора-пора карда буданд. Дар Тоҷикистон давлат ҳамчун мафҳуми ҳуқуқӣ вучуд надошт» (Ҳамон ҷо. – С. 8).

«Дар мантиқи баёни Пешвои миллат мазҳари омӯхтан, азҳуд кардани арзишмандтарин дастовардҳои моддӣ ва маънавии таърихи беш аз сеҳазорсолаи миллат ҳамеша дар мадди назар аст. Он дар амалияи сиёсии давлатдорӣ навин бо масъулияти бузург мавриди истифода қарор мегирад. Таъкид мешавад, ки дастовард ва мероси ниёгон бояд чун сарчашмаи маънавии худшиносии миллӣ хизмат кунад» (Ҳамон ҷо. – С. 14).

«Дар фармуҳаҳои Сарвари давлат аз замони вакили Маҷлиси Олӣ будани ӯ (солҳои 1990-1992) то ба имрӯз, ҳам дар қавл ва ҳам дар амал мантиқи таърихӣ кардан ба илм, маориф, истифода аз роҳи усулҳое, ки дар таҷрибаи сиёсии давлатҳои мутамарккони олам санҷида шудаанд, барҷаста ба назар мерасад. Роҳи муҳориза ӯ ба хоҳири пешравӣ, рӯз ба рӯз беҳтар кардани сатҳи зиндагии мардуми одӣ аст» (Ҳамон ҷо. – С. 15).

«Дар таълимоти Сардори давлат таърихи миллат аз ҷузъиёти сифатии эҳсоси ҳастӣ – забон, адабиёти пурғановат, ҳештаншинӣсӣи ҳудудҳои ва ваҳдат иборат мебошад. Дар ин истилоҳот қўшиши ба тарзи амалӣ нишон додани таҷрибаи таърихӣ – дастовардҳои муайян ҳамчун далели раднопазирии ҳастии миллати тамаддунсозӣ мо воҳи мушоҳида мегардад ва онҳо ҳамчун арзишҳои эътирофгардидаи сатҳи ҷаҳонӣ ёдоварӣ мешаванд» (Ҳамон ҷо. – С. 28).

«Раҳбари давлат ҳангоми тафсир ва муаррифӣ кардани таърихи миллат эътиқодмандона ва бо ифтихор суҳан меғўяд. Дар роҳи расидан ба ормонҳои миллӣ ва истиқлолият худқифо будани онро таъкид мекунад. Сарчашмаи аслии рушд, аз як давра ба давраи дигар гузаштан, аз лиҳози сифат, маънавиёт ба мақоми таърихӣ расидани миллатро аз табиати ботинии худӣ ӯ медонад. Тақдирӣ таърихӣ халқро аз лиҳози диалектикӣ шарҳ медиҳад. Инкишофи онро натиҷаи рақобат, зиддиятҳо, шикасту реҳтҳо, эҳё ва дар набарди ҳастӣ пирӯз гаштанҳо мешуморад. Андешаи се даҳсолаи ахир ба амри тақдир, ки ӯ раҳнамон халқ аст, барои таърих, имрӯз ва оянда далели қофӣ чунин натиҷагирӣ мебошад» (Ҳамон ҷо. – С. 33).

«Мантиқи ҷолиби таваҷҷуҳи истифодаи принсипи таърихият дар таълимоти Пешвои миллат ноил гаштан ба дарки воқеият – сарнавишти миллӣ ва натиҷаи он – худшиносии миллӣ аст. Таҳқиқоти ӯ дар ин маврид халқӣ, огоҳона, дастрас ва барои ҳамагон фаҳмо мебошанд» (Ҳамон ҷо. – С. 33).

«Мантиқи бузургии таълимоти Пешвои миллат аз воқеияти «Тавоно бувад, ҳар ки доно бувад» сарчашма мегирад. Сарвари давлат дар амри равшангарӣ ва маърифатнокии миллат ба масъулияти таърихӣ аҳли донишу маърифат – зиёиён таъма мекунад» (С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 39).

«Баҳои Пешвои миллат нисбат ба шахсияти бузургии таърихӣ – Имоми Аъзам фавқулода муҳим аст. Тавассути

ибрози чунин эътиром ва эътиқод Сарвари давлат ба ҳодимони дин намунаи олии миллатдӯстӣ ва ватанпарварии як мутафаккири тоҷикро дар шароити ниҳоят мураккаби таърихӣ муаррифӣ мекунад» (Ҳамон ҷо. – С. 42).

«Мувофиқи таъкиди Пешвои миллат, зарур аст, ки насли ҷавон ба омӯхтани таърих, адабиёт ва фалсафаи қадими худ фаро гирифта шавад. Хотираҳои менамояд, ки панду ҳикмати гузаштагонӣ мо на танҳо барои миллати тоҷик, балки дар ғайи гардонидани афкори пурҳикмати умумибаъшарӣ саҳми босазои худро гузоштаанд» (Ҳамон ҷо. – С. 47).

«Сарвари давлат таърихи миллатро бо диққати ҳосса омӯхтааст. Сабабҳои бурду боҳти онро таҳлил, баррасӣ ва арзёбӣ намудааст. Аз онҳо ҳулосаҳои барои миллат ҳаётан ибратбахш ва шоистаи пайравиро гулчин кардааст. Принсипҳо, меъёрҳои муайян намудааст, ки тавассути амалӣ кардани онон фарзандони бонангу номуси халқи тоҷик дар тӯли таърих барои манзалат пайдо кардан, устувор гаштан, оламиёро шиносонидан ва моил намудани онҳо барои эътирофи миллат, инчунин ҳимояи халқи тоҷик хизмати сазовор кардаанд» (Ҳамон ҷо. – С. 47-48).

«Принсипи таърихияти таҳқиқот дар таълимоти Сарвари давлат мавқеи қалбӣ дорад. Тавассути он меҳодаи алоқамандии воқеият – тақдирӣ миллати тоҷикро дар вобастагии пурра – бурду боҳти ҳадди ақал ҳазорсолаи ахир амиктар таҳлил, баррасӣ, арзёбӣ кунад, ҳулосаи асоснок барорад. Ба дигарон, ба мардум фаҳмонад» (Ҳамон ҷо. – С. 60).

«Имкони таърихӣ ба миллати тоҷик инкилоби бузург – Истиқлоли давлатиро ато намуд. Тавассути заҳматҳои шабонарӯзии Қаҳрамони миллати тоҷик пояҳои давлатдорӣ миллӣ гузошта шуданд. Кишвар рӯ ба инкишоф ва тараққӣ ниҳод. Ҳамасронӣ мо шохиди ин таҳаввулотӣ қулӣ мебошанд. Чунин дигаргунӣ ва пешрафт дар шароити ниҳоят мураккаби зиддиятҳои дохилӣ ва берунӣ ба вуқӯ пайвастанд. Онҳоро нодида гирифтани мумкин нест» (С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 6. Адабиёт ва диалектикаи ҳаёт. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 5).

«Роҳбари давлат ба қаҳрамоноҳои фарзандони халқи тоҷик ҳамеша арҷгузори мекунанд. Қўшиш менамояд, ки хотираи онҳоро ҷовидон гардонад. Тавассути овардани далелҳои таърихӣ ба ҳамаватанон, махсусан, зиёиён – шоирон, нависандагон, олимон, кормандони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, муаллимони мактабҳои оливу миёна, донишҷўён, қасоне, ки мансуб ба табақаи андешаву эҷод ҳастанд, маъниву мантиқи арзишҳои тоҷикиятро гаштаву баргашта ва воҳи равшан фаҳмонад ва бузургони гузаштаи миллатро ҳамчун намунаи пайравӣ муаррифӣ намояд» (С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забоншиносии миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 19).

«Роҳбари давлат ҳамчун эҳғари воқеии арзишҳои шукӯҳманди таърихӣ замони салтанати Сомониёнро бо ифтихори бузург ёдовар мешавад. Рушду нумӯи забони тоҷикиро натиҷаи истиқлоли давлатӣ мешуморад» (Ҳамон ҷо. – С. 21).

«Дар таълимоти Пешвои миллат нақши сиёсатмадорон, олимон, шоирон, нависандагон, мутафаккирон ва умуман, зиёиён дар ташаккули халқи

(Давомаш дар саҳ. 5)

Дар Тоҷикистон теъдоди муассисаҳои томактабӣ ба 757 адад расид.

КОРНОМАҲОИ ҶОВИДОНАИ ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

(Дар асарҳои Саймумин Ятимов)

(Аввалин дар саҳ. 4)

точик, хифзи арзишҳои миллий, мубориза барои истиқлоли давлатӣ ва бунёди давлати тоҷикон дар ғули таърих – аз давраҳои қадим, асрҳои миёна, замони нав ва муосир ба таври хоса таъкид мегардад» (*Ҳамон ҷо. – С. 31-32*).

«Роҳбари давлат симоҳои таърихӣ бузургони миллатро ҳамчун намоёнҳои фардӣ ҷомеаи замони худ мавриди таҳқиқ қарор дода, ҳамзамон бо ин, нобигагӣ ва иродати садоқат ба халқ, мардонагӣ, часури, ташаббусқорӣ дар роҳи амалӣ кардани идеалҳои пешқадами ҷомеа, истодагарӣ карда тавонистани онҳоро дар ҳифз ва пешбурди манфиатҳои миллий махсус таъкид кардааст» (*Ҳамон ҷо. – С. 32*).

«Ангезаи аслии ризоият додан ва расидан ба қудрати сиёсӣ дар мушкилтарин лаҳзаҳои ҳаёти ҷомеа барои Сарвари давлат хизмат ба мардуми кишвар буд. Зеро дар он замони мудҳиши террори ҷисмонӣ ва маънавӣ, қатлу ғорат, бесарусомонӣ, парешонӣ, яъне, беқонунӣ касе ҷуръат ва ғайрати ҳокимият қардано надошт. Сиёсатмадорони ботаҷриба худро ба ҳар баҳона қанор мегурифтанд. На танҳо қисмати зиёди мамлакат, балки пойтахти он ҳам наметавонист вазифаи конституционии худро адо намояд. Ҳадафи аслии Раиси тозаинтиҳоби Шурои Олӣ, ки ҳамзамон, Сарвари давлатро ба уҳда дошт, пеш аз ҳама, хифзи манфиатҳои миллат, халқи азияткашида – оммаи васеи мардум буд. Хотираи некиҳо доимо ҷӯтоҳ аст. Аммо на танҳо ин насл, балки ҳадди ақал, ҳазор соли дигар набояд ин қаҳрамони умуимиллӣ фаромӯш гардад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми II. Паёми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Нашриёти муосир, 2020. – С. 213*).

«Ба ҳамин хотир, садои марғуладори ватанхоҳонаи Пешвои муаззами миллат: «Дӯст бошед! Тифоқ бошед! Ватани худ – Тоҷикистони азизро дӯст доред!» на танҳо барои ин насл, балки ҳазор соли дигар барои ҳама қасоне, ки қобилияти шундан доранд, ҳамчун мантики бузург – маҳсули таҷрибаи таърихи ғолибдорӣ миллат равона гардидааст. Ин нидо бояд бо сифати абадият, садсолаҳо бо ҳамин овози ҷавонмардонаи даъваткунанда, ҳар шому сахар дар ҳар хонадон, дар ҳар макону хиёбон садо бидиҳад» (*Ҳамон ҷо. – С. 236*).

«Тамоми таълимоти Пешвои муаззами миллат ва ҳолати воқеи онро принсипҳои ба вазият имрӯзаи халқи тоҷик ҷаҳат аз нигоҳи таърихӣ ва дар алоқамандӣ бо ҳодисаҳои таърихӣ баҳо додан, дар муносибат бо таҷрибаи таърихӣ, ки ин миллат аз сар гузаронидааст, дар бар мегирад. Ин мантики комилан илмӣ аз лаҳзаҳои аввале, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба манзалати роҳбари давлат интиҳоб гардид, ҳам аз ҷиҳати назариявӣ ва ҳам амалӣ, баръало ба ҷашм мерасад» (*Ҳамон ҷо. – С. 248*).

«Пешоҳанги Эҳёи миллати тоҷик Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аст, ки аз рӯзи аввали зимми ҳокимиятро ба даст гирифтандар ин роҳ собитқадмона, ҷоннисорона, қаҳрамонона мубориза мегардад. Ин дилели таърихӣ аст» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 12. Эҳёи миллат – баҳои давлат. – Хуҷанд: Ношир, 2024. – С. 40*).

«Рӯзи 2-юми ноябри соли 1992, дар шароити низоҳати мушкили вазъи сиёсӣ-ҳарбӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ дар шаҳри Кӯлоб сессияи вилоятӣ гузашт. Дар он вақтҳои халқ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро ба вазифаи раиси вилоят интиҳоб карданд.

Мардуми медонист, ки ин вазифа

мушкилтарин, хатарноктарин ва масъулиятноктарин дар шароити онрӯзаи Тоҷикистон аст.

Раиси вилояти Кӯлоб бо вучуди вазъи сангини иқтисодии минтақа, гуруснагӣ, қатлӣ, нодорӣ, бесарусомонӣ, пахншавии касалиҳои сироятии марговар, адами имконоти пурраи ҳарбӣ дар муқобили терроризм ва ҷанги хонумонсӯз, ҳамакунун масъулияти роҳбарии ғайрирасмии Ҷабҳаи миллии мубориза барои барқарор кардани соҳти давлатдорӣ ва қонуниятро бар уҳдаи худ гирифт» (*С. Ятимов. Эддоишҳо. Қисми II. – Душанбе: Экопринт, 2024. – С. 280*).

«Бо интиҳоб шудани муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба вазифаи раиси вилояти Кӯлоб ва заҳматҳои шабонарӯзии ӯ бо мардум, сафарҳои пайдарпай ба маркази вилояти Кӯрғонтеппа, ки тақдирӣ давлатдорӣ тоҷикон дар он ҷо, дар мубориза ба муқобили терроризми байналмилалӣ ҳаллу фасл мешуд, дар кӯтоҳтарин муддат вазъ ба манфиати барқарор кардани соҳти конституционӣ тағйир меёфт» (*Ҳамон ҷо. – С. 281-282*).

«... дар дунё миллате вучуд надорад, ки худ ба худ соҳибдавлат гашта, мустақилият ва рушду нуму пайдо кунад, агар дохилӣ сиёсӣ, пешравонӣ ҷонфидо ва қаҳрамононе набошад, ки ҳамин ҳаракат, ҳамин ҷараён, ҳамин ният мақсад ва ҳамин ормонҳоро бо сифатҳои бузургии шахсияти худ таъмин карда тавонанд.

Аммо дар бораи шахсияти бузург ҳамоно вақт суҳан мегӯянд, ки ӯ барои миллати худ хизматҳои бузург кардааст.

Дастоварди Иҷлосияи XVI, нуктаи бунёди барои сарнавишти миллати тоҷик таъйинкунандаи он, бозёфт ва интиҳоби муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба сифати Роҳбари давлати тоҷикон буд.

Ба баръакс, бузургии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар он аст, ки бо ҷонфидоӣ ва қорнамоиҳои дар ғули таърихи ҳазорсола нотақдор, манзалати ин Иҷлосияро ҳамчун ифодаи хиради азияли миллати тоҷик абадӣ гардонд» (*Ҳамон ҷо. – С. 282-283*).

«Бо гузашти даҳсолаҳо дар бораи нақши аввалин поягузори давлатдорӣ миллии тоҷикон дар ҳазораи ахир, ки бидуни шак, ба номи Эмомалӣ Раҳмон мансуб аст, бояд ихрош дошт: «кам аст, ки андеша ба ифода кардани воқеият кӯшиш намояд, бояд худӣ воқеият ҳам ба муҳтавои тафаккур тамоюли мутасил дошта бошад» (*Ҳамон ҷо. – С. 283*).

«Этиқодмандии Президент ба ормону орзуҳои худ аз асоси воқеӣ бархӯрдор мебошад. Он бар шуурнокии ҳақиқӣ, дарки реалии вазъ дар дохили мамлакат, минтақа ва кишварҳос, ки тақдирӣ Тоҷикистон бо онҳо алоқамандӣ дорад, асос ёфтааст.

Аз диди Роҳбари давлат, офарандаи таърих инсон аст. Ҳар шахс бояд масъулияти худро дар назди ҷамъияти барои имрӯз ва оянда эҳсос кунад. Вазифаҳои худро донанд. Онро бо дарки масъулият ва қуллӣ имконоти руҳиву равонӣ ва ҷисмонӣ иҷро намояд» (*Ҳамон ҷо. – С. 653*).

«Эҳёи миллат барои Роҳбари давлат аз масъалаҳои муҳимтарин ба ҳисоб меравад. Маҳз ба ҳамин хотир, бо супориши ӯ китоби «Тоҷикон»-и Бобочон Ғафуров нашр ва ба ҳар як хонадони тоҷик тухфа карда шуд. «Шоҳнома»-и Абулқосими Фирдавсро чун қуръони Аҷам эътироф ва китоби рӯйнимизии ҳар фарди ватанпарвар эълон кард» (*Ҳамон ҷо. – С. 655*).

НАҚШИ ШАХС ДАР ТАҚДИРИ МИЛЛАТ

«Боиси ифтихор аст, ки даврони Истиқлол сабқ, шева ва усули дав-

латдорӣ миллати тоҷикро воқеият бахшид. Он тамоми паҳлуҳои ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, илмӣ, фарҳангӣ, маънавӣ ва мудофиавиро дар бар мегирад. Мактаби давлатдорӣ миллий усулан созмон ёфт. Бунёдгузори он Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад. Зарур аст, ки ин мактаб ба таври фарогир мавриди таҳқиқоти илмӣ, таҳлил, омӯзиш ва баҳрабардорӣ барои имрӯзу фардо қарор бигирад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Аристотел: давлат ва сиёсат. – Душанбе: Ганҷи навирифт, 2019. – С. 4-5*).

«Хиради азалий, интиҳоби ягона роҳи дурусти раванди сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат, қобилияти бузургии ташкилотчиӣ, иродаи қавии сиёсӣ, қордонӣ, ҷавонмардӣ, қудрати дар атрофи худ сарҷамъ кардани кишрҳои гуногуни ҷомеа, сарфи назар аз ҷаҳонбинӣ ва манзалати иҷтимоӣ, ба як мақсад сафарбар карда тавонистани оммаи мардум аз омилҳои асосии обрӯ, эътироф, эътимод ва ба маҳбубияти умумимиллӣ сарфароз гаштани Раҳбар ва Пешвои миллати тоҷик мебошад. Дар ин вазъият, Пешвои миллат ва мардум дар якҷоягӣ ба қувваи бузургии умумихалқӣ мубаддал гаштаанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 67*).

«Асарҳои офаридаи Пешвои муаззами миллат «Тоҷикон дар оинаи таърих», «Сарнавишти миллати соҳибтамаддун», «Забони миллат – ҳастии миллат», «Ҷеҳраҳои мондагори», «Уфқҳои Истиқлол» ва монанди инҳо, ки дар солҳои гуногун ба таъриси расидаанд, намунаҳои олиӣ таҳлили паҳлуҳои ҳаётан муҳими зиндагии миллати тоҷик дар ғули ҳазорсолаҳо ва замони муосир мебошанд.

Асарҳои Пешвои миллат таҳқиқи ҳамаҷонибаи воқеият ва таҷрибаи таърихӣ ташаккулёбии миллати тоҷик, дастовард, мушкilot ва бурду бохтҳои онро дар гузашта ва даврони мо дар бар мегиранд. Дар паёмҳо, суҳанронӣҳо, муқолаҳо бо мардуми самтҳои гуногуни ҳаёти мамлакат, минтақа ва ҷаҳон мавриди таҳлил, арзёбӣ, ҳулосабарорӣ ва раҳнамоӣ қарор гирифтаанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 67*).

«Таълимоти Пешвои миллат – таҳлили илмиву назариявӣ таҷрибаи таърихӣ миллати тоҷик ва ҷараёни амалии бунёди давлати миллии тоҷикон дар замони Истиқлол аз ниёзҳои воқеии иҷтимоии давлатдорӣ мо барои имрӯз ва фардо аст.

Ҳангоми ҷунин таҳқиқ бори дигар муайян мегардад, ки ҷи гуна ин назария ва амалияи давлатдорӣ – ҳамчун ганҷинаи бебаҳо ва дастоварди таърихӣ мо – на танҳо ҳоси заковатмандии миллати тоҷик аст, аз таърихи илм ва тамаддуни ҷаҳонӣ сарҷамъа мегирад, балки илм ва тамаддуни ҷаҳониро бо сифатҳои арзишмандӣ худ ғанӣ мегардонад» (*Ҳамон ҷо. – С. 68*).

«Бар асари ҷанги хонумонсӯз, ки онро дӯстқушони душманпарвар бо сад макқорӣ ва ҷилвау ҳилагарӣ рӯйи қор оварданд ва имрӯз ҳам аз қардаи худ изҳори пушаймонӣ надоранд, садҳо ҳазор хона вайрон, сағиру қабир ҳайрон, мардум саргардон шуданд. Сарвари давлат – сарвару сарпараси бепарасторон гашт» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ганҷи навирифт, 2019. – С. 299*).

«Таҳлили сифатии ғаёлоҳои ба саҳнаи сиёсии солҳои навадуми асри гузашта воридшуда – яке аз фочиабортарин давраи таърихӣ миллати тоҷик, нишонгари он аст, ки бидуни ҷунин шахсияти бузурге мисли Эмомалӣ Раҳмон, расидани миллати парокандагашта ба сулҳу субот ва таъ-

сис давлати ягонаи соҳибистиклол ва ба пайроҳаи рушд раҳнамун сохтани он ғайримикон буд» (*С. Ятимов. Эддоишҳо. Қисми II. – Душанбе: Экопринт, 2024. – С. 655*).

«Ҳамзамон бо ин, мо ҷонибдори он ақида ҳастем, ки зухуроти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷун шахсияти ғавқулодаи сиёсӣ дар таърихи миллати тоҷик, падидаи ғайринишзор нест. Ӯ ифодакунандаи рушду қамол, хираду андешаи таърихӣ миллати тоҷик дар роҳи Истиқлоли давлатӣ, маҳсули асрҳос, ки дар нақши ин абармарди сиёсат таҷассум ёфт. Эҳғари ормону орзуҳои миллат дар ҳазораи ахир гашт» (*Ҳамон ҷо. – С. 655*).

«Насли охири асри XX ва оғози нимаи аввали асри XXI мушоҳидаҳои ғавқули заҳматҳои бузургии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сиёсати амалии давлатдорӣ – ташкил ва раҳбарии ҳуқумат, пешбурди қори соҳаҳои ҳаётан муҳим ва тақдирсози сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат, қорқард ва роҳандозии соҳаҳои ҳаётан муҳими давлатдорӣ – иқтисодӣ, иҷтимоӣ, амниятӣ, мудофиавӣ, илм, маориф ва фарҳанг мебошад» (*Ҳамон ҷо. – С. 656*).

«Нобигагии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар он аст, ки дар натиҷаи таққиқи мавод ва таҷрибаи таърихӣ, маҳсусан, воқеияти талҳи солҳои аввали мустақилият дар ҳаёти халқи тоҷик, муборизаҳои шади геополитикии муосир ва зарурати ҳаётии хифзи манфиатҳои миллии Тоҷикистон, бо таълифи асар ва суҳанронӣҳои андешамандонаи дар умқи фикр сайқалдида, консепсияи Истиқлоли давлатӣ, масъалаҳои хештаншиносӣ ва худшиносии миллиро илман қорқард ва ба ҳамватанон пешкаш кард» (*Ҳамон ҷо. – С. 657*).

«Эҷоди асарҳои илмӣ, иброси мавқеи сиёсӣ дар шакли паём, баёния, суҳанронӣ, гуфтугӯи мустақим бо халқ аз ҷониби Сарвари давлат аввалин таҷриба дар таърихи давлатдорӣ тоҷикон аст. Дар ин ҳуҷҷатҳо ва иброси ақидаҳои муҳимтарин сабқ, усул, роҳ ва воситаҳои давлатдорӣ, раҳбарии ҷомеа дар лаҳзаҳои муракқаб ва тақдирсози миллати тоҷик ифодаи худро ёфтаанд.

Ҳаётан зарур аст, ки барои наслҳои имрӯз ва оянда ин хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ Пешвои миллат дар асоси методологияи илмӣ мавриди таққиқ қарор бигирад. Ҷунин омӯзиш фарогири тамоми соҳаҳои давлатдорӣ – сиёсати дохилӣ ва хориҷии кишвар бошад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷи навирифт, 2019. – С. 62*).

ДУРАХШОН АСТ БО РАФТОР, БО ҚИРДОР, БО ГУФТОР

«Дар рафтор, гуфтор ва зиндагии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ҳамчун инсон ман шахсияти покнатинат, одӣ, ҳоксор, фурутан, хушсуҳабт, нектабиат, ҳимматбаланд, фарди доно ва роҳбари тавоно, фасеҳгуфтор, марди худоғоҳу ватандӯст, эҳғари аънаа ва бузургии ниёсон, таърихофарин, пайвандгари тоҷикон, анғезандаи руҳи миллий, муҳофизи Ватан, масъулиятшинос, руҳбахш, пурқору наққору пурсаёйу қарин ба одамони меҳнатӣ ва дардошноро дарёфтам.

Ӯ воқеан, меҳнатдӯст ва заҳматқарин аст.

Дар шохидӣ ва пеши назари мо садҳо, ҳазорҳо амале ба намоиш гузошт, ки ӯро ҳамчун ҷавонмард, фарзанди баруманди ин сарзамин, ҷонфидо ба хотири сулҳу субот, ваҳдат, яқпорчагии Ватан, обрӯ, манзалат ва тақдирӣ таърихӣ миллат ва давлати тоҷикон муаррифӣ кард» (*С. Ятимов.*

(Даволаш дар саҳ. 6)

КОРНОМАҲОИ ҶОВИДОҶАИ ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

(Дар асарҳои Саймумин Ятимов)

(Аввалин дар саҳ. 5)

Ёддоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 657-658).

«Аз таълимоти Сарвари давлат бармеояд, ки фард дар замони худ ҳамон вақт узви ғаёли муносиботи ҷамъиятӣ шуда метавонад, ки аз лиҳози объективӣ ҷонибдори асили манфиатҳои миллӣ бошад ва аз лиҳози субъективӣ – ҷаҳонбинӣ, тарзи тафаккур ва муҳокимаронӣ аз худ амалҳои созгор ба рушди миллӣ нишон диҳад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забониносии миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 32).**

«Дар нигоштаҳои Пешвои миллат фарзандони содики халқи тоҷик ҳамчун мардоне тасвир ёфтаанд, ки дар лаҳзаҳои барои миллат ҳассос ва басо хатарнок ба майдон омада, ҳаёту мамоти худро ба хотири химоя, пойдорӣ, бардавомии давлати тоҷикон бахшидаанд. Шахсият, руҳи ботинии онҳо ба пуррагӣ ба мақсадҳои бузург ва тақдири таърихӣ миллат тавҷам омадааст» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 59-60).**

ВАҲДАТИ МИЛЛӢ
ВА ХЕШТАНШИНОСӢ –
ПОЯИ ДАВЛАТДОРӢ

«Дар баёни маъниҳои худшиносӣ ва ваҳдат Сарвари давлат андешаи миллиро дар ҷойи аввал мегузорад ва таъкид мекунад, ки чунин тасаввурот вақте зухур меёбад ва аз худ котеона дарак медиҳад, ки мафҳумҳои «замини аҷдодӣ», «Ватан», масъулияти шинохт ва химояи манфиатҳои миллӣ ба ҷузъиёти муҳими ҷаҳонбинии шаҳрвандон мубаддал гардад, яъне, дарки воқеияти маънавияш бошад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 23).**

«Пешвои миллат ҷаҳонбинӣ ва андешаи миллиро бо далелҳои эътироф ва эҳтироми урфу одат ва анъанаҳои деринаи мардуми омилӣ муҳим барои худшиносии миллӣ мешуморад. Дар ин лаҳза на танҳо қудрати истодагарӣ қарда тавонишҳои фарҳангии миллати тоҷик ба бегонагон, балки ба маънавияти истилоғарон таъсир расонидан, бар онон пирӯз гаштан ишора қарда мешавад» **(Ҳамон ҷо. – С. 24-25).**

«Дар таълифи Сарвари давлат масъалаи меҳварӣ, яъне хештаншиносӣ ва худшиносии миллӣ дар ҷойи аввал меистад. Ӯ гаштаву баргашта хотиррасон мекунад, ки инсон бояд қувва ва имконоти худро дар вобастагии кул бо доираи манфиатҳои миллӣ дарёбад, таърихи миллатро донанд, худро нисбат ба тақдири Ватан масъул шуморад ва худкифо бошад» **(Ҳамон ҷо. – С. 26).**

«Дар таълимоти Пешвои миллат таърихи халқ маҷмӯи равандҳо ва натиҷаҳои мебошад, ки худӣ фарзандони миллат офаридаанд ва ба онҳо муваффақ шудаанд. Ҳамзамон бо ин, шахсиятҳои бузурги таърихӣ, ки худро ҳамчун қаҳрамон ва номбардорони миллат муаррифӣ қардаанд, ба некӣ ёдоварӣ қарда мешаванд. Аз ин лиҳоз, зарурати аз онҳо ибрат гирифтани ва ба онҳо пайравӣ қарданро таъкид месозад» **(Ҳамон ҷо. – С. 26).**

«Панду андарзҳои Сарвари давлат дар масъалаи таъкиду таҳкими ваҳдати миллӣ ва пояҳои давлатдорӣ дар Тоҷикистон решаҳои бозғаймиди илмӣ доранд. Муттаҳидии мардум, пойдорӣ сулҳу субот, баланд бардоштани ҳисси ватандӯстӣ ва ҳудӯғхиву худшиносӣ ҳамчун шартҳои ҳифзи манфиатҳои кишвар ва афзоиши неруи иқтисодии мамлакат ҳамчун омилҳои муҳимтарини рушди давлатдорӣ миллӣ эътироф гардидаанд» **(Ҳамон ҷо. – С. 26-27).**

«Нақди ганҷинаи идеяи Пешвои миллат сохтани давлати миллӣ аст. Фарб маҳз тавассути фарзандони бонангу номусаш ханӯз ҷорсад сол қабл ба чунин ҳулоса омада буд. Ва ин шакли давлатдориро пазируфт. Онро бунёд қард. Афзалият ва самарайи ин сохт дар олам маъруф гашт. Ба чунин ниҳоди сиёсии дар таҷрибаи пешқадами инсоният санҷидашуда бо заҳмат ва ҷонбозиҳои Сарвари давлат дар сарзамини тоҷикон асос гузошта шуд. Он аз лиҳози ҳуқуқӣ ва воқеӣ бунёд гардид» **(Ҳамон ҷо. – С. 29).**

«Агар суҳанони Сарвари давлат дар бораи ин фидоӣни халқи тоҷик гаштаву баргашта мавриди омӯзиш қарор дода шаванд, намунаи олии ватандорӣ, сифати комили шахсият, ки барои сохтан, рушд қардани давлати миллӣ, ҳифз қардани манфиатҳои он зарур аст, баръало намудор мегардад» **(Ҳамон ҷо. – С. 48).**

«Дар таълимоти Сарвари давлат масъалаи тарбияи инсон характери муназзам, сохторӣ ва амалӣ дорад. Он тамоми ҷанбаҳои ташаккули инсонро дар бар мегирад. Аммо тарбияи ахлоқиву маънавияш дар он мавқеи марказиро ишғол мекунад. Тавассути заҳматҳои бедареғу шабонарӯзӣ Пешвои миллат мекушад дар ботини ҷамъиятон, ки ӯ ҳаёту мамоти худро ба онҳо бахшидааст, ҳиссиёти баланди арзишҳои меҳанпарастӣ, хештаншиносӣ ва худшиносии миллӣ ташаккул ёбад» **(Ҳамон ҷо. – С. 51).**

«Дарки амиқи амалӣ намудани рушҳои маънавияти миллӣ дар партави корномаи Пешвои миллат, аз арқони ниҳоят аҳамиятнокӣ худшиносии миллӣ мебошад. Мағз андар мағзи онро садоқат ба Ватан, манфиатҳои миллӣ, ташаккули тафаккури илмӣ нисбат ба воқеоти олам, минтақа ва ҷомеаи мо ташкил мекунад. Моҳияти чунин муносиботро мақсадҳои воқеан ҳаётӣ – зарурати ногузирӣ ба инобат гирифтани таносуби вазъи ҷомеаи ҷаҳонӣ ва он вазифаҳои ҳаётан муҳимме, ки барои сохтани давлати миллӣ, рушди иқтисодӣ, таъмини амнияти миллӣ хос мебошанд, дар бар мегирад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 308-309).**

«Ҳамасрӯи мо шохиданд, ки хештаншиносӣ, худшиносии миллӣ ва дар ҳамаи замина сохтани давлати миллӣ, ки ормони ҳазорсолаи мардуми тоҷик буд, аз мақсадҳои меҳварии Роҳбари давлат махсуб мегардад. Суҳанони дар дили ҳар як шаҳрванди Тоҷикистон сабтшуда ва умедбахши Роҳбари нав интиҳобгардидаи миллати тоҷик – «Ман ба шумо сулҳ меорам!» азми таърихӣ ва амалҳои ҷонфидоӣнаи ӯ, навиди созандагӣ ба ҳар ҳонадони мамлақати ҷангдаи дур аз маъмур ва мардуми хастаи ранҷур нур бахшид» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забониносии миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 27).**

«Садоқатмандӣ ва эътиқоди бепоёнӣ ӯ ба халқ, собитқадами дар роҳи иҷрои паймон, истодагарӣ дар масирҳои пешгирифта, таъмини сулҳ, ваҳдат, рушди устувори миллӣ, сарфи назар аз мушқилот, таҳдид ва хатарҳои ҷонӣ, омилҳои аслии хештаншиносӣ ва худшиносии миллии кишроҳи асосии ҷомеаи гардид. Ҳаммаром будани иқдомҳои Пешвои миллат бо ормонҳои мардум ба иҷро гаштани нақшаҳои барои мамлақат созгор тақони ҷиддӣ бахшидаанд» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми II. Паёми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Навирифт мӯсир, 2020. – С. 224).**

«Роҳбари давлат ханӯз дар рӯзи аввали расидан ба қудрати сиёсӣ, масъалаи эҳён миллиро эълон ва да-

воми се даҳсолаи ахир онро аз лиҳози назариявӣ қорқард, тасдиқ ва дар таҷрибаи амалӣ ҷонфидоӣна роҳандозӣ намуд» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 12. Эҳён миллат – бақои давлат. – Хучанд: Ношир, 2024. – С. 5).**

«Ҳақиқати эътирофгардида аст, ки Даврони Эҳён миллати тоҷик дар марҳилаи навин аз аввалин суҳанони Роҳбари тозаинтиҳобгаштаи давлати тоҷикон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз минбари Қасри Арбоб оғоз гардид. Минбаъд Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар суҳанронҳои барномавӣ, Паёми, таълифот ва таълимоти бунёдии худ барои ҳар фарди тоҷик ҳаётан муҳим будани Эҳён миллатро асоснок қард. Принсипҳои асосӣ, сарчашма, роҳ, восита ва усулҳои ба он ноил гаштанро фаҳмонд. Ин равандро дар сиёсати амалӣ, бо азму разми ҷавонмардӣ тавассути бузургтарин ҷорабинҳои дар таърихи миллати тоҷик беназир собитқадамона тасдиқ намуд» **(Ҳамон ҷо. – С. 28-29).**

«Таҳлили назария ва амалияи сиёсии Сарвари кишвар аз он шаҳодат медиҳад, ки идеали асосии ӯ сохтани давлати миллӣ тавассути тарбияи ҳисси хештаншиносӣ ва худшиносии миллӣ, таъмини ваҳдати миллӣ бар пояи баланд бардоштани некуахлоқии мардум аст» **(С. Ятимов. Ёддоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 652).**

«Ман, ҳамчун шаҳрванд шохиди воқеӣ ва иштирокдори раванди сиёсати амалӣ зери раҳбарии Қаҳрамони миллати тоҷик, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хастам.

Аз ин лиҳоз, барои мо арзишмандии табиат ва нақши шахсияти Раҳбар дар тулуи мушқилнафаси давлатдорӣ миллӣ, шароити ниҳоят сангини гирдобӣ таърихӣ, даврони тақдирсоз, қонунмандии ҷараёни таракқиёти ҷамъиятии замон чун оина равшан аст» **(Ҳамон ҷо. – С. 649).**

«Яке аз самтҳои омӯзиши сифати шахсияти раҳбар, инъикоси ғаёлияти ӯ дар ҳолати динамика – қудрати пешрафт, халли мушқилот ва сарнавишти сиёсии ҷомеа, ки новобаста аз иродаи зимомдори мамлақат арзи вуҷуд қардааст, махсуб мегардад.

Насли мо шохиди сиёсати амалии Сарвари кишвар дар мушқилтарин даврони давлатдорӣ тоҷикон, охири асри XX ва нимаи аввали асри XXI аст» **(Ҳамон ҷо. – С. 649).**

СУХАН ҶОН МЕГИРАД
АНДАР ҚАЛОМАШ

«Қудрати суҳанварӣ, маъниофаринӣ, ифодаи бурро ва шевои Пешвои миллати тоҷикон ниёз ба таҳлил, тадқиқ, омӯзиш, арзёбии дақиқ ва пайравиро дорад.

Ҳангоме ки Сарвари давлат дар боби муҳимтарин масъалаҳои давлатдорӣ, ватанпарварӣ, истиклолият, хештаншиносӣ ва худшиносии миллӣ ҳарфмезанад, аз перояи нангу номус ва ҷавонмардӣ баҳс меорад, аз маъниҳои барҷаста, қалима ва таркибҳои суфтаву дилчаспу форам ва муассиру ҷозибатор устодона истифода мекунад.

Пешвои миллат ба тани суҳан ҷон ва ба дили пулармони мардуми азиятдида ва меҳнатқарини кишвараш дармон мебахшад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 9-10).**

«... суҳанҳои Пешвои миллат шакли мансури Суруди миллии мо мебошанд: Ватан модари ягона аст. Бақои он бақои ҳонадони мо мебошад. Ҳама ҷаҳон ҳабиби мост, дар сурате ки мо соҳибватан бошем» **(Ҳамон ҷо. – С. 16).**

«Дар масъалаи тарбияи мантиқи суҳанҳои Сарвари давлат дар он

ифода меёбад, ки ахлоқи ҳамида, масъулиятшиносӣ ва донишҳо аз насл ба насл намегузаранд. Падару модар, мактаб, маориф, васоти ахбори воқеан миллӣ, муҳити атроф бо така ба таҷрибаи таърихӣ халқи мо, намунаҳои олии қаҳрамонӣ, ҷавонмардии фарзандони он ва мероси адабӣ, бояд бикӯшанд, ки насли ба ниёзҳои имрӯза ва оянда посухгӯи давлатдорӣ миллиро тарбия кунанд» **(Ҳамон ҷо. – С. 49).**

«Маҳсули эҷоди Пешвои муаззами миллат ганҷинаи суҳанҳои пандомӯз аст, ки «гарди баёнаш ба сад рисола барояд». Мутолиаи гаштаву баргаштаи ин ҳазинаи маънӣ, бешубҳа, натиҷаи таҷрибаи воқеияти зиндагии Қаҳрамони миллат – аз овони ҷавонӣ, қамолот, бурду боҳти раҳи ниҳоят мушқил ва озмудани баҳти хеш дар уқёнуси пурталотуи сиёсат ба манфиати сарчам қардани миллати парешони худӣ ӯ мебошад. Гавҳар аз баҳр баровардан – гузаштан аз ҷон аст. Дар олам ҳақиқати номуайян нест. Ҳақиқат доимо мушаххас аст. Давлат сохтан аз сарзамине, ки аз он амалан ва танҳо номи ҷуғрофӣ боқӣ монда буд, ҳамаин мантиқро дорад. Ҳарорат ва ҷозибии маъниҳои ифодакунандаи Пешвои миллат чунин воқеиятро тасдиқ мекунад» **(Ҳамон ҷо. – С. 61).**

«Воқеан, суҳандонӣ, суҳаншиносӣ, суҳанварии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат барои ҳар нафаре, ки тоҷик аст, ба лафзи дарӣ, форсӣ ҳарф мезанад, худро таҳассусманди соҳаи забониносии тоҷик ва донишманди меъёрҳои забони адабии ҳозираи тоҷик мешуморад, ибратомӯз ва намунаи олии аст.

Суҳбати қаҳрамони асар бо табақаҳои гуногуни ҷомеа – қудакон, наврасон, қуҳансолон, ҷавонон, кишоварзон, қорғарон, аҳли фарҳанг, илму адаб, сиёсатмадорон ва муҳофизони Ватан, бо интиҳоби мавзӯ, мазмун, мундариҷа, муҳтаво, тарзи масъалагузорӣ, ҳидоят ва маслиҳат оид ба ҳалли фасли онҳо, аз яқдигар фарқ мекунаанд. Захираи бойи луғавӣ, доништани руҳияи кишроҳи гуногун – аъзо ва авзои ҷомеа, шароити воқеии зисту зиндагӣ, қору ғаёлияти, муваффақият ва мушқилоти онон, ҳисси ниҳоят баланди масъулият, сидку сафо, ҳусни ният нисбат ба имрӯзу фардои халқи миллати сипосгузораи, мададгори аслии ғаёлияти рӯзмарраи ӯ бо мардуми кишвараш мебошад. Барояш муяссар мегардад, ки дар ҳар маърақа барқосе чун «муродбахши дили беқарори мардум», «аниси хотири умедворон» ва «ғамгусор»-и (таъбирҳо аз Ҳофиз) миллати дар роҳи маслақаш мисли ӯ ва дар пайравии ӯ ҷонфидо, ҳамчун гӯшту ноҳун дар тamos ва дарки маънавияш бошад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 306).**

«Пешвои миллат дар китобу мақолаҳои илмӣ, суҳанронҳои сиёсӣ, гуфтугӯҳои мустиқим бо аҳли зиё ва мардум муҳимтарин масъалаҳои забониносии тоҷикро мавриди омӯзиши дақиқ, таҳлилу арзёбии амиқ қарор дод. Бонси ифтиҳор аст, Роҳбари давлат дидгоҳи хешро бо забони шево, лаҳни гуворо, барои омма фаҳмо, бо истифода аз далелҳои раднопазири таърихӣ ва санъати бузурги суҳандониву суҳанварӣ иброд медорад» **(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забониносии миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ навирифт, 2019. – С. 8).**

«Баҳраварии дараҷаи аъло аз захираҳои бойи луғавии забони модарӣ, сабки ороиши суҳан бо дарназардошти фазо ва муҳити суҳангӯ аз муҳим-

(Давомаи дар саҳ. 7)

КОРНОМАҲОИ ҶОВИДОНаИ ПЕШВОИ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

(Дар асарҳои Саймумин Ятимов)

(Аввалаш дар сах. 6)
тарин омилҳои нишонрас будани мусоҳибаҳои Пешвои миллат аст. Ҳамчунон, бо мантиқи мучаз, муассир ва фасех, бо ҷобачогузори намунавии задаҳои ҳичой ва мантиқӣ, ки аз донистани нозукии тобишҳои семантикӣ ва семасиологии лексикаи забони модарӣ шаҳодат медиҳад, тавачҷуҳи мардум ба суҳанронии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон беихтиёр ҷалб мегардад» (*Ҳамон ҷо. – С. 66*).

«Пешвои миллат аз камтарин роҳбарони озмудашудаи сиёсии олам аст, ки дар доираи матни гузориш ва гуфтугӯи озод, бо таъя ба далелу рақам ва мисолҳои баҳснопазир, бо қудрати маънавий ва фарҳанги волои суҳанварӣ сомонро тасхир мекунад. Ва моҳияти давлатдорӣ хешро ба дилу дидаи омма мерасонад. Иқрор бояд гашт, ки ин кори чандон сахл нест» (*Ҳамон ҷо. – С. 66-67*).

«Забон ва тарзи баёни муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ба ҳайси мактаби бузурги фарҳанги муколамаи сиёсӣ, бояд дар доираи мавзуи махсуси таҳқиқоти илмӣ ҳамчун ҷузъи санъат ва оини давлатдорӣ миллии тоҷикон омӯхта ва ба наслҳо пешкаш гардад» (*Ҳамон ҷо. – С. 67*).

«Услуби таҳқиқоти илмӣ, таҳлилу баррасии мураккабтарин зухуроти таърихӣ ва олами муосир, ҳаёти рӯзмарраи ҷомеа, ҳулосаҳои ниҳоят муҳим, бомулоҳиза ва усули суҳанварии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар кулли соҳаҳои давлатдорӣ нишонгари дарки воқеият ва тавони барҷастаи истифодаи имконоти забони модарӣ аст. Чунин сатҳи донистани забони модарӣ бо тамоми ҷузъиёт ва назокати семантикӣ, семасиологӣ, орфоэпӣ, фонетикӣ, морфологӣ, синтаксисӣ на танҳо барои кормандони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, устодони донишгоҳҳо, муаллимони мактабҳои миёна, кормандони васоити ахбори умум, балки барои тамоми нафароне, ки умуман бо мардум, махсусан бо ҷавонон сару кор доранд, шахсоне, ки забони адабии ҳозираи тоҷикро аз худ карданианд, намунаи омӯзиш, мактаби суҳанварӣ – дарси мантиқи давлатдорӣ аст» (*Ҳамон ҷо. – С. 67-68*).

«Аввалин суҳанронӣ ва муколамаи Роҳбари давлат бо кормандони ҳифзи ҳуқуқ моро дар мубориза барои барқарор кардани тартиботи конститусионӣ дар мамлакат дилпур намуд.

Мо, дафъатан, эътимоди пурра пайдо намудем, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамон шахсиятест, ки зер роҳбарии ӯ метавонем тамоми мушкilotи ҷомеаро паси сар созем. Тартибот ва волоияти қонунро дар давлат барқарор кунем. Ба терроризм ва ифротгарой хотима бахшем. Душманони миллати тоҷикро ҳам дар дохил ва ҳам дар берун дасткӯтоҳ намоем» (*С. Ятимов. Ёддоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 284*).

«Рухи кавиירוдагии Роҳбари давлат Эмомалӣ Раҳмон, бо суҳанронии буррову ҷавонмардона, масъулиятшиносии огоҳона, дар тасаввири мо эҳсоси таҳамтани мубориз ва фидоии ҳақиқии Ватан, эҳёкунандаи давлати миллии мо, тоҷиконро ба вучуд овард» (*Ҳамон ҷо. – С. 284*).

«Мо бошем, бояд вазифаи худро иҷро мекардем. Мо дастпарварони Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон будем, ки доимо таъкид мекард: «Мо давлатдор ҳастем! Мо бояд миллати худро сарчамъ кунем. Онҳоро парасторӣ намоем. Миллати мо ғайр аз худӣ мо дар ягон ғушаву канори дунё пуштибони дигар надорад. Таъмин ваҳдати ягонагӣ – вазифаи ҷонии мост»» (*Ҳамон ҷо. – С. 340-341*).

«Аз ҷумлаи сифатҳои инфиродии

Роҳбари давлати Тоҷикистон, ки мавриди эътирофи умум гаштаанд, волотарин мақом дар байни аҳли суҳан дорад. Болотарин манзалат дар иҷрои қавлу амал ўрост. Ба ҳамин васила, шухрату шарафу обрӯ касб кард. Мардум ўро Пешво хонд» (*Ҳамон ҷо. – С. 654*).

БА ДИЛҲО РОҲ ЁБАД
ҲАР ПАЁМАШ

«Омӯзиши таърихи наватарини миллати тоҷик нишонгари он аст, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон маҳз тавассути Ақл, Хирад, Тадбир ва тавоноии Суҳан, ки аз ҷавҳари маънавияти бузурги ӯ сарчашма мегиранд, тавъам бо рафтори ҷавонмардонааш тавонист дар дилу дидаи мардум ҷо шавад, ба кишвар сулҳ биёрад ва суботу амниятро дар Ватани азияткашидаи мо барқарор созад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 9*).

«Ҳар як муколамаи Пешвои миллат, тавре ҷомеа шоҳиди он аст, озод, бо салоҳият ва масъулияти бузурги давлатдорӣ, бо таҳлил, далелнокӣ, муқоиса, арҷгузорӣ ба меҳнати деҳқонон, коргарон, соҳибкорон, зиёиён, серталабӣ нисбат ба мақомоти иҷроияи ҳокимият ва дигар сохторҳои давлатӣ сурат мегирад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми II. Паёми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Наириёти муосир, 2020. – С. 206*).

«Муҳимтарин нуктае, ки дар оини раҳбарии Сарвари тоҷикон ҳамчун сабқ, шеваи барҷаста ва услуби муошират бо мардум ба назар мерасад, ифодаи маъниҳои тақдирсоз бо забони шево, оммафаҳм ва дилчаспу ҷозибадор мебошад. Хиради азияли Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки тавассути сидқан аз бар намудан ва ба тарзи ҳастанопазир сайқал додани донишҳои энциклопедӣ, тақрор ба тақрор дар таҷрибаи зиндагӣ санҷидани онҳо исбот гардидааст, мактаби махсуси давлатсозӣ ва раҳбарии муваффақона аст. Онро ҳамчун намунаи пайравии рӯзмарра ва стратегияи давлатдорӣ бояд омӯхт. Қонунмандҳои аз нестӣ раҳонидаи, ҳаст кардан, ба масири тараққиёти устувор расонидан ва ба ҷаҳониён муаррифӣ намудани як миллати куҳанбунёди бо тақдири ғоҷеабоб борҳо рӯбарӯшударо барои наслҳои имрӯз ва оянда ҳамчун сабақ манзур сохт» (*Ҳамон ҷо. – С. 206-207*).

«Дар баробари чунин сабки муоширати сиёсӣ, яке аз муҳимтарин шаклҳои муколама – Паёми Президент Ҷумҳурии Тоҷикистон ба намоёндагони халқ мебошад. Омӯзиши паёмҳои ҳамасолаи Пешвои миллат нишонгари он аст, ки дар ҳуҷҷатҳои зикргардида вазъияти давлат таҳлил ва арзёбӣ мегардад. Самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва берунӣ мамлакат на танҳо дар муддати як сол, балки барои даҳсолаҳои минбаъда коркард ва эълон карда мешаванд» (*Ҳамон ҷо. – С. 207*).

«Паёмҳои Пешвои миллат хусусияти моҳиятӣ доранд. Дарачаи алоқамандии диалектикий тамоми бахшҳои низомии сиёсиро бо субъекти марказии ҳокимияти давлатӣ муайян мекунад. Самаранокии онро тафсир ва баҳогузори менамоянд. Камбудихоро ошкор месозанд. Роҳҳои ислоҳи он ва уфӯқҳои рушди миллиро дар оянда наздику дур нишон медиҳанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 207*).

«Бори сеюм буд, ки барои таъйинот ба дафтари кории Сарвари кишвар даъват шуда будам. Ҳар дафъа аз муносибат, кордонӣ ва хирадмандии шахсияте, ки аз ҳокимияти сӯзон мам-

лакати шуқуфон сохтааст, бо таҳаммул ва давлатсолорӣ ҷўяндаи муваффақи мушкилтарин масъалаҳои дохилӣ ва хориҷии сиёсати мамлакат мебошад, дар шигифт мемондам.

Шахсияти одӣ, фурутан, хоксор, ниҳоят масъул, иродатманд, ҳамзамон бо ин, бо тамоюли дарки мусоҳиб, иқтидори фитрии муҳокимаронии таҳассусмандона дар мавзуи мадди назари давлатдориро медидам.

Чунин муносибат ба шахс боварӣ мебахшид. Ўро барои боз ҳам бо сидқу сафо заҳмат кашидан ҳидоят ва дили ўро ба кор гарм мекард» (*С. Ятимов. Ёддоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 474-475*).

«Солҳо, мутобик ба иҷрои вазифаҳои хизматӣ, ман Сардори давлатро дар сафарҳо ҳамроҳӣ кардам. Барои доништан, ӯ на танҳо одамонро ба ҳузурӣ худ мепазирад, балки пеши онҳо меравад, то шахсан ба аҳвол ва қору борашон шинос шавад. Ҳар як суҳану амалаш барои он тақдорнашаванда ва ҷолиби тавачҷуҳанд, ки натиҷаи таҳлили таҷрибаи зиндагӣ буда, дарбаргирандаи ниёзҳои рӯзафзун ва тағйирёбандаи талаботи ҷамъиятӣ» (*Ҳамон ҷо. – С. 652*).

ЗАБОНИ МОДАРИРО
ҲОМӢ БОШАД

«Агар Исмоили Сомонӣ ҳамчун асосгузори аввалин давлати тоҷикон ва ҳомии забон, илм, маърифат, маданият, фарҳангу адаби миллати тоҷик маъруф гашта бошад, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз бузургтарин абармардони таърих аст, ки на танҳо давлати навини тоҷиконро дар шароити ниҳоят мураккаб ва фоҷиабори ҷанги таҳмили дохилӣ, парокандагии миллӣ, рақобати шадиди геополитикӣ асос гузошт, балки дар роҳи эҳё ва ҳифзи арзишҳои миллӣ – таърих, забони модарӣ, маданият, фарҳанг фидоқориҳои бемисл нишон дод. Ба ибораи дигар, баробар бо наҷоти миллат, нақши наҷотбахши забони ўро низ ба ҷо овард» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми I. Масъалаҳои забоншиносии миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 7*).

«Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо ташаббусҳои шахсӣ тавассути Конститутсия, қонунҳои конституционӣ, дигар меъёрҳои ҳуқуқӣ ва иқдоми баробар ба онҳо мақом ва нуфузи забони модариро дар баландтарин поя гузошт. Доништан ва дар фаъолияти расмӣ давлатдорӣ, муносиботи байналхалқӣ афзалият бахшидан ба онро аз муҳимтарин вазифаҳои хизматчиёни давлатӣ, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон кард» (*Ҳамон ҷо. – С. 7*).

«Дар замони раҳбарӣ – давлатдорӣ муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон забони тоҷикӣ ба манзалати фароғиру устуворе соҳиб гардид, ки дар тӯли таърихи чандҳазорсолаи мардуми тоҷик забони модарии мо дар чунин манзалат намеистод ва истода ҳам наметавонист» (*Ҳамон ҷо. – С. 7-8*).

«Дар таҳқиқоти Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муҳимтарин масъалаҳои забон ҳамчун ҳодисаи ҷамъиятӣ, омилҳои иҷтимоии пайдоиш, ташаккул ва рушди забони модарӣ, муносибати забон ба сиёсат, иқтисодиёт, фарҳанг, нақши он дар ҳештаншиносӣ, худшиносии миллӣ ва пешрафти ҷомеа, таъмини ваҳдат, амнияти миллӣ, забон ва ҳусни баёни адабии классик ва муосир мавриди омӯзиши илмӣ қарор гирифтаанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 8*).

«Дар афкори муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон нақши фарзандони баору номуи миллат, ки ба ивази ҷони худ забон, фарҳанг, таърих, маданият ва

анъанаҳои миллиро ҳифз кардаанд, мақоми ҳосса дорад. Омӯзиши китобу мақолаҳои илмӣ Пешвои миллат аз он шаҳодат медиҳанд, ки зухуроти камназири таърихӣ – зинда мондани забони тоҷикӣ дар замони истилои араб ва ҳазорсолаи ҳукмронии бегонагон ҳамчун мавзӯ ва ҳадафи илмӣ муайян шудаанд. Роҳбари давлат дар ин маврид ба ҳамаи саволҳо бо далелҳои эътимодбахш посух медиҳад» (*Ҳамон ҷо. – С. 17-18*).

«Бовар қунонидани халқ ба асолати хеш, эҳсоси масъулияти бузург дар назди таърих, фарҳанг ва тамаддуни гузашта ва арҷгузорӣ ба онҳо аз муҳимтарин вазифаҳои буданд, ки Роҳбари давлат онро боисрор ва пайғирона таъкид мекард. Дар ин маврид, забони модарӣ – забони тоҷикӣ нақди барҷастаи яқин барои муътақид кардани мардум ба асолати хеш буд. Ҳамин тариқ, дар таълимоти Пешвои миллат худшиносии миллӣ ҳамчун мафҳуми иҷтимоиву сиёсӣ ва фарҳангиву маънавий натиҷаи ташаккули ҷаҳонбинияст, ки аз маҷмуи мураккаби мафҳум ва категорияҳои сохториву функционалӣ иборат мебошад» (*Ҳамон ҷо. – С. 27-28*).

«Бо қотеияти том изҳор бояд кард, ки дар адабиёти сиёсӣ, таърихӣ ва бадеии имрӯза возеҳтар аз таълимот ва таҷрибаи давлатдорӣ Пешвои миллат, нуктаи назари санҷидашуда ва бо далелҳои илмӣ собитгардида, ки асолати миллӣ ва худшиносии миллиро дар иртибот бо илми забоншиносӣ нишон дода бошад, мавҷуд нест» (*Ҳамон ҷо. – С. 29*).

«Сарвари кишвар бо истифода аз нуруи тавоноии забони модарӣ расидан ба умқи ҳештаншиносӣ ва худшиносиро ба хоҳири сохтани давлати миллӣ дар асоси арзишҳои волои тамаддуни башарӣ аз муҳимтарин вазифаҳои наслҳои имрӯзу фардои мамлакат меҳисобад.

Дар таълимоти Пешвои миллат эҳтиром гузоштан ба забони модарӣ – эҳтиром гузоштан ба Ватан, ба модар, ба миллат, ба фарҳанг ва тамаддуни хеш аст» (*Ҳамон ҷо. – С. 30-31*).

«Пешвои миллат ба мавзуи адабиёти бадеӣ, мундариҷа, моҳият ва забону услуби широну нависандагон тавачҷуҳи махсус зоҳир мекунад. Маҳз тавассути нишон додани амалҳои ҷонфидоёнаи бузургони миллат меҳонад, симон ҳақиқии қаҳрамонҳои худро ба ҳонанда муаррифӣ намояд. Онҳоро дар муқоиса бо дигарон гузорад. Афзалияти воқеии шахсияти мавриди таҳқиқ қарордодашро ба оммаи мардум фаҳмонад. Ўро ҳамчун намунаи олии ватандорӣ, ҷавонмардӣ, муҷассасаи меҳру садоқат ба ормонҳои миллӣ дар муқобили хатарҳои ҷонӣ ба сифати намунаи ибрат пешниҳод кунанд. Омӯзиши китоби «Ҷеҳраҳои мондагор» тасдиқи ин гуфтаҳост» (*Ҳамон ҷо. – С. 40*).

«Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар бораи қудрати забони модарӣ суҳанронда, ба нақши байналмилалӣ он ишора мекунад. Таъкид месозад, бо вучуди он ки забони тоҷикӣ дар таъсири мутақобил бо дигар забонҳои минтақа қарор дошт, хувияти функционалии худро ҳимоя карда тавонист ва бегазанд монд» (*Ҳамон ҷо. – С. 47*).

«Масъалаҳои забоншиносии тоҷик дар таълимоти Пешвои миллат мавқеи калидӣ доранд. Ў таърихи забонро бо таърихи миллат тавъам медонад. Бо далелҳо исбот менамояд, ки ҷи тавр ҳаёти мардум дар ҳаёти забон таҷассум меёбад. Таъкид месозад, ки забони модарии мо аз ду ҷиҳат омӯхта шавад: аз лиҳози таърихиву муқоисавӣ ва фалсафӣ – дар муносибат бо тафаккур» (*Ҳамон ҷо. – С. 61*).

(Давомаш дар сах. 8)

КОРНОМАҲОӢ ҶОВИДОНАӢ ПЕШВОӢ МУАЗЗАМИ МИЛЛАТ

(Дар асарҳои Саймумин Ятимов)

(Аввалин дар саҳ. 7)

«Пешвои миллат забони модариро бо бехтарин сифатҳо тавсиф мекунад. Барҳақ, онро баробар бо номҳои муқаддаси Модар, Ватан, Миллат медонад. Бо далелҳои таърихӣ исбот месозад, забони тоҷикӣ буд, ки аз забони ғурӯҳӣ қавмӣ, аз қавмӣ наҷодӣ, аз наҷодӣ забони халқ ва аз забони халқ забони миллатро ба вуҷуд овард ва билохира омили аслии истиқлоли миллӣ гардид» (*Ҳамон ҷо. – С. 62*).

«Роҳбари давлат таъкид мекунад, забони модарӣ ягона нишонаест, ки маҳз тавассути он мансубияти инсон ба миллат муайян карда мешавад. Ва то ба имрӯз илм бештар аз ин, далели муътамади мансубияти шахсро ба фардияти инсонӣ, падару модар, сарзамини аҷдодӣ, таърихи пайдоиш, ташаккул ва рушди миллӣ, урфу одати шоистаи дар ғули ҳазорсолаҳо шинохташуда надорад» (*Ҳамон ҷо. – С. 62*).

«Дар таълимоти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон назарияи илман асоснок дар бораи қонунҳои пайдоиш, рушд ва инкишофи забони тоҷикӣ, моҳияти забон ҳамчун воситаи муносиботи ҷамъиятӣ, ифодакунандаи фарҳанг, маданият, маънавият ва таърихи миллат, нақши забон дар Истиқлоли давлатӣ, роҳи усулҳо ва воситаҳои ҳифз кардан, инкишоф додан, ба забони воқеан умумилӣ ва посухгӯ ба қулли ниёзҳои умумихалқӣ мубаддал кардани он нишон дода шудаанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 64*).

«Дар таълимоти Пешвои миллат забон ҳамчун падидаи ноҳаҷи ҷамъиятӣ ва натиҷаи ҷараёни таърихӣ шаклгирии миллати тоҷик тавсиф мегардад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ғанҷ нашриёт, 2019. – С. 34*).

«Пешвои миллат дар алоқамандӣ бо бузургӣ ва тавонмандии забони тоҷикӣ решаҳои қадимии онро хотиррасон карда, ҷанбаҳои амиқи таърихӣ доштан, воситаи асосии ба ин лафз нигоштани бузургтарин шохасарҳои ҷаҳониरो аз ҷониби фарзандони барӯманди халқи мо бо ифтихор таъкид менамояд» (*Ҳамон ҷо. – С. 36*).

«Сарвари давлат дар масъалаи омӯхтан, ҳифз кардани таркиби лугавӣ, соҳти грамматикӣ, системаи фонетикӣ забони тоҷикӣ, тибқи меъёрҳои забони адабии ҳозира нигоҳ доштани забони модарӣ кӯшишҳои мунтазам ва муассир ба ҳарч медихад» (*Ҳамон ҷо. – С. 38*).

«Сарвари давлат бо тақия ба маънаҳои илмӣ, дар бораи ҷойгоҳи таърихӣ забони тоҷикӣ сухан ронда, хотиррасон месозад, ки бо вуҷуди мушкilotи сиёсӣ, гузаштагонӣ мо дар ғули асрҳо бузургтарин асарҳои илмӣ, бадеӣ, ҳамоҳаҳои сатҳи ҷаҳониرو маҳз ба ҳамин забон офаридаанд. Бо захираи бойи лугавӣ, қудрати маъноӣ, дараҷаи суффагии грамматикӣ, таровиши гуворон лафзӣ он аз марзҳои Осиёи Шарқӣ ва Ҳимолой то соҳили баҳри Миёназамин – нақши байналмилалӣ дошт. Забони муқотиба ва муоширати қавму миллатҳо буд» (*Ҳамон ҷо. – С. 38*).

«Роҳбари давлат дар сатҳи аъло донишони забони давлатиро вазифаи ҳар шахрванд мешуморад. Дар баробари ин, донишони забонҳои хориҷӣ ва воситаҳои техникаи истифодаи онҳоро дар ҳаёти имрӯза шартӣ зиндагии муваффақона меҳисобад» (*Ҳамон ҷо. – С. 39*).

«Истилоҳоти «Ватан», «миллат», «забони модарӣ», масъулият дар назди таърих, яъне эмин нигоҳ доштани ин арзишҳо ва гузоштани саҳми босазо дар рушду таракқии онҳо аз ҷониби насли имрӯза ва оянда аз ҳидоятҳои аслии Сарвари давлат мебошанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 40*).

«Сарвари давлат дар асарҳои ноҳаҷҳои миллати хешро, ки бо тамоми имконот дар ҳифзу густариши забони

модарӣ ва хувияти миллӣ қорномаҳои қардаанд, бо неқӣ ёдовар мешавад. Доир ба асосгузори адабиёти классикии тоҷик Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ҳамчун мубориз дар роҳи истиқлолияти адабиёти тоҷик бо ифтихор сухан мегӯяд» (*Ҳамон ҷо. – С. 41-42*).

«Сарвари давлат умри миллатро ба умри забон вобаста меонад. Онро ҷароғи раҳнамои худшиносӣ ҳуҷаф-рӯзӣ меҳисобад. Ҳифзи забони модарӣ, аз насл ба насл мерос мондани онро вазифаи муқаддаси соҳибзабонон мешуморад» (*Ҳамон ҷо. – С. 42*).

«Маҳз бо ташаббус, ҳидоят ва дастгирии Роҳбари давлат масъалаи дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат истифода бурдани меъёрҳои адабии забони давлатӣ роҳандозӣ гаштааст. Фарогирии истилоҳоти мураккаби илмӣ-ву техникаӣ, эҷоди асарҳои сирф илмӣ бо забони тоҷикӣ имконоти лугавӣ ва мавқеи истифодаи забони модариро боз ҳам васеътар мегардонад» (*Ҳамон ҷо. – С. 43*).

«Пешвои миллат дар баробари ғамхорӣ нисбат ба забони давлатӣ ба омӯзиш ва рушди забони миллатҳое, ки дар Тоҷикистон зиндагонӣ мекунад, таваҷҷуҳи хосса зоҳир карда, онҳоро «миллатҳои бародар» ном мебарад» (*Ҳамон ҷо. – С. 44*).

«... маъниофаринӣ, сухандонӣ ва санъати суханварии Сарвари давлат ҳамсони шахсияти ин инсонӣ воқеан таърихӣ, бесобиқа ва нотакрор аст. Агар устод Садриддин Айни, ҳамчун алломаи даврон, бо амик донишони нозуқиҳои адабиёти беш аз ҳазорсола ва нақди забони зиндаи ғуфтуғӣ аз созандагони забони адабии ҳозираи тоҷик бошад, Пешвои миллат бо эҷоди асарҳои илмӣ, муҳимтар аз ҳама, истифодаи олимонаи забони модарӣ онро машҳур ва ҷаҳонӣ гардонд» (*Ҳамон ҷо. – С. 61-62*).

РУШДИ ФАРД ДАР ИЛМ
ҲАСТУ МАЪРИФАТ

«Асосгузори давлати тоҷикон, ки бо дастони худ аз ҳокимтар шуғла офарида, сарзамини кӯхистони худро бо нури он мунаввар сохтааст, тавассути таҳқиқоташ худро бузургтарин донандаи таърихи миллат, омилҳои бурду бохт, садоқату хиёнат, рушду руқудӣ миллӣ муаррифӣ кардааст» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ғанҷ нашриёт, 2019. – С. 40*).

«Дар асарҳои Пешвои миллат ҷаҳонбинии сиёсии ҷомеа мавқеи қалбӣ дорад. Ба хотири он ки ин навъи шуур дар шароити муайяни иҷтимоӣ шакл мегирад ва нақши худро ҳамчун фарҳанги сиёсӣ ба намоиш мегузорад. Аз ин лиҳоз, ҷаҳонбинии сиёсӣ аҳамияти рӯзмарраи амалӣ дорад» (*Ҳамон ҷо. – С. 28*).

«Сардори давлат ба маърифатнокӣ, таҳассусмандӣ, маънавият ба манфиатҳои миллӣ созор, яъне дараҷаи сифати миллат таваҷҷуҳи бузург зоҳир мекунад. Ин ҳосиятро дар ҷаҳорҷубаи муносибат ва муқоиса бо равандҳо ва рақобатҳои мураккаби ҷаҳони муосир мавриди баррасӣ қарор медихад. Бар он аст, ки муаррифгари миллат – ақл, заковат ва дараҷаи маърифатнокии ўст, на шумораи аҳоли ва захираҳои табиӣ мамлакат» (*Ҳамон ҷо. – С. 46*).

«Дар ҳидоятҳои Сарвари давлат таълим ҳамчун қисмати ҷудоинопазири тарбия тафсир мегардад. Меафзояд, ки падару модар, мактаб дар зехни ҷавонон ҳисси худшиносӣ ҳуҷафӣ, ахлоқи ҳамида, эҳтироми қалонсолон, падару модар зарурати омӯзиши илму донишро ҷой кунад» (*Ҳамон ҷо. – С. 47*).

«Сарвари давлат даъват мекунад, ки дар баробари омӯхтани осори адибони бузург, ба илмҳои дақиқ ва ҷомеашиносӣ таваҷҷуҳи зарурӣ дода

шавад. Онҳоро ҳамчун илми мафку-расоз арзёбӣ мекунад. Хотиррасон месозад, ки омӯзонидани таърих, адабиёт, илмҳои ҷамъиятӣ барои баланд бардоштани сатҳи маънавиятӣ ҷавонон хизмати босамар мекунад. Дар ҷодаи ташаккули шахсият, аз худ кардани арзишҳо, самтгирӣ дар роҳи тайкардаи абармардонӣ миллат, тибқи принципҳои ватандорӣ, ватанпарастӣ ва манфиатҳои миллӣ зиндагӣ кардан ҳидоят менамояд» (*Ҳамон ҷо. – С. 49*).

«Сарвари кишвар воқеиятро дарк карда, таъкид менамояд, ки имконоти таракқият ва пешрафти Тоҷикистон танҳо дар қанданиҳои ғойданок ва мавқеи ҷуғрофияӣ он нест. Аз захираҳои маънавий, ақл, фаросат, дониш, таҳассусмандӣ ва дараҷаи рушди илму маърифат – захираҳои инсонӣ, иродатмандии саросарии миллӣ вобастагӣ дорад» (*С. Ятимов. Ёддоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 653*).

«Роҳбари давлат ба хирад ва касбият чун муҳимтарин воситаҳои истеҳсолот ва тақомули давлатдорӣ миллӣ муносибат мекунад. Неруи аслии инсонро на дар мавҷудияти одии ҷисмонӣ, балки дар моҳияти ҷаҳонбинӣ ва руҳи ў ба инобат мегарад. Баҳо мегузорад. Борҳо ман шоҳиди он будам, таъкид мекард, ки ягона маҳаки шинохти инсон – дарки манфиатҳои миллӣ, мувофиқати қору амали ў дар лаҳзаҳои барои давлат ҳалқунанда ва ҳаётан муҳим аён мегардад. На дар суҳан ва шиорпардозӣ» (*Ҳамон ҷо. – С. 653-654*).

НОМИ МИЛЛАТ ҶОВИДОН
БО НОМИ ЎСТ

«Аз он дастовардҳое, ки миллати тоҷик дар муддати се даҳсолаи ахир ба даст овард: оташи ҷангро ҳомӯш ва миллатро сарчамъ кард. Давлати миллиро асос гузошт. Онро бунёд кард. Иқтисодияти мамлакатро барқарор ва кишварро сарсабзу обод намуд. Тоҷи ғумшудаи тоҷикро бозгардонд. Миллатро дар ҷаҳон ифтихорманд кард. Кишварро ба Ватани Адолат ва Сулҳу Амният табдил дод. Инҳо намунаи қорномаҳои бемисли Қаҳрамони миллии мардуми тоҷик мебошанд» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 6. Адабиёт ва диалектикаи ҳаёт. – Душанбе: Ғанҷ нашриёт, 2019. – С. 18-19*).

«Даст болои сина иқдор бояд гашт: ин тухфаи осмонӣ набуд ва нест. Ҷонбозӣҳо, сарсупурдагӣ, матонат, ҷасорат, рӯинтанӣ ва дар набардҳои бисёр вақт нобаробар ба майдон баромада ҷоннисориҳо кардан, садҳо бор бо ҳасм рӯ ба рӯ гаштан ва пируз омадани Шахсияти бузург – фарзанди миллати тоҷик аст. Аз он ҳама, ки ин Абармарди таърих бо фурутанӣ ҷавонмардона дастовардҳоро мансуби миллати бузургаш меонад, ҳақиқат ҳаст. Ҷасорат, Мардонагӣ, баҳри хушбахтии Миллат худро дар обу оташ андохтан, ҳамчун намуна, падидаи бе-назири миллӣ дар симои як Фард, ба миллат ва андешаи миллӣ бетаъсир намонд. Мардум дар атрофи ў ҷамъ омаданд. Домони Ўро гирифтанд. Бо ў ҳамсаф шуданд. Пайравӣ карданд. Ва пируз гаштанд» (*Ҳамон ҷо. – С. 19*).

«... сарфи назар аз он ки дар минтақаи бузург забону адаби мардуми тоҷик мавриди эътирофу истифода қарор гирифта буд, номбар кардан, ҳамчун намунаи воқоӣ рафтори ҷамъиятӣ ҷилвагар намудани қаҳрамонони миллии тоҷик ба манфиати доираҳои сиёсии роҳбарони давру замон набуд. Пешвои бузург миллат эҳғари қорномаи миллати хеш, ба хотири намунагузори рафтори ватанпарастонаи ин бузургон дар назди халқу миллат мебошад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ғанҷ нашриёт, 2019. – С. 303*).

«Иқдоми ҷавонмардонаи Пешвои миллат барои эълони соли бузургдошти Имоми Аъзам, ҳамчун ҷеҳраи баргузидаи миллӣ, аз ҷасорати ин пири тариқат барои ҳимояи забони модарӣ, хувият ва асолати миллии тоҷикон сарчашма мегарад. Маводи таърихӣ шаҳодат медиҳад, ки ў бо дониш, ақлу заковат, далерӣ ва матонат ғосибонро маҷбур кард то бо эътироф кардани забон ба миллаташ низ эҳтиром гузоранд. Маҳз бо чунин сифатҳо забон ҳамчун организми зинда ва субъёкти муносибот шинохта мешавад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми I. Масъалаҳои забоншиносӣ миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ғанҷ нашриёт, 2019. – С. 5-6*).

«Ҳосияти гениалии инсон аст, ки меҳнати пурмашаққат ва тафаккури нерумандро ба самти муайян сафарбар намояд» (И. Нютон). Чунин тафсирро метавон ҳамчун намунаи ҳидояткунандаи сифатҳои олии ватанпарастонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон хотиррасон намуд, ба ин равшангари орзуву ормонҳои ҳазорсолаи халқи тоҷик дар қору пайкор содиқона пайравӣ кард ва аз насл ба насл чун руҳи шикастнапазири миллӣ пайғом расонид» (*Ҳамон ҷо. – С. 68*).

«Дар тамоми давраҳои мавҷудияти давлатдорӣ миллати тоҷик, аз ҷумла, дар таърихи асрҳои миёна, таърихи нав, таърихи наватарин Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ягона шахсияти эътирофшуда – раҳбарест, ки кавитарин робитаро бо мардум доштаву дорад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми II. Пайми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Нашриёти муосир, 2020. – С. 206*).

«Ҳамасрони мо ғувоҳи онанд, ки Сарвари давлат, новобаста аз мавқеи ҷуғрофияӣ, ҳатарнокии масир ва шароити ниҳоят саҳту номусоиди иқлим, борҳо ба дурдасттарин деҳа, ҷамоат, ноҳия – манзили соқинони мамлакат ташриф оварда, бо зиндагӣ, ҳолу аҳвол, қору бори мардумони касбу ҳунари ғуногун шинос шудааст. Бо онҳо вохӯрӣ ва суҳбат мулоқотҳо доир намудааст» (*Ҳамон ҷо. – С. 206*).

«Пешвои муаззами миллат даҳҳо, садҳо маротиба дар нишасту анҷуманҳои муътабар, сатҳи баландтарин ва суҳбатҳо бо миллати миннатпазирӣ хеш, аз бузургвории қаҳрамонони Тоҷикистон устод Садриддин Айни, аллома Бобочон Ғафуров ва дигар фарзандони сарсупурдаи ин миллат боифтихор мисолҳо меоварад. Аз қорномаҳои онон бо эҳсоси баланди ватанхоҳона, ҳамчун намунаи асили рафтори фидокорона ба хотири тоҷикон ва ин сарзамин ёдовар мешавад. Тамоми мардуми Тоҷикистонро ба пайравӣ аз қору пайқори онон даъват менамояд.

Аммо мардум медидад ва мебинад, ки худӣ Қаҳрамони миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳар лаҳзаву ҳар рӯз даҳҳо ва садҳо чунин қаҳрамоноҳоро қардааст ва мекунад» (*С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми II. Пайми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Нашриёти муосир, 2020. – С. 252-253*).

«Бо ҷашн гирифтани 1100-солагии давлати Сомониён (соли 1999), эълони Соли тамаддуни Ориёӣ (соли 2006), навиштани асарҳои «Тоҷикон дар оинаи таърих» (1996, 2002, 2006), «Ҷеҳраҳои мондагир» (2016) ва чандин таълифоти илмӣ – таърихӣ, соҳтмони иншоотҳои бунёдии аср Пешвои муаззами миллати тоҷик худро ҳамчун эҳғари анъана, суннат ва азамати ниёгон, зиндакунандаи маънавиятӣ Зар-»

душт, Курушу Доро, рахбари забардаст, масъулиятшинос ва ҳудогоҳ, бунёдгузори таърихи навини миллати тоҷик муаррифӣ намуд ва мардумро ба истифода аз ин ганчи бепоён, санадҳои худшиносиву меҳанпарастӣ, истиклолхоҳиву меҳанпарастӣ даъват кард. Яъне Сарвари давлати тоҷикон амалеро, ки дар доираи тавони як рахбари камназир ва ватанпарвари таърихофарин аст, иҷро намуд» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 12. Эҳёи миллат – бақои давлат. – Хучанд: Ношир, 2024. – С. 29).*

«Бояд эътироф намуд, ки Роҳбари давлат хангоми баррасӣ, таҳлил ва арзёбии маълумот дараҷаи баланди истеъдоди фитрӣ, тавони расидан ба моҳияти масъала, дарк кардани тазоде, ки аз аломатҳои зоҳирии маълумот ба қонунмандӣ ва умқи падидаи ҷолиби таваҷҷуҳ мебарад, муносибат мекунад» *(Ҳамон ҷо. – С. 658).*

«Хирад ва таҳаммулпазирии Роҳбари давлат бо вучуди серталабӣ, дар муносибат бо аъзои Ҳукумат, роҳбарони дараҷаҳои гуногуни мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, дар лаҳзаҳои ҳассос, мураккаб ва гоҳо нобарории иҷроӣ вазифаҳои хизматӣ, барои ҳама гуна сатҳҳои мақомот намунаи барҷастаи омӯзиш, таҷрибаандӯзӣ, арзёбӣ ва ҳулосабарорӣ аст» *(Ҳамон ҷо. – С. 658).*

«Дар бораи роҳ, усул, маърифат, назокат, муошират ва фарҳанги волои идории мухтарам Эмомалӣ Раҳмон месазад тадқиқоти таҳассусмандонаи академии шоистаи илмӣ ба анҷом расад. Ва он ҳамчун мактаби раҳбарии давлатдорӣи миллии намунаи ибрат мавриди истифодаи наслҳо қарор гирад» *(Ҳамон ҷо. – С. 658).*

МАОРИФРО БАҚОИ
МИЛЛАТУ ДАВЛАТ БИДОНАД

«Барои таҳкими истиклолият ва таҳкурсии давлат Пешвои миллат нақши тамоми кишрҳои зиёро муҳим мешуморад. Ба олимон, шoirон, нависандагон, муаллимони мактабҳои олий, миёна, журналистон таваҷҷуҳи махсус зоҳир мекунад. Чун дар замони муосир эҷоди қорҳои илмӣ, адабӣ, бадеӣ ва публитистӣ ҳамаро фарогирӣ шулдааст, Сарвари давлат бо эҳтиром ва назокати баланд ҳидоят менамояд: он намунаеро бояд эҷод ва ба хонанда (бинанда, шунаванда) пешниҳод кард, ки давлатдорӣи миллии мо ба он ниёз дошта бошад. Дармони дарди ҷомеа бошад. Зиндагӣи воқеиро, инсонро тақмил диҳад. Ба осонии рӯзгор мусоидат намояд» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 56).*

«Замони Истиқлол, сарфи назар аз мушкilotи ниҳоят сангини ба таври сунъӣ эҷодгашта, бо кӯшишу эҳтимоми бемисли Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон даврҳои воқеан таърихӣи рушди мактабу маориф, мукамалгардонии инфрасохтори соҳа махсуб мегардад. Замони Шуравӣ бо ҳазорон афзалияти воқеӣ дар риштаи маориф, ҷунин собиқаи тайёр кардани мутахассисони соҳаҳои давлатдорӣи миллиро дар дохил ва хориҷи мамлакат надошт. Дошта ҳам наметавонист. Таъкиди ҳамаҷузъи Сарвари давлат, ки илм, маориф, касбомӯзӣ, ғона воситаи раҳони миллати тоҷик аз мушкilotи рӯзмарраи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии имрӯзу оянда мебошанд, ба дилу дидаи мардум ҷо гаштааст» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 301-302).*

«Бузургии Пешвои муаззам, хиради волои созанда ва ғамхор ба тақдирӣи неки имрӯзу ояндаи миллат мебошад, ки мактаб, донишгоҳ, муассисаҳои илмиро пояи асосии давлатдорӣи миллий эълон намулдааст» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми II. Паёми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Наириёт муосир, 2020. – С. 219-220).*

«Роҳбари давлат вазифагузорӣ мекунад, ки ҳар фард аз калима ва ибораҳои «миллат», «таърихи ташаккул ва рушди миллӣ», «андешаи миллӣ», «асолати миллӣ», «хувияти миллӣ», «истиклоли миллӣ», «ватандориву ватанпарастӣ», «ифтихори ватандорӣ», «арзишҳои таърихиву фарҳангӣ, илмиву маданӣ», «урфу одат ва анъанаҳои миллӣ», «тафаккури таърихӣи миллӣ», «дифоъ аз фарҳангу тамаддуни миллӣ», «худогоҳӣ», «таҳкими ваҳдати ягонагии миллӣ», «бунёдқорӣ» ва монанди инҳо бояд баҳравар бошад. Онҳоро фаҳмад. Дарк намояд. Тафсир карда тавонад. Дар рафтори иҷтимоии худ амалӣ созад» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забонишиносӣи миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 28).*

«Хизмати таърихӣи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, аз ҷумла, иборат аз он аст, ки дар баробари таъсис додани давлати миллӣ, барқарор кардан ва таъмин намудани рушди устувори иқтисодиёти мам-

лакат, ба инкишофи илм, маориф ва фарҳанг низ асос гузошт» *(Ҳамон ҷо. – С. 65).*

«Ворид кардани таълимоти Пешвои миллат дар соҳаи забонишиносӣи тоҷик, таҳқиқоти илмӣ дар соҳаҳои таърих ва фалсафа, ғояҳои марказии адабиёти бадеӣ, мантиқи китобҳои дарсӣ – маъноӣи ворид кардани низоми арзишҳои миллӣ, маънавиёти хештаншиносӣ ва худшиносӣи миллӣ ба хоҳири тарбияи одам дар рӯҳияи тоҷикият, ватанпарастӣ, ҳимояи сохти давлатдорӣ ва амнияти миллӣ мебошад» *(Ҳамон ҷо. – С. 68).*

НИЗОМИ ИҚТИСОДИ ТАРҲ БИНҲОД

«Маълум аст, ки маҳз тавассути кӯшишҳои шабонарӯзии Қаҳрамони миллии мо фаъолияти низоми иқтисодӣи мамлакат эҳё гашт. Рушди бемайлоии он таъмин гардид. Симои шаҳру деҳот ба кулӣ тағйир пазируфт. Ба ибораи дигар, Сарвари давлат иҷроӣи бузургтарин уҳдадорихоеро, ки ба дӯши худ гирифта буд, таъмин намуд» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 5. Хирадсолорӣ ва оини давлатдорӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 53-54).*

«Маълум аст, ки муҳимтарин масъалаи ҷаҳони мутамаддину пешрафта ва яке аз омилҳои аслии рушду тараққӣи он таъмини аввалиндараҷаи озодии иқтисодӣи мебошад. Гардиши озоди қувваи қорӣ, мол, пул ва хизматрасонӣ хусусиятҳои дохилӣ ва берунӣ – минтақавӣ ва глобалӣ дорад. Кӯшиш ва натиҷаи самараноки сиёсатҳои собитқадмонаи Сарвари давлат доир ба самтҳои муҳими ба яқдигар алоқаманд шароитро барои рушду нумӯи иқтисодиёти мамлакат фароҳам овард» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди II. Қисми II. Паёми Пешвои миллат ва масъалаҳои рушди маърифат. – Душанбе: Наириёт муосир, 2020. – С. 213).*

«Яке аз нишонаҳои хирадмандии Роҳбари давлат ҷиддан ба инобат гирифтани пешомадҳои ғавқулода ва ғайриинтизори иқтисодӣ, иҷтимоӣи дохилӣ ва омилҳои берунӣи ҳосияти табиӣ ва геополитикидошта махсуб мегардад.

Муносибати Сарвари давлат дар ин маврид, аз дидгоҳи диалектикӣ бархӯрдор аст. Ӯ ба воқеият аз мавқеъ ва вусъати тағйирёбӣ, дигаргуншавӣ, инҷунин, эҳтимоли таъсиррасонӣ ба вазъи иҷтимоӣ ва иқтисодӣи Тоҷикистон менигарад. Ба ақидаи ӯ, инсон дар ҷаҳони бесарусомонӣ ва пешгӯинашаванда, бояд низоми қорқард ва роҳандозӣ кунад, ки манфиатҳои миллат ва давлатро ҳимоя карда тавонад. Ҷомеаро дар ҳолати рушд ва ҷавобгӯ ба талаби замон нигоҳ дорад» *(С. Ятимов. Эъдоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 651).*

САРВАРИ ДОНО ВА БА ГУФТАН
ДАЛЕРУ ТАВОНО

«Муколамаи Пешвои миллат дар самти муносиботи байналмилалӣ, расидан ба моҳияти масъалаҳои мавриди муҳокимаи тарафайн, бо навъи аҳсант ҳимоя намудан ва пеш бурдани манфиатҳои миллӣ – мактаби бузургии дипломатияи тоҷик мебошад. Ин ҳама афзалиятҳо ба қавли Абулқосими Фирдавсӣ аз сифатҳои бузургии «доно ва ба гуфтан далеру тавоно будан»-и Сарвари давлат шаҳодат медиҳанд» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 11. Қисми I. Масъалаҳои забонишиносӣи миллӣ дар таълимоти Пешвои миллат. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 66).*

«Президенти кишвар мухтарам Эмомалӣ Раҳмон самтҳои асосии сиёсати хориҷии давлати Тоҷикистонро нисбат ба Шохигарии Белгия, Иттиҳоди Аврупо, ЮНЕСКО як-як бо таҳлили масъулияти намояндагӣ тафсир намуд. Баҳогузорӣ кард. Дар охир супоришҳои мушаххас дод.

Ман мисли ҳамешагӣ ба масъулиятшиносӣ ва касбияти устодонаи Роҳбари давлат – бо ҷузъиёт донишгари нозуқиҳои дипломатӣ дар самтҳои асосии сиёсати хориҷии мамлакат, сарчашмаҳои ҳукуки муносиботи сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ бо мамолики Аврупо, дафъатан, сари таъзим фуруд овардам» *(С. Ятимов. Эъдоштҳо. Қисми II. – Душанбе: Эко принт, 2024. – С. 474-475).*

«Воқеият шаҳодат аз он медиҳад, ки дар муқоиса бо дигар роҳнавардонии сиёсӣ, ки таърих ёд дорад, рӯинтани аслии миллат ва давлатофарини тоҷикон дар ҳазор соли ахир Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад. Дар байни бузургтарин қаҳрамонони асарҳои илмӣ – таърихӣ, симои Пешвои миллат ифтихори ҳамасронии ўст. Ҳамҷунон, намунаи пайравӣ ва меҳроби давлатдорӣи миллӣ барои ҳазорсолаҳост» *(С. Ятимов. Асарҳо. Ҷилди 8. Достони ҷавонмардӣ. – Душанбе: Ганҷ наириёт, 2019. – С. 306).*

Бознаиш аз рӯзномаи
«Ҷумҳурият», №141-142 (25 257),
22 июли соли 2025

►► РОҲНАМО

Муҳовараи мухтасари забонҳои
тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
ДАР ТАРАБХОНА – В РЕСТОРАНЕ – AT THE RESTAURANT			
Ман питзо хӯрдан мехостам.	Я бы хотел пиццу.	I'd like pizza.	[aɪ'd laɪk 'pi:tʃə]
Лутфан, намакро ба ман диҳед!	Передайте мне, пожалуйста, соль!	Pass me the salt please!	[pɑ:s mi: ðə sə:lt pli:z]
Шумо дар нахорӣ чӣ меҳӯред?	Что вы едите на завтрак?	What do you have for breakfast?	[wɒt du: hæv fɔ: 'brekfəst]
Ман дар нахорӣ тухмбирён меҳӯрам.	На завтрак я ем яичницу.	I eat fried eggs for breakfast.	[aɪ i:t fraɪd egz fɔ: 'brekfəst.]
Ман шир ё чой менӯшам.	Я пью молоко или чай.	I drink milk or tea.	[aɪ drɪŋk mi:lk]
Ман гӯштро дӯст медорадам.	Я люблю мясо.	I like meat.	[aɪ laɪk mi:t]
Ман моҳиро дӯст намедорадам.	Я не люблю рыбу.	I don't like fish.	[aɪ dɒn't laɪk fɪʃ]
МАКТАБ – ШКОЛА – SCHOOL			
Ин мактаб аст.	Это школа.	This is a school.	[ðɪs ɪz ə sku:l]
Ин мактаби мост.	Это наша школа.	It is our school.	[ɪt ɪz 'əʊə sku:l.]
Шумо ба мактаб меравед?	Вы идёте в школу?	Do you go to school?	[du: 'ju: 'gəʊ 'tu sku:l]
Бале, ман ба мактаб меравам.	Да я иду в школу.	Yes, I go to school.	[ˈjes 'aɪ 'gəʊ 'tu sku:l]
Ман талабаи синфи ... мактаби миёна ҳастам.	Я ученик класса средней школы.	I am a pupil of the ... form of the secondary school.	[ˈaɪ 'et'ɪm ei 'pjʊ:pɪl 'ɒv ðə... 'fɔ:rm 'ɒv ðə 'sekəndəri sku:l]
Мактаби мо дар кӯчаи Рӯдакӣ ҷойгир аст.	Наша школа находится на улице Рудаки.	Our school is located at Rudaki Street.	[ˈəʊə sku:l ɪz læʊ 'keɪtɪd æt rudaki stri:t]
Мактаб дар маркази шаҳр воқеъ аст.	Школа находится в центре города.	The school is in the center of the city.	[ðə sku:l ɪz ɪn ðə 'sentə ɒv ðə 'sɪti]
Хонаи мо аз мактаб дур нест.	Наш дом находится недалеко от школы.	Our house is not far from the school.	[ˈəʊə haʊs ɪz nɒt fa: frɒm ðə sku:l]
Ман ба мактаб бо автобус намеравам.	Я не езжу в школу на автобусе.	I don't go to school by bus.	[aɪ dɒn't gəʊ tu: sku:l baɪ bʌs]
Ман ба мактаб пиёда меравам.	Я хожу в школу пешком.	I go to school on foot.	[aɪ gəʊ tu: sku:l ɒn fʊt]
Ман пагоҳирӯзӣ ба мактаб меравам.	Я иду в школу утром.	I go to school in the morning.	[aɪ gəʊ tu: sku:l ɪn ðə 'mɔ:nɪŋ]
Хохари ман нисфирӯзӣ ба мактаб меравад.	Моя сестра идёт в школу в полдень.	My sister goes to school in the afternoon.	[maɪ 'sɪstə gəʊz tu: sku:l ɪn ðə ɑ:ftə'nu:n]
Ман пагоҳирӯзӣ дарс меҳонам.	У меня уроки утром.	I have lessons in the morning.	[aɪ hæv lesnz ɪn ðə 'mɔ:nɪŋ]
Ӯ нисфирӯзӣ дарс меҳонад.	У неё уроки в полдень.	She has lessons in the afternoon.	[ʃɪ: hæz lesnz ɪn ðɪ:ɑ:ftə'nu:n]
Ман ҳамроҳи дӯстам ба мактаб меравам.	Я иду в школу со своим другом.	I go to school with my friend.	[aɪ gəʊ tu: sku:l wɪð maɪ frend]
Ӯ ҳамроҳи дӯсти худ ба мактаб меравад.	Он идёт в школу со своим другом.	He goes to school with his friend.	[hi: gəʊz tu: sku:l wɪð hɪz frend]

(Давом дорад)

НИШАСТИ МАТБУОТӢ

Фаъолияти 85 шурои диссертационӣ

Дар Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки васеи хабарнигорони воситаҳои ахбори оммаи кишвар нишастҳои хабарӣ барпо гардид. Раиси КОА Сайфиддин Давлатзода ба рӯзноманигорон оид ба фаъолияти муассиса ба таври муфассал иттилоъ дод. Номбурда дар хусуси фаъолияти шуроҳои амалкунандаи

назди КОА сухан ронда, изҳор дошт, ки вобаста ба самтҳои илмҳои табиӣ ва техникӣ, тиббӣ, фарматсевтӣ, биологӣ, бойторӣ ва аграрӣ, илмҳои ҷамъиятӣ ва гуманитарӣ, дар маҷмӯъ, сездар шурои эксперти амал менамояд.

С. Давлатзода зикр кард, ки аз ибтидои фаъолият то имрӯз дар назди муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии кас-

бии кишвар 99 шурои диссертационӣ таъсис дода шуд, ки фаъолияти 14-тои он қатъ ва 7-тои дигар қабулу баррасии диссертацияҳо манъ гардид. Ҳоло дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии мамлакат 85 Шурои диссертационӣ амал менамояд.

Дар нишаст, ҳамчунин, оид ба масъалаҳои баррасишуда аз ибтидо то давраи ҳисоботӣ, дараҷаҳои илмӣ ва унвонҳои илмӣ, доир ба баробарарзишӣ, тақвияти ҳамкориҳои байналмилалӣ, қорҳои машваратӣ-тарғиботӣ, қабул ва баррасии муроҷиатҳои шахсонӣ воқеӣ ва ҳуқуқӣ сухан рафт.

С. Давлатзода рӯзноманигоронро ба ҳамкорӣ даъват намуда, таъкид кард, ки онҳо бо андеша, ибтикорот ва пешниҳодоти судманд метавонанд дар пешрафти илми тоҷик саҳм гузоранд.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Ташҳиси 41 лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ

– Давоми шаш моҳи соли қорӣ бо ташаббуси Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 3 лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ мавриди таҳия ва баррасӣ қарор дода шуд, – гуфт зимни нишаст матбуотӣ директори он Саидзода Иззатулло Ҳабибулло. Дар ин муддат ба Маркази миллии қонунгузорӣ аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вазорату идораҳо 41 лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ барои гузаронидани ташҳиси ҳуқуқӣ ворид гардиданд. Аз ҷумла, ба лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи мақоми омӯзгор» аз ҷониби марказ 12 тақлиф манзур карда шуд. Дар ин замина, марказ баҳри бартараф кардани камбудии қойдошта, ҷиҳати илмиву амалӣ асоснок намудан, мукаммалу мушаххас гардонидани механизмҳои таҳия ва татбиқи

қонунҳо ба субъектони ҳуқуқсодкунанда 86 тақлиф пешниҳод кард. Самти дигари фаъолияти марказ ба роҳ мондани таъсиси нашриҳои қорӣ ва фаъолияти нашриявӣ ба ҳисоб меравад. Дар ин давра 4 таҳқиқи муқоисавию ҳуқуқии қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қонунгузори баъзе аз давлатҳои хориҷӣ, махсусан, давлатҳои аъзои ИДМ гузаронида шуд. Дар доираи ҳамкориҳои байналмилалӣ бо ташкилоту муассисаҳои хориҷӣ меморандум оид ба ҳамкорӣ байни Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Институти қонунгузорӣ ва сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Ўзбекистон ба имзо расонда шуд.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Академияи зеҳни сунъӣ таъсис дода мешавад

Ректори Донишқадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб Шохӣён Алмосшоҳ Набот зимни нишаст матбуотӣ иттилоъ дод, ки бо табдил ёфтан ба мақоми Донишгоҳи инноватсия ва технологияҳои рақамӣ Тоҷикистон ҷиҳати рушди зеҳни сунъӣ ва рақамикунони таҳсилот 9 ихтисоси нав, инчунин, баҳри таҳияи алгоритмҳои нави идоракунии дар соҳаҳои муҳталиф то моҳи октябри соли равон Академияи зеҳни сунъӣ таъсис дода хоҳад шуд.

Дар донишқада 37 ихтисос дар зинаи бакалавр, 10 ихтисос дар зинаи магистратура ва 10 ихтисос дар зинаи докторантура аз рӯи ихтисос (PhD) амал мекунад.

Дар соли 2025 дар зинаи таҳсилоти бакалавр донишқадаро 442 нафар хатм намуд.

Ҳудододи ИСЛОМ, «Омӯзгор»

Хонандаи тоҷик дар мактаби тобистонаи байналмилалӣ

Боиси ифтихор ва сарфарозист, ки бори аввал аз Ҷумҳурии Тоҷикистон хонандаи синфи 10-и Литсей барои хонандагони болаёқати шаҳри Кӯлоб Даминов Муҳаммадюнус дар мактаби тобистонаи байналмилалӣ шаҳри Лондон Британияи Кабир иштирок намуд.

Мактаби тобистонаи байналмилалӣ бо ҷалби хонандагони зиёда аз 80 кишвари ҷаҳон ташкил шуда, барномаи таълимии он аз ҷониби дорандагони ҷоиҳои Нобел роҳандозӣ мегардад.

Машғулиятҳо, асосан, ба фанҳои дақиқ, риёзӣ ва табиатшиносӣ равона гардида, барои рушди ҷаҳонбинии илмӣ насли наврас ва тавсеаи дониши касбӣ имконияти муфид фароҳам меорад.

Иштироки намоёндаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар чунин як ҷорабинии сатҳи баланди байналмилалӣ далели равшани боло рафтани сифати таҳсилот ва дастгирии истеъдодҳои ҷавон дар заминаи сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад.

Дар шаҳри Хоруғ Форуми байналмилалӣи соҳибкорӣ сармоягузорӣ «Помиринвест – 2025» доир гардид.

«Фарҳанги имлои забони тоҷикӣ»
нашр хоҳад шуд

Раиси Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Саҳидод Раҳматуллозода доир ба фаъолияти кумита дар нимсолаи якуми соли 2025 ба рӯзноманигорони ватаниву хориҷӣ нишаст матбуотӣ доир намуд. Зикр гардид, ки дар доираи риояи муқаррароти як қатор қарору қонун ва барномаҳо вобаста ба танзим даровардани меъёрҳои ҳуқуқии марбут ба забони давлатӣ дар нимсолаи аввали соли қорӣ фаъолияти 39 мақомоту идора ва ташкилоту муассисаҳои давлатӣ мавриди санҷиш қарор дода шуд. Ҳамчунин, дар умум, 69690 истилоҳ баррасӣ ва мувофиқа гардид. Дар баробари ин, ба 42 лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ аз нигоҳи экспертизаи забоншиносӣ ва танзиму ҳамгунсозии истилоҳот баррасӣ ва ҳулоса пешниҳод кардааст.

Рӯзноманигорон дар бораи паҳлуҳои дигари фаъолияти кумита, аз ҷумла, наشري «Фарҳанги имлои забони тоҷикӣ», «Фехристи номҳои миллии тоҷикӣ» ва ғайра суолҳо дода, ҷавобҳои мушаххас гирифтанд. Аз ҷумла, доир ба наشري «Фарҳанги имлои забони тоҷикӣ» раиси кумита иттилоъ дод, ки таҳияи он ба анҷом расида, нусхаи аввали он қор гардид ва он пас аз бознигарӣ наشر хоҳад шуд.

Дар робита ба иҷрои бевоситаи вазъи риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар вазорату идора, ташкилоту муассисаҳо, нуктаҳои савдо ва марказҳои хизматрасонии маишӣ новобаста аз шакли ташкили ҳуқуқӣ дар ҳамкорӣ бо Муассисаи давлатии «Рекламаи берунӣ ва ороиши шаҳри Душанбе» 266 маводи ташкилоту муассисаҳои реклама истеҳсолкунанда ва соҳибкорони инфиродиро ҷиҳати мутобикати забони матни анғораҳо ва навиштаҷоту овозаҳои рекламавӣ ба талаботи қонун баррасӣ ва мувофиқа намудааст.

Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Густариши ҳамкориҳои байналмилалӣ

Тавре ректори Донишгоҳи байналмилалӣи сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон Убайдулло Асрорзода дар нишаст хабарӣ иттилоъ дод, ташкили раванди таълим яке аз самтҳои меҳварӣ ва афзалиятноки фаъолияти донишгоҳ маҳсуб ёфта, раёсати муассиса бо дарки амиқи зарурати тақмили пайвастаи низомии таълим, тадбирҳои муфидро ҷиҳати таҳкими пояҳои моддию техникӣ, рушди нуруи зеҳнии ҳайати омӯзгорон амалӣ намуда истодааст. Натиҷаҳои даври якуми қабули довталабон нишон дод, ки ба донишгоҳ 3235 донишҷӯ дохил шуданд, ки нисбат ба хатми соли қорӣ 5 маротиба зиёд мебошад. Дар шаш моҳи соли қорӣ таҷрибаи ҷалби омӯзгорон аз ҳисоби қорандони муваффақи мақомоти идоракунии, қорхонаҳои истеҳсолӣ, банкҳо, меҳмонхонаҳо, ширкатҳои сайёҳию хизматрасонӣ ва амсоли онҳо роҳандозӣ гардида, зиёда аз 65 нафар қоранд аз истеҳсолот ба фаъолияти омӯзгорӣ фаро гирифта шуданд. Ректор афзуд, ки бо ҳадафи таҳкими минбаъдаи сифати таҳсилот ва истифодаи самаранокӣ технологияҳои муосирӣ омӯзиш, беш аз 200 машғулият аз ҷониби гуруҳи қоршиносони соҳавӣ мавриди таҳлил ва арзёбӣ қарор дода шуд.

Дар доираи татбиқи сиёсати давлатии дастгирии ҷавонон ва мусоидат

ба шугли аҳоли, дар донишгоҳ Намоишгоҳ-ярмаркаи қорӣи қорӣи ҳолӣ ва вазифаҳои овоз дар сатҳи баланд ва бо фарогирӣи васеъ баргузор гардид. Дар ин ҷорабинӣ намоишгоҳи зиёда аз 90 қорхонаву муассисаҳои истеҳсолӣ ва хизматрасонӣ бо пешниҳоди беш аз 2500 қорӣи қорӣи ҳолӣ ва вазифаҳои овоз иштирок нафмуданд. Робитаҳои байналмилалӣи донишгоҳ тақвият ёфта, дар ин давра бо 28 муассисаи таҳсилоти оӣи ва марказҳои таълимию илмӣи кишварҳои хориҷӣ созишномаҳои нави ҳамкорӣ бо донишгоҳҳо ва марказҳои таҳсилоти кишварҳои Индонезия, Қорёя, Чехия, Эстония, Қин, Гурҷистон, Россия ва Ўзбекистон ба имзо расонида шуданд. Дар шашмоҳаи аввали соли равон 9 нафар омӯзгори донишгоҳ дар озмуни Барномаи ҳамкорӣи техникаи иқтисодии Қиндустон (ITES) ширкат варзида, ғолиб гардиданд. Ҳамчунин, 152 нафар донишҷӯи донишгоҳ дар доираи созишномаҳои ҳамкорӣ ва табодули академӣ дар хориҷи кишвар ба таҳсил фаро гирифта шуданд.

Барои омӯзгорону муҳаққиқоне, ки ба пажухиши илмӣ машғуланд, имтиёз муқаррар карда шудааст: барои химояҳои рисолаҳои номзадӣ 20000 сомонӣ ва рисолаҳои докторӣ 40000 сомонӣ.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

СОЗАНДАГӢ

Сафари кори мо ба ноҳияи Зафаробод аз деҳаи навбунёди Баҳористони Ҷамоати шаҳраки Меҳнатобод оғоз гардид. Дар ин деҳа сокинони ноҳияи Кӯҳистони Мастҷоҳ тавассути барномаи муҳочирати дохилӣ кӯчида омада, тайи чанд даҳсолаи охир зиндагии навро дар муҳити даштҳои фароҳомони ноҳияи Зафаробод оғоз намуданд. Вақте мо ворида деҳа гардидем, корҳои ободонӣ бомаром идома дошт ва оғоҳ шудем, ки рӯзҳои наздик тавассути чоҳҳои амудӣ оби ошомиданӣ ба ҳар як манзили сокинон дастрас мегардад. Албатта, ин бунёдорҳои касро руҳбаланд месозад, ки боз як ғӯшаи диёр ободу сарсабз хоҳад гашт.

Таваҷҷуҳи моро сохтмони бинои сеошёнаи мактаби деҳа ба худ ҷалб кард, ки бо маблағгузори Вазорати маориф ва илми кишвар бунёд мешавад. Он барои сокинони деҳаи Баҳористон дар ҳошияи ҷашни 35-солагии Истиклоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон тухфаи бехтарин мегардад. Бинои таълимӣ барои 360 нафар бо маблағи нӯҳ миллион сомонӣ оғоз гардида, дар арафаи анҷомёбист. Дар ноҳия, ҳамчунин, сохтмони бинои иловагии МТМУ №16 идома дорад. Бино дар деҳаи Ҳаёти нави Ҷамоати деҳоти Равшан воқеъ гардида, аз замони Шуравӣ сохтмонаш нотаомон буд. Акнун аз ҳисоби маблағҳои Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Сугд барои 640 нафар сохта ба истифода дода мешавад.

Бо мудири шуъбаи маориф Раҳмон Қодирӣ перомони дастоварду комёбиҳо, бурду бохти маорифи ноҳия, иҷрои барномаҳои давлатӣ, вазъи таъмир, зимистонгузаронӣ ва

омодагиҳо ба соли нави хониш сухбат намудем. Таъкид гардид, ки дар ноҳияи Зафаробод 25 муассисаи таҳсилоти умумӣ, аз ҷумла, 2 литсей ва 1 гимназия фаъолият менамояд. Дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ 17825 хонанда ба таълим фаро гирифта шудаанд.

Р. Қодирӣ зикр намуд, ки дар мактабҳо эҳтиёҷот ба омӯзгорони фанҳои дақиқ ва гуманитарӣ, аз ҷумла, химия, физика, математика, забони англисӣ ва русӣ ба назар мерасад. Теъдоди омӯзгорони ғайриихтисос 51 нафар буда, асосан, аз фанҳои суруд ва мусиқӣ, технология, маърифати экологӣ мебошанд. Аз 45 нафар мутахассиси ҷавон, ки тибқи роҳати Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои фаъолият фириристода шуд, 38 нафар ба ҷойи кор ҳозир гардид, ки 82,5%-ро ташкил медиҳад. Имсол мактабҳои ноҳияро 871 нафар хатм намуданд ва аз ин теъдод 567 нафар тариқи ММТ аз қайд гузаштанд,

Рушди соҳаи маориф дар ноҳияи Зафаробод

ки 65,75 фоизро ташкил дод.

Сатҳи сифати таҳсилот ва натиҷаи азхудкунии барномаҳои таълимӣ аз рӯйи ҷамъбасти соли таҳсил ба 38,7% ва 84,6% баробар шуд.

Мудири шуъбаи маориф Р. Қодирӣ қайд кард, ки дар соли 2024 дар даври ҷумҳуриявии озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» 7 нафар сазовори мақоми ифтихорӣ гардид. Соли равон дар даври ноҳиявии озмун 264 нафар иштирок намуда, 57 нафар дар даври вилоятӣ роҳат гирифт. Дар даври дуоми озмуни «Илм – фурӯғи маърифат» 324 нафар иштирок карда, ба даври вилоятӣ 56 нафар хонанда роҳхат ба даст овард.

Мавриди зикр аст, ки тақмили ихтисос ва бозомӯзии касбии кормандони соҳаи маориф дар баланд бардоштани сифати таҳсилот ва инкишофи неруи зехнии омӯзгор нақши муҳим мебозад. Дар асоси нақшачорабинии кабинетӣ методи шуъбаи маориф барои иҷрои барномаи мазкур бояд 126 нафар аз курси тақмили ихтисос мегузашт, ки ин нишондод дар шаш моҳи соли равон 138 нафар ё ин ки 109% иҷро гардид. Ҳолати бо китобҳои дарсӣ таъмин намудани хонандагон сол то сол бехтар мегардад. Айни замон миқдори китобҳои дарсӣ дар ноҳия 325248 адад буда, таъминот

дар муассисаҳо 94,2 фоизро ташкил медиҳад. Норасоии китобҳои дарсӣ аз фанҳои забони англисӣ, ботаника, алифбои ниёгон, геометрия, химия, технологияи информатсионӣ, таърихи халқи тоҷик, забони модарӣ ва математика ба назар мерасад, ки дархост барои 29000 нусха ба Вазорати маориф ва илми кишвар ирсол гардид.

Дар асоси «Барномаи давлатии амалӣ намудани технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» бояд муассисаҳои таълимӣ бо 507 адад компютер ва 28 адад тахтаи электронӣ таъмин карда шаванд. Дар ин муддат 70 адад компютер, 18 адад тахтаи электронӣ харидорӣ шудааст.

Айни замон дар мактабҳои ноҳия таъмир ва омодагиҳо ба соли нави хониш идома дорад. Аз ҷумла, дар МТМУ №1, 3, 6, 7, 12, 20 ва гимназияи №1 таъмир ба анҷом расида, мактабҳо ба соли нави хониш омодаанд.

Ба иттилои мудири шуъбаи маориф, мактаб ва кӯдакистонҳо бо беш аз 380 тонна ангишт таъмин гардидаанд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

ТАҲСИЛОТИ ТОМАКТАБӢ

Нақши мураббӣ дар тарбияи кӯдакон муҳим аст. Беш аз 10 сол аст, ки дар муассисаи томактабӣ №8-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ фаъолият дорад.

Нақши мураббӣ дар тарбияи кӯдакон

Ҳар як кӯдак хангоми бори аввал ба муассисаи томактабӣ омадан ба атрофиён бо тарсу харос менигарад. Хулку атвори ӯ баъди 4-5 моҳ тағйир меёбад ва хушёру зирак, гапдону қобил мегардад. Маҳз барои ҳамин ҳар як падару модар бояд талош намоёнд, ки фарзандонашон ба таҳсилоти томактабӣ фаро гирифта шаванд. Фарқ миёни кӯдаке, ки ба боғча рафтааст, аз кӯдаке, ки дар хона тарбия мегирад, хеле зиёд аст. Кӯдаке, ки ба кӯдакистон намеравад, бечуръату тарсонҷак, шармгин мешавад. Агар шеъре ҳам донад, аз шармгиниву бечуръатӣ онро гуфта наметавонад. Аммо кӯдаке, ки ба кӯдакистон меравад, хушёру доно, шеърдону суҳандон мегардад, ҳамеша кӯшиш менамояд, ғаёл бошад.

Бояд гуфт, ки барои бо кӯдакон ҳамеша забон ёфтани онҳоро дар масоили гуногун розӣ кардан аз мураббӣ маҳорату қордонӣ ва дониши хуби педагогиву психологӣ тақозо мешавад. Муваффақияти мураббӣ аз муҳаббаташ ба кӯдакон манша мегирад, чунки то

кӯдаконро дӯст надорем, наметавонем пешрафт намоем.

Як сабаби дигари муваффақ будан робита бо падару модарон аст. Хушбахтона, доимо бо волидон дар тамос ҳастем. Ба онҳо мефаҳмонам, ки дар тарбияи кӯдакон чиддӣ бошанд. Кӯшиш мекунам, ки хангоми машғулият ва бозӣ кӯдакон худашонро оғоз хис кунанд. Дар бозии таълимӣ калима ва ашё, ҳаракати ашё ба кӯдак якбора пешниҳод карда мешавад, чунки бо бозӣ принципҳои аёнӣ дар таълим амалӣ мегардад. Бозии таълимӣ шавқовар буда, беихтиёр кӯдаконро ба дарс ҷалб менамоянд.

Кӯдакистон барои хурду калон ҷойи гуворост. Бо мавҷудияти расмҳои гуногуни деворҳо, ки ифодагари ҳаёту шодии кӯдаконанд, бо-зичаҳои аҷибу зебо, мизу курсиҳо, майдонча ва хавзҳои оббозӣ шав-

қи кӯдаконро меафзонам. Мо, мураббӣ, ба кӯдакон тарзи хӯрок-хӯрӣ, пӯшидани либос, тарзи рост истодан, шеър хондан, бо якдигар муносибати дуруст қарданро меомӯзонем. Барои ҷалби кӯдакон ба таҳсил онҳоро ба сайру саёҳат ва иштирок дар барномаи «Донояк»-и телевизиони «Баҳористон» мебарем. Кӯдакон дар ин барнома борҳо бо фаъолияти хубашон, аз ҷумла, қироати шеър афсона, саволу ҷавоб сазовори тухфаҳо гардидаанд. Фикр мекунам, машғулияти сайёҳӣ барои кӯдакон аз ҳама бештар хотирмон мегузарад. Шодии хурдтаракон баъди чанд бор ба Сирки давлатӣ, театри «Лӯхтак» ва «Сайри гули лола» рафтан ҳадду қаноатнош.

Насиба РАҲИМОВА,
мураббӣи кӯдакистони
№8-и ноҳияи
Исмоили Сомонӣ

ИҚДОМ

Омӯзгорони ҷавон дастгирӣ меёбанд

Тавре маълум аст, барои омӯзгорони ҷавон дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» як қатор имтиёзҳо, аз ҷумла, ҷудо кардани қитъаи замин барои сохтани хона ва гирифтани қарзҳои имтиёзнок муқаррар гардидааст. Тибқи маълумоти раёсати маорифи ВМКБ, ҷиҳати иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқаррар намудани имтиёзҳо ба омӯзгорони ҷавон» соли 2025 8 нафар бо ҷойи зист таъмин шуда, 39 нафар омӯзгори ҷавон ҷиҳати гирифтани қарзҳои имтиёзнок дархост пешниҳод карданд.

Ба иттилои раёсати маорифи ВМКБ, соли таҳсили 2024-2025 дар асоси роҳати Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мактабҳои шаҳру ноҳияҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон 240 нафар мутахассиси ҷавон фириристода шуданд, ки аз ин шумора 172 нафар (72%) ба ҷойи кор ҳозир гардидаанд. Шоида таъкид аст, иддае аз омӯзгорони ҷавоне, ки собиқаи кори аз 5 сол бештар доранд, дар озмуну чорабиниҳо маҳорату маҳорати хубро тақвим мекунанд.

Дар баробари ин, аз Донишгоҳи давлатии Хоруғ ба номи Моёншо Назаршоев бо хоҳиши худ ба минтақаҳои дурдаст хатмкунандагон ҳамчун омӯзгор рафтанд. Яке аз ин минтақаҳо водии Язгулом мебошад, ки дар мактабҳои он эҳтиёҷот ба кадрҳои омӯзгорӣ ба назар мерасад ва бо ба ҷойи кор ҳозир шудани омӯзгорони ҷавон мушкили мазкур бартараф мегардад.

Ҷангисеки УЛҒАТШОҶ,
«Омӯзгор»

ОБОДКОРӢ

Бунёди хобгоҳ ва бинои таълимӣ

Дар Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ нишастӣ матбуотӣ доир гардид.

Ректори донишгоҳ Сафарзода Мунир Ватан иттилоъ дод, ки соли хонишро донишҷӯёну омӯзгорони муассиса бо дастовардҳои назаррас ҷамъбаст намуданд. Дарачаи азхудкунии донишҷӯён 65,1%-ро ташкил намуд, ки дар муқоиса ба соли гузашта 1,4% зиёд аст. Дар ин давра 1 нафар рисолаи докторӣ ва 9 нафар рисолаҳои номзадӣ Ҳимоя карданд.

Зикр гардид, ки дар доираи тадбирҳои муҳими созандагӣ, бахшида ба истикболи 35-солагии Истиклоли давлатӣ, бо дастгирии Ҳукумати мамлакат ва Дирексияи сохтмони иншооти ҳукуматӣ қорҳои марбут

ба бунёди бинои наву замонавии таълимӣ бо маром идома дорад. Ҳамзамон, дар бинои 10-ошёнаи хобгоҳ барои омӯзгорону донишҷӯён бо тарҳи муосиру шароити муносиб бинои кӯдакистони донишгоҳ қорҳои сохтмонӣ қарор дорад.

Худододи ИСЛОМ,
«Омӯзгор»

Дар ҳудуди шаҳри Душанбе сохтмони 7 эстакадаи нав оғоз мегардад.

ҚОБИЛИЯТИ ЗЕҲНӢ

ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҲО ДОИР БА ОЛИМПИАДА

(Идома аз шумораҳои гузашта)

Машғулияти сином
(синфҳои 5-7)

463. Аз рӯи диагональ ва баландӣ ромб сохта шавад.

464. Нимдавра дода шудааст. Дар диаметри он ду нимдавраҳои расанда сохта шудааст. Даврае сохта шавад, ки ба ҳарсеи нимдавраҳо расад.

465. Секунҷаи росткунҷа аз рӯи медианаҳои ба катетҳо гузаронидашуда, сохта шавад.

466. Куллаи C -и $\triangle ABC$ дар нақша нагунҷидааст. Асосҳои баландӣ ва биссектрисаи аз куллаи C фаровардашуда, сохта шаванд.467. Куллаи кунҷи ABC дастнорас буда, D -нуқтаи дохилии ин кунҷ мебошад. Якчанд тарзи сохтани хати рости BD -ро пешниҳод кунед.468. Ба ҷойиситораҷаҳодар ифодаи $*+***+*****=3330$ даҳ рақами гуногунро ҳамин хел гузоред, ки баробарии дуруст ҳосил шавад.469. Куллаи кунҷи $\angle ABC$ дода шудааст. Фақат аз паргор истифода бурда, нуқтаҳои $\angle A, B, C, \angle ABC$ -ро созед.470. Нуқтаҳои A ва B дода шудаанд. Талаб карда мешавад, ки фақат бо паргор нуқтае сохта шавад, ки он дар хати рости бо нуқтаҳои A ва B муайян кардашаванда, хобанда бошад.471. Нуқтаҳои A ва B дода шудаанд. Фақат аз паргор истифода бурда, ҳамин хел нуқтаи C сохта шавад, ки $|AC|=3|AB|$ бошад.472. Фақат аз паргор истифода намуда, кунҷҳои 30° , 60° ва 90° сохта шаванд.

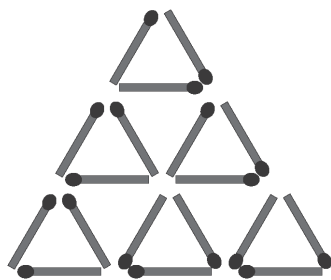
473. Фигураи расми 1-ро сохта:

1) ҷойи 6 гӯгирдҷӯро ҳамин хел иваз кунед, ки фигураи аз 6 ромбҳои баробар ташкил ёфта ҳосил шавад;

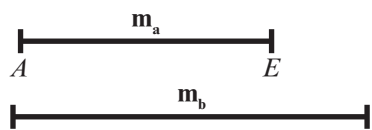
2) 6 дона гӯгирдҷӯро ҳамин хел гирифта партоед, ки ягонто секунҷа боқӣ намонад.

Ҳалли масъалаҳо
ва нишондоди онҳо

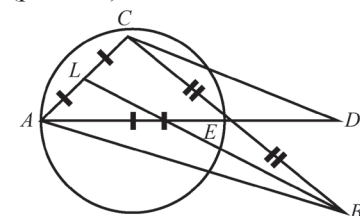
463. Аввал аз рӯи гипотенузаи ба диагонали додашуда баробар ва катети ба баландӣ баробар секунҷа месозем. Аз рӯи ин секунҷа ромби матлубро месозем.

Расми 1

464. Бигзор, R -радиуси давраи додашуда, x -радиуси давраи матлуб ва O, O_1, O_2 -мувофиқи марказҳои нимдавраи додашуда, яке аз нимдавраҳои сохташуда ва давраи матлуб бошад. Он гоҳ $|O_1 O_2|^2 = |O_1 O|^2 + |O_2 O|^2 = \left(\frac{R}{2} + x\right)^2 = \left(\frac{R}{2}\right)^2 + (R - x)^2$ ва аз ин ҷо $x = \frac{R}{3}$ мешавад.

Расми 2

465. Дар $m_a = |AE|$ ҳамчун дар диаметр давра созед (рас-ми 2). m_a -ро ҳамин хел давом диҳад, ки $|ED| = \frac{1}{3} m_a$ шавад. Камони давраи марказаш D ва радиусаш $\frac{2}{3} m_a$ -ро гузаронед. Нуқтаи C -и буриши камон бо нимдавра куллаи кунҷи рости секунҷаи матлуб мебошад. Аз рӯи он секунҷаи матлуби $\triangle ABC$ -ро сохтан мумкин аст (расми 3).

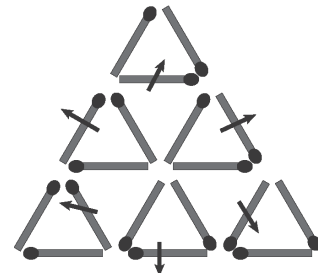
Расми 3

466. Аз симметрия нисбат ба хати рости AB истифода бурдан мумкин аст.

467. Аз симметрияи тирӣ, буриши баландиҳои секунҷа, буриши диагональҳои параллелограмм ва ҳосиятҳои дигари фигураҳо истифода бурдан мумкин аст.

468. Масалан, $5 + 40 + 367 + 2918 = 3330$.469. Нуқтаҳои A_1 ва C_1 -ро, ки масофаи байни онҳо ба $|AC|$ баробар аст, созед. Аз нуқтаи A_1 -бо радиуси $|AB|$ камон ва аз нуқтаи C_1 -бо радиуси $|CB|$ камони дуюмро созед. Нуқтаи буриши ин камонҳои матлуби B_1 мебошад.470. Дар нуқтаҳои A ва B ҳамчун марказ ду камони радиусашон баробарро созед. Пас аз он дар нуқтаи буриши ин камонҳо (C ва D) хати ростро гузаронида, нуктаро кайд кунед.471. Аз сохтани куллаҳои секунҷаи баробартарафи ба ҳам часпидаи дорои тарафи умумии AB -ро истифода баред.472. Аввал кунҷи 60° -ро созед. Онро ба ду хиссаи баробар тақсим намуда, кунҷи 30° -ро ҳосил кунед. Пас аз он кунҷ $60^\circ + 30^\circ = 90^\circ$ -ро ҳосил мекунем.

473. Ба фигураҳои дар расмҳои 4, 5 ва 6 тасвиршуда нигаред. Ҳар тарафҳои секунҷа аз 3 гӯгирдҷӯ иборат буда, миқдори гӯгирдҷӯҳо 18-то мебошад.

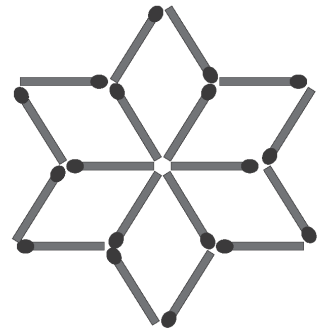
1) Иваз кардани ҷойи 6 гӯгирдҷӯ барои сохтани 6 ромби баробар: Барои сохтани 6 ромби баробари аз 4 гӯгирдҷӯ иборат буда, бояд 6 гӯгирдҷӯро дар самтҳои гуногун ҷойгир кунем. Барои иҷрои ин амал, ҳамаи 6 гӯгирдҷӯҳои самти уфуқӣ (горизонталӣ) (самти 0° -ро интихоб мекунем. Онҳоро ба самтҳои қачи 60° ва 120° иваз карда, ромбҳоро пайдо мекунем.

Расми 4

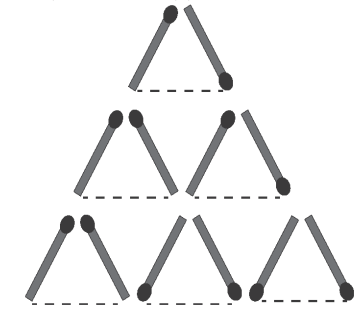
Тарзи иҷро: Гӯгирдҷӯҳои уфуқиро аз ҷойҳои худ бардошта, онҳоро дар ҳамон нуқтаҳо, вале дар самти 60° ва 120° гузоред (масалан, ба ҷойи пайваست кардани нуқтаҳо ба ҳолати уфуқӣ, онҳоро ба намуни қач пайваст кунед).

Пас аз иваз кардани фигура 6 ромби баробари мунтазам (ромбҳое, ки ҳар кадом аз 4 гӯгирдҷӯ иборатанд) ҳосил мешавад. Ин ивазкунӣ шумо-

раи умумии 18 гӯгирдҷӯро тағйир навода, танҳо ҷойгиршавии 6-то гӯгирдҷӯ тағйир меёбад.

Расми 5

2) Бардоштани 6 гӯгирдҷӯ барои боқӣ намондани ягон секунҷа: Барои он ки ягон секунҷа (хатто хурдаш) боқӣ намонад, бояд маҷмуи гӯгирдҷӯҳоеро бардорем, ки ҳамаи сохти секунҷаҳо боқӣ намонад. Барои ин, ҳамаи 6 гӯгирдҷӯҳои самти уфуқӣ (горизонталӣ) (самти 0° -ро гирифта мепартоем. Пас аз бардоштани гӯгирдҷӯҳо, дар фигура танҳо гӯгирдҷӯҳои самти 60° ва 120° боқӣ мемонанд.

Расми 6

Мамадҷон МАҲКАМОВ,
профессори кафедраи
методикаи таълими
математикаи ДДЮТ
ба номи Садриддин Айний

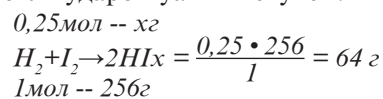
БА ЁРИИ ОМУЗГОРОН

Масъалаҳои химиявӣ

(Идома аз шумораҳои гузашта)

43. Аз 0,25 мол йод чанд грамм гидрогенид ҳосил мешавад?

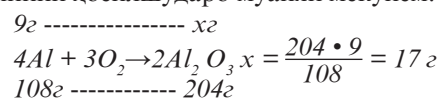
Ҳал: Реаксияи йодро бо водород менависем ва массаи гидрогенид ҳосилшударо муайян мекунем:

Ҷавоб: 64 г

44. Ҳангоми сӯختани 9 г алюминий чанд грамм оксиди алюминий ҳосил мешавад?

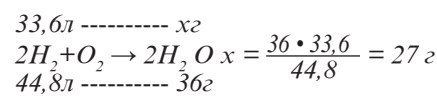
Ҳал: Реаксияи алюминийро бо оксиген менависем ва массаи оксиди алюминий ҳосилшударо муайян мекунем:

Ҷавоб: 17 г

45. Ҳангоми сӯختани 33,6 л (ш.м.) водород чанд грамм об ҳосил мешавад?

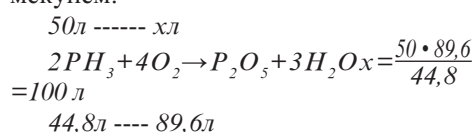
Ҳал: Реаксияи сӯختани водородро менависем ва массаи оби ҳосилшударо муайян мекунем:

Ҷавоб: 27 г

46. Барои сӯختани 50 л фосфин чанд литр оксиген (ш.м.) лозим аст?

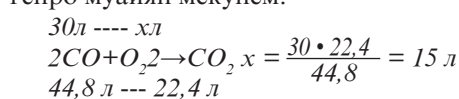
Ҳал: Реаксияи сӯзиши фосфинро менависем ва ҳаҷми оксигенро муайян мекунем:

Ҷавоб: 100 л

47. Барои сӯختани 30 л оксиди карбон (II) чанд литр оксиген (ш.м.) лозим аст?

Ҳал: Реаксияи сӯзиши оксиди карбон (II)-ро менависем ва ҳаҷми оксигенро муайян мекунем:

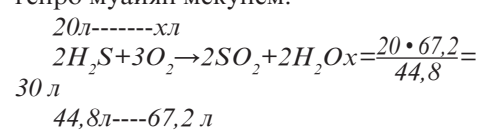

Ҷавоб: 15 л

48. Барои пурра сӯختани 20 л гидрогенсулфид чанд литр оксиген (ш.м.) лозим аст?

Ҳал: Реаксияи сӯзиши водород-

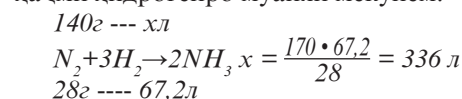
сулфидро менависем ва ҳаҷми оксигенро муайян мекунем:

Ҷавоб: 30 л

49. Бо 140 г нитроген чанд литр (ш.м.) водород таъсир мекунад?

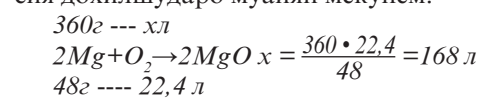
Ҳал: Реаксияи баҳамтаъсирии нитроген ва водородро менависем ва ҳаҷми водородро муайян мекунем:

Ҷавоб: 336 л

50. Барои сӯзонидани 360 г магний чанд литр (ш.м.) оксиген лозим аст?

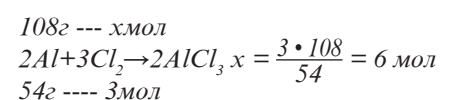
Ҳал: Реаксияи оксигенро бо магний менависем ва ҳаҷми оксигени ба реаксия дохилшударо муайян мекунем:

Ҷавоб: 168 л

51. Бо 108 г алюминий чанд мол хлор таъсир мекунад?

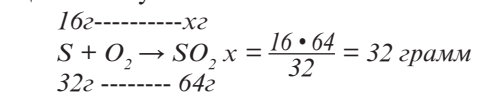
Ҳал: Реаксияи баҳамтаъсирии алюминийро бо хлор менависем ва миқдори хлорро муайян мекунем:

Ҷавоб: 6 мол

52. Ҳангоми сӯختани 16 грамм сулфур чанд грамм оксиди сулфур (IV) ҳосил мешавад?

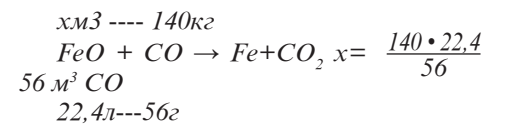
Ҳал: Реаксияи сӯзиши сулфурро менависем ва массаи маҳсули онро ҳисоб мекунем:

Ҷавоб: 32 г

53. Барои ҳосил кардани 140 кг оҳан аз оксиди оҳан (II) чанд ҳаҷм (бо м³ дар ш.м.) оксиди карбон (II) сарф мешавад?

Ҳал: Реаксияи барқароршавии оксиди оҳан (II)-ро бо оксиди карбон (II) менависем:

Ҷавоб: 56 м³

С. ШОДИЕВ,
доктори PhD-и ДДТТ,
Ҷ. АЛИЕВ,
дошиҷӯи ДБССТ

Дар соҳаи нақлиёти Тоҷикистон 11 лоиҳаи сармоягузори ба маблағи беш аз 1 миллиард доллар татбиқ мегардад.

АЗ ТАҶРИБА

Исботи нобаробариҳои геометрӣ

Ҳангоми исботи баъзе нобаробариҳои геометрӣ истифодаи зарби скалярии векторҳо хеле судманд аст. Нобаробариҳои, ки ба зарби скалярии векторҳо алоқаманданд, инҳоянд:

$$\vec{a} \cdot \vec{b} > 0 \text{ ҳангоми } \vec{a} \neq 0, \quad (1)$$

$$(\vec{a} \cdot \vec{b})^2 \leq \vec{a}^2 \vec{b}^2. \quad (2)$$

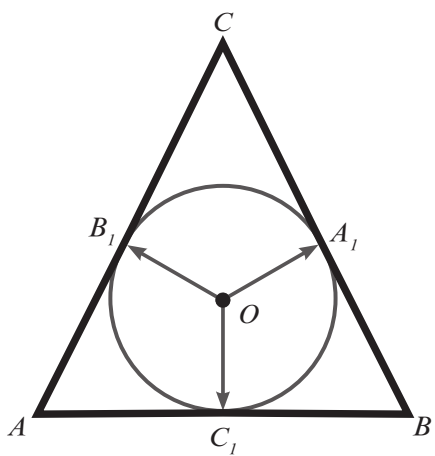
Гузашта аз ин, дар (2) аломати баробарӣ танҳо дар мавриде ҷой дорад, ки агар векторҳои $\vec{a}$ ва $\vec{b}$ хати вобаста бошанд. Ҳоло масъаларо муфассал баён мекунем. Агар $\vec{a} \uparrow \vec{b}$ $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| |\vec{b}|$; $\vec{a} \downarrow \vec{b}$ $\vec{a} \cdot \vec{b} = -|\vec{a}| |\vec{b}|$; ин ду нобаробарӣ имконияти муҳайё мекунам, ки яқинд нобаробариҳои маълумро муайн намоем.

Акнун барои исботи фикрамони ҳалли чанд масъаларо оид ба нобаробариҳои геометрӣ дида мебароем.

Масъалаи 1. Исбот кунед, ки барои диллоҳи секунҷаи ABC нобаробариҳои зерин иҷро мегардад:

$$\cos A + \cos B + \cos C \leq \frac{3}{2}.$$

Ҳал. Бигзор, O - маркази давраи дарункашидаи секунҷаи ABC , A_1, B_1, C_1 нуктаҳои расиш ба тарафҳои BC, CA ва AB бошад (расми 1). Мувофиқи ҳамаи расм $\vec{OA}_1 + \vec{OB}_1 + \vec{OC}_1 = \vec{S}$ -ро навиштан мумкин аст:

Илова бар ин, $\vec{S} = 0$ мешавад, агар секунҷа мунтазам бошад, мувофиқи баробарии (1) аён мегардад, ки $\vec{S}^2 \geq 0$, ё ин ки $(\vec{OA}_1 + \vec{OB}_1 + \vec{OC}_1)^2 \geq 0$.

Ин нобаробарию ба квадрат бардошта ҳосил мекунем:

$$\vec{OA}_1^2 + \vec{OB}_1^2 + \vec{OC}_1^2 + 2|\vec{OB}_1| \cdot |\vec{OC}_1| \cdot \cos \angle B_1OC_1 + 2|\vec{OC}_1| \cdot |\vec{OA}_1| \cdot \cos \angle COA_1 + 2|\vec{OA}_1| \cdot |\vec{OB}_1| \cdot \cos \angle A_1OB_1 \geq 0. \quad (1)$$

Аз расм маълум аст, ки $|\vec{OA}_1| = |\vec{OB}_1| = |\vec{OC}_1| = r$ ва $\angle A + \angle B_1OC_1 = 180^\circ$; $\angle B_1OC_1 = 180^\circ - \angle A$ мебошад. Аз ин ҷо, аз ҳарду тарафи баробарӣ охири косинусро ҳосил мекунем $\cos \angle B_1OC_1 = \cos(180^\circ - \angle A) = -\cos A$. Айнан ҳамин тавр, барои кунҷҳои боқимонда секунҷа низ ҳосил менамоем:

$$\cos \angle COA_1 = -\cos B, \cos \angle A_1OB_1 = -\cos C.$$

Ин киматҳоро ба баробарии (1) мегузорем:

$$3r^2 - 2r^2 \cos A - 2r^2 \cos B - 2r^2 \cos C \geq 3r^2 - 2r^2 (\cos A + \cos B + \cos C) \geq 0, \\ 2r^2 (\cos A + \cos B + \cos C) \leq 3r^2.$$

Ҳарду қисми ин нобаробарию ба $2r^2$ тақсим карда, натиҷаи диллоҳро ҳосил мекунем:

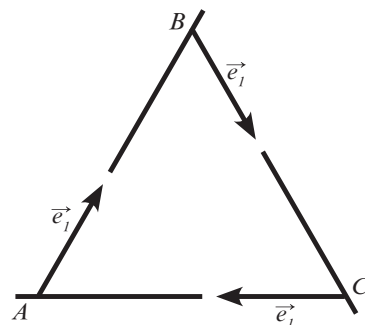
$$\cos A + \cos B + \cos C \leq \frac{3}{2}.$$

Аломати баробарӣ танҳо барои секунҷаи мунтазам ҷой дорад.

Чунин тарзи исботро баъзан синтетикӣ меноманд. Умуман, тарзи исбот хеле гуногун аст: таҳлили синтетикӣ, индуксияи пурра, индуксияи математикӣ ва методи рекуррентии исбот. Дар мактабҳо ҳамаи ин намуди исбот, ба ғайр аз исбот бо методи рекуррентӣ, мавриди истифода қарор дода мешавад. Исбот ба методи рекуррентӣ бошад, дар математикаи олий бештар истифода мегардад, омӯзгорони синфҳои болоӣ метавонанд шогирдонро худро аз чунин методи исбот бархурдор намоянд.

Акнун масъалаи дар боло зикршударо бо тарзи дигар ҳал мекунем.

Тарзи дуюм. Дар тарафҳои секунҷаи ABC векторҳои воҳидии $\vec{e}_1, \vec{e}_2$ ва $\vec{e}_3$ месозем (расми 2).

Азбаски мувофиқи шарт секунҷа диллоҳ аст, суммаи ин векторҳо ягон вектори $\vec{d}$ мешавад, яъне, $\vec{e}_1 + \vec{e}_2 + \vec{e}_3 = \vec{d}$. Ҳарду қисми ин баробарию ба дараҷаи квадрат бардошта, ҳосил мекунем:

$$\vec{e}_1^2 + \vec{e}_2^2 + \vec{e}_3^2 + 2\vec{e}_1 \cdot \vec{e}_2 + 2\vec{e}_1 \cdot \vec{e}_3 + 2\vec{e}_2 \cdot \vec{e}_3 = \vec{d}^2.$$

Азбаски дарозии векторҳои воҳидии $|\vec{e}_1| = |\vec{e}_2| = |\vec{e}_3| = 1$ аст, бинобар ин, $1 + 1 + 1 + 2 \cos(\pi - B) + 2 \cos(\pi - A) + 2 \cos(\pi - C) = |\vec{d}|^2$.

$|\vec{d}|^2 \geq 0$ буданашро ба инобат гирифта, чунин ҳосил мекунем:

$$3 - 2 \cos B - 2 \cos A - 2 \cos C \geq 0$$

Дар анҷом ба натиҷаи диллоҳ ноил мешавем:

$$\cos A + \cos B + \cos C \leq \frac{3}{2}.$$

Дар аксар маврид ҳангоми исбот баъзе хатоҳо содир мешаванд, масалан, ба сифати кунҷи байни $\vec{e}_1$ ва $\vec{e}_2$, $\vec{e}_1$ ва $\vec{e}_3$, $\vec{e}_2$ ва $\vec{e}_3$ -и кунҷҳои секунҷаи ABC -ро интиҳоб мекунанд, ки дар асл чунин нест, балки кунҷи беруни секунҷа ё кунҷи ҳамсоя ҳам гуфтан мумкин аст, яъне, қабул кардан ба сифати кунҷи байни векторҳои воҳидӣ.

Масъалаи 2. Исбот кунед, ки барои диллоҳи секунҷаи ABC нобаробариҳои зерин иҷро мегардад:

$$\cos 2A + \cos 2B + \cos 2C \geq -\frac{3}{2}.$$

Ҳал. Фарз мекунем, ки O маркази давраи берункашида дар атрофи секунҷаи ABC радиуси ба R баробар бошад. Аз масъалаи якум ба осонӣ

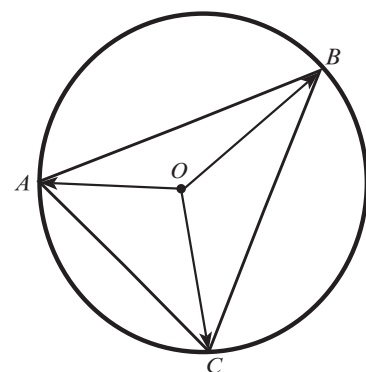
равшан аст, ки $(\vec{OA} + \vec{OB} + \vec{OC})^2 \geq 0$.

Қавсро ба дараҷаи квадрат бардошта ҳосил мекунем:

$$\vec{OA}^2 + \vec{OB}^2 + \vec{OC}^2 + 2\vec{OA} \cdot \vec{OB} + 2\vec{OB} \cdot \vec{OC} + 2\vec{OC} \cdot \vec{OA} \geq 0.$$

Азбаски кунҷҳои марказиро радиусҳои OA ва OB ташкил додаанд, аз кунҷи C ду маротиба калон мебошанд, чунки дар давра кашида шудааст, он гоҳ $\vec{OA} \cdot \vec{OB} = R^2 \cos 2C$ ҳосил хоҳад шуд.

Айнан ҳамин тавр, $\vec{OC} \cdot \vec{OA} = R^2 \cos 2B$, $\vec{OB} \cdot \vec{OC} = R^2 \cos 2A$ (расми 3).

Азбаски $OA^2 = OB^2 = OC^2 = R^2$ аст, он гоҳ нобаробарию охири намуди зеринро мегардад:

$$R^2 + R^2 + R^2 + 2R^2 \cos C + 2R^2 \cos 2B + 2R^2 \cos 2A \geq 0$$

$$3R^2 + 2R^2 (\cos 2A + \cos 2B + \cos 2C) \geq 0 \\ \cos 2A + \cos 2B + \cos 2C \geq -\frac{3}{2}.$$

Моҳияти методи исбот бо роҳи синтетикӣ аз он иборат аст, ки оғози онро аз ягон тасдиқоти маълум сар карда, ба таърифу аксиомаҳо ва масъалаҳои пеш ҳалкарда таъна намуна, қадам ба қадам ба натиҷаи диллоҳ, яъне, ҳосил кардани нобаробарию исботшаванда ноил мешавем.

А. ХОЛИҚОВ,

доцент кафедраи математикаи

олии ДМТ,

Шодӣ ҚОДИРОВ,

омӯзгори МТМУ №22-и

ноҳияи Файзобод

НИШАСТИ МАТБУОТӢ

Қарзҳои имтиёзнок ба 35 омӯзгор

Дар нишастии хабарии шуъбаи минтақавии Бонки миллии Тоҷикистон дар шаҳри Кӯлоб иттилоъ дода шуд, ки дар давоми нимсолаи аввали соли 2025 ба маблағи 210 ҳазор сомонӣ ба омӯзгорони ҷавон қарзҳои имтиёзнок пешниҳод гардид.

Ба иттилои Ҳақназарзода Саидакбир - директори баҳши №56-и «Амонатбанк» дар минтақаи Кӯлоб,

давоми соли равон ба 35 нафар омӯзгори ҷавон аз ҳисоби маблағҳои ҷумҳуриявӣ тариқи филиалҳои «Амонатбанк» дар шаҳри навоҳии минтақаи Кӯлоб қарзҳои имтиёзнок дода шуд. Ин гуна қарзҳо барои хариди чорво ва занбӯри асал пешбинӣ гардидаанд.

Худододи ИСЛОМ,
«Омӯзгор»

Хатмкунандагон соҳиби диплом гардиданд

Дар Донишқадаи иқтисод ва савдои ДДТТ маросими супоридани дипломҳои хатм баргузор гардид. Директори донишқада А. Ҷалилзода таъкид намуд, ки ДИС ДДТТ тибқи иҷозатнома оид ба ҳуқуқи пешбурди фаъолияти таълимӣ дар зинаҳои бакалавр, магистратура ва докторантура PhD мутахассисонро тайёр менамояд.

Дар вазъияти тантанавӣ муовини расми вилояти Суғд ва директори донишқада А. Ҷалилзода ба 64 нафар хатмкунандаи зинаи бакалавр ва магистратура дипломҳои аълоро тақдим намуданд.

Соли равон донишқадаро 647 нафар хатм намуд.

Маросими супоридани дипломҳо ба хатмкунандагони Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дар вилояти Суғд баргузор гардид. Ректори донишгоҳ Шероз Муминзода иброз дошт, ки дар соли таҳсили 2024-2025 шумораи умумии хатмкунандагон ба 1689 на-

фар расид, ки аз ин шумора 1651 нафар зинаи бакалавр, 38 нафар зинаи магистратура хатм карда, 53 нафар бо дипломи аъло сарфароз гардиданд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

– Дар нимсолаи якуми соли ҷорӣ аз ҷониби кормандони Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 175 ҳодисаи ҳуқуқвайронкунии маъмури ошкор ва дар ин робита, 187 нафар ба ҷавобгарии маъмури кашида шуданд. Ҳамчунин, дар ин муддат аз муомилоти гайриқонунии 384 килову 440 грамм маводи нашъаовар мусодира гардид. Дар ин ҳусус, директори Агентии на-

Қоҳиши сатҳи нашъамандӣ

зорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Самад Зафар дар нишастии матбуотӣ иттилоъ дод.

– Бо мақсади амалӣ намудани нақшаи ҷорабиниҳои асосии иҷроии Барномаи соҳавӣ оид ба амалигардонии Стратегияи миллии оид ба назорати маводи нашъаовар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2030 ва таъмини иҷроии босамари қарорҳои Шурои ҳамоҳангсозӣ оид ба пешгирии сӯйишестеъмоли маводи нашъадор аз ҷониби агентӣ бо вазорату идораҳои дахлдори кишвар нақша-ҷорабиниҳо ба тасвӣ расид, - афзуд директори агентӣ. - Ҷиҳати пешгирии нашъамандӣ ва паҳншавии он дар байни қишрҳои гуногуни аҳолии мамлакат 256 вохӯрӣ, нӯҳ семинар, хабдаҳ ҷорабиниҳои оммавӣ-фарҳангӣ ва варзишӣ ба бисту як мизи мудаввар гузаронида шуд.

Зикр гардид, ки сатҳи нашъамандӣ

дар ҷумҳурӣ, хушбахтона, қоҳиш ёфта, шумораи нашъамандони дар қайди расмибуда дар нимсолаи якуми соли ҷорӣ 4002 нафарро ташкил дода, назар ба ҳамаи давраи соли гузашта ба 64 нафар қоҳиш ёфтааст. Дар шаш моҳи соли равон дар муассисаҳои наркологии ҷумҳурӣ бори нахуст 178 нафар бо таххиси нашъамандӣ ба қайд гирифта шуданд. Тибқи иттилои Директори агентӣ имрӯз дар Тоҷикистон ба ҳар 100 ҳазор аҳоли чил нашъаманд рост меояд, ки назар ба дигар давлатҳо нишондиҳандаи паст аст.

Ҳабарнигорон ба дигар паҳлуҳои фаъолияти агентӣ таваҷҷуҳ зоҳир намуда, ба саволҳои хеш посухҳои мушаххас гирифтанд. Дар поёни нишаст аз тарафи масъулини агентӣ бо ҳузури журналистон 280 килову 318 грамм маводи гуногуннавъи муҳаддир сӯзонда шуд.

Ҷоҳами ХОМИД,
«Омӯзгор»

ЧЕХРА

Омӯзгори эҷодкору навоар

Алидод Абдолбеков, ки шогирдону омӯзгорону наздикон уро аксаран «Гулбоз» ном мебаранд, писари яке аз омӯзгорони номдори вақти Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, шодравон Гулаёз Абдолбеков мебошад. Падараш тамоми умр дар пешрафти соҳаи маориф саҳм гузошт: чандин сол омӯзгори химияву биология буд, баъдан солҳои дароз дар шуъбаҳои маорифи ноҳияҳои Шугнону Роштқалъа ба ҳайси сармутахассис, мудирӣ шуъбаи маориф адои вазифа намуд. Баъди ба нафақа баромадан ҳам, уро чун мутахассиси касбӣ ва баландпояи соҳа аз кор рафтани нагузоштанд. Аз ин рӯ, Алидод на танҳо фарзанд, балки шогирди падараш низ ҳаст: усули таълим, маҳорати педагогӣ, малакаи касбиро аз кидагоҳаш омӯхтааст. Алидод соли 1999 пас аз хатми Донишгоҳи давлатии шаҳри Хоруғ ба номи М. Назаршоев касби падарашро идома дод, азбаски нозукиҳои таълимро аз падар ёд гирифта буд, чун омӯзгори лаёқатманду навоар зуд ном баровард. Чанд сол дар мактабҳои №№18, 21, 26 ноҳияи Роштқалъа фаъолият дошт. Ӯ на танҳо дарс мегузафт, балки пас аз дарс бо

шогирдонаш кор мекард, машғулияти иловагӣ мегузaronид. Ин буд, ки шогирдонаш дар олимпиадаю озмунҳо пайваста муваффақ шудаву бе ягон мушкилӣ ба мактабҳои олӣ дохил мегаштанд. Боре ба як кор ба маркази ноҳия рафтам ва дарзамон хостам устод Гулаёз – падари Гулбозро бинам. Нисфирӯзӣ буд ва ҳаёл кардам, ки дар хона ҷуз аҳли хонавода дигар касе нест. Вақте дарро кушода вориди хона шудам, дидам, ки чанд хонанда назди Гулбоз нишаставу ба коре андармонанд. Шогирдон ба Алидод ончунон унс гирифта буданд, ки бе ибто хонааш меомаданд ва то дергоҳе ба омӯзиш мепардохтанд.

Соли 2011 Алидод Абдолбековро дар мактаби Президентӣ барои хонандагони болаёқат дар шаҳри Хоруғ ба кор гирифтанд, баъди муддате уро муовини директор оид ба кори таълим таъйин намуданд. Дар ин ҷо ҳам Алидод ҳамеша то бегоҳу торик шудани рӯз дар мактаб мемонд, ба ҷуз адои вазифа барои се-чор гуруҳи хонандагон курси иловагӣ ташкил карда буд. Аниқтараш, падару модари хонандагон аз ӯ дархост карда буданд, ки бо фарзандо-

нашон баъди дарс омӯзиши иловагӣ ташкил намояд. Азбаски ба ҳамаи кор дасташ намерасид, соли 2017 аз вазифа рафт ва ба омӯзгориаш пардохт, аммо баъди соли 2022 уро ба ҷону ҳолаш намонда, боз муовини директор оид ба кори таълим таъйин карданд. Бо вучуди ин, дар шаҳри Хоруғ Алидодро чун омӯзгори тавонои химияву биология мешиносанд, ҳатто, падару модар аз дигар мактабҳои шаҳр пешаш омада, илтимос менамоянд, ки фарзандонашонро ба шогирдӣ гирад.

Алидод дарси анъанавию қолабиро хуш надорад, дар ҳар дарс аз усулҳои рангини таълим истифода мебарад. Чун дар омӯзгорӣ таҷрибаи зиёд дорад, методу усулҳое корбаст мекунад, ки аз таҷрибаи худаш ба даст омадаанд. Корбурди методҳои муқоисавӣ, проблемагузорӣ, ҳамкорӣ, фардӣ, гуруҳӣ ва ғайра дарсҳояшро бисёр шавқовар мегардонанд ва гузашти вақтро на омӯзгор эҳсос мекунад на шогирд. Ӯ нақшаи дарсро ҷунон тарҳрезӣ мекунад, ки вазифаи омӯзгор ва кори шогирдон мушаххасан муайян гардидааст. Масалан, аз химия тарзи гузаронидани мавзӯи «Атсителен, сохт, изомерия ва номенклатура» дар синфи 10-ро бо истифодаи усулҳои гуногуни таълим пешниҳод мекунам. Дар тарҳи дарс максадҳо ва чашмдошту натиҷа аз дарс мушаххас нишон дода шудаанд:

«таълимӣ: то охири дарс хонандагон бояд: карбохидрогенҳои атсетилениро тавсиф намоянд ва онҳоро аз рӯи формулаҳояшон фарқ ва сохти молекулаи алкинҳоро тасвир карда тавонанд ва тарбиявӣ-ҳангоми кори гуруҳӣ ба фикри дигарон эҳтиром гузоранд, ҳамкорӣ намоянд, фикрҳоро тақвият бахшанд, ба ҳамдигар кумак карда, заҳмати дигаронро кадрдонӣ намо-янд.

А. Абдолбеков, бешак, имрӯз аз бехтарин омӯзгорони навҷӯю навоари вилоят буда, меҳнати ҳалоли ӯ борҳо кадрдонӣ шудааст. Мавсуф бо ифтихорномаҳои Вазорати маориф ва илми ҷумҳурӣ, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Роштқалъа, раёсати маорифи ВМКБ, Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ сарфароз шудааст. Соли 2014 бо нишони «Аълочии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» мушарраф гашт.

Алидод Абдолбеков соли 2021 ба Ҷоиизаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон миёни олимону омӯзгорони илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ шарафёб гардид. Ҳамаи дастоварду кадрдонии ӯвуҳои онанд, ки мавсуф дар ҷодаи таълиму тарбия аз бехтарин ва номдортарин чехраҳои соҳаи маорифи вилоят маҳсуб меёбад.

Ҷангибеки УЛФАТШОҶ,
«Омӯзгор»

ОМУЗГОРОНИ МО

Омӯзгори аввалинро шахс ҳеҷ гоҳ фаромӯш намекунад. Ифтихори ман маҳз омӯзгори аввалинам Зебо Баротова мебошад. Дар хотирам ҳаст, ки моҳи сентябри соли 1975 маро апаам (ёдаш ба хайр!) кашолакунон ба муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №6-и ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ (собиқ ноҳияи Кӯйбишес) овард. Азбаски қоматам нисбат ба ҳалсақақонам баланд буд, барои ин то иммомии соли хониш дар як ҷой менишастам, яъне, дар партаи охир.

Мову муаллима Зебо Баротова дар як кӯча зиндагӣ мекардем. Ҳар рӯзе, ки ба мактаб раҳсипор мешудам, кӯшиш мекардам, то аз пеши хонаи муаллимаамон гузарам. Аз дил мегузaronидам, ки шояд бо муаллима рӯ ба рӯ шуда, ҷузвдон ё дафтархояшро мактаб бубарам. Ҳар вақте ки ҷунин амал рух медод, ифтихор мекардаму хушҳол мешудам.

Ҳар боре гирди мизро рафтуо мекард, он касро диққат дода меистодам. Ҳангоми дафтарчамкунӣ ё дафтартаксимкунӣ мо-чанд нафар талош мекардем, то дар хидмати муаллима бошем. Доим ҳаракат мекардам, ба дарсҳо тайёр бошам. Устодам Зебо Баротова аз синни хурдӣ меҳру муҳаббати ин касби пуршараф – омӯзгориро дар дили кӯчаки ман ҷой дод. Ба ӯ нигариста, орзу менамудам, ки омӯзгор шаваму мисли муаллима ба хонандагон дарс диҳам.

Дар рӯзҳои истироҳатӣ кӯдакони кӯчаро дар ҳавлиамон ҷамъ карда, ба онҳо «дарс» медодам. Духтараконро дар як қатор шинонда, худам муаллима мешудам. Дар дарвозаи ҳавлиамон, ки тахтагӣ буд, бо бӯр ё порайи оҳақ навиштан ва мисолҳои математикиро ҳал карданро ёд медодам. Дар оғози соли

Аз устои аввалинам миннатдорам

нави хониш ҳама хонандагон вориди синфхонаҳо мешуданд. Ман интизор, ки ҳоло муаллимаи Зебо Баротоваи меҳрубон ба синф мебарояд, аммо муаллими мо пайдо нашуд. Дар партаи ҷорум нишастам ва интизори омӯзгор будам. Дар зангҳо ба берун мебаромадам, шояд муаллимо бинам. Ҳамин тавр, чанд сол уро надидам.

Ба синфамон муаллим Б. Муқимов даромад, ки ӯ низ омӯзгори хуб, аммо саҳтгир буд. Дар хотирам ҳаст, рӯзе муаллим ба синф даромада, вазифаи хонагиро бозпурсӣ кард ва гуфт.

– Агар ҳамаи аҳли синф мисли Бунафша бошанд, ман дар куртаам намеғунҷам.

Меҳри касби омӯзгорӣ баъди хатми муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ соли 1985 ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни раҳсипор шуда, панҷ нафар ҳамсинф ҳуҷҷат супоридем.

Ман факултети филологияро интихоб намудам. Имтиҳонсупорӣ сар шуд. Ҳамсинфҳоям, ки ба факултетҳои химия-биология, забони русӣ, математика номнавис шуда буданд, аз имтиҳон гузаштанд. Мутаассифона, ҳоли гузариши факултети интихобкардаам баланд буд ва аз забони англисӣ баҳои се (3) гирифтаам. Аз мандат нагузаштам. То ҳол ин лаҳзаро ба ёд орам, мисли ҳозира чашмонам пурашк мешаванд. Ёдам ҳаст, ба ҳобгоҳ омада гиристам. Зик шудам, фишорам паст гардида, бемор шудам, то сахари рӯзи дигар ҳобидам. Ҳамсинфҳоям маро ба хона гусел карданд. Ба хона даромадан замон худро ба оғӯши модарам партофта, гириро аз нав оғоз намудам. Модарам навозишкунон дилбардорӣ менамуд:

– Ҳеҷ гап не, соли дигар, албатта, дохил мешавӣ, бовар дорам, чони ӯча, - гуфта дилбардорӣ мекард.

Боз аз байн даҳсолаҳои дигар сипарӣ гардиданд. Рӯзе аз кӯчаи марказии ноҳия мегузаштам. Бо ҳукми тасодуф бо муаллимаи азизам Зебо Баротова вохӯрдм. Синну солашон каме боло рафта бошад ҳам, ҳамон симои зебо – чашмони қабуд, табассуми маҳину зебоаш боқӣ мондааст.

Соли 2018 буд. Аз тарафи шуъбаи маориф ва муассисаи таълимие, ки он ҷо фаъолият мекардам, ман ва як нафар омӯзгори дигарро барои сайқали дониш ба семинар доир ба муносибати босалоҳият ба МТМУ №10-и ноҳия фиристоданд. Баъди анҷоми семинари омӯзишӣ мо-як гуруҳро сари пиёлаи ҷой ба хонаи муаллима тақдир намуданд. Хонаи муаллима дар наздикии мактаб будааст. Мо, омӯзгорон, як-як вориди хона мешудем. Ба сахли хавлӣ қадам монда, муаллима Зебо Баротоваро дидам. Мо якдигарро самимона пурсупос намудем. Дар атрофи дастархон нишастем, сухбат ороестем. Муаллима соҳиби панҷ фарзанд – ҷор духтар ва як писар будааст. Ҳар кадом соҳиби маълумоти олианд – Вазира, Васида, Малика-духтур, Зайнаб-ҳамшираи тиббӣ ва писараш Искандар Дусанов духтури хайвонотанд.

Мавсуф бо кӯшишу ғайрат ва талош шогирдони зиёдеро ба камол расонидааст, ки дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ фаъолият доранд ва дар ободонию пешрафти кишварамон саҳмгузор мебошанд.

Бунафша ИСМАТОВА,
қорманди Осорхонаи
ноҳияи Абдурахмони Ҷомӣ

Дар ноҳияи Муъминобод дудеҳа ҳаст бо номҳои Синҷӣ ва Синҷодара, ки ҳарду ба Ҷамоати деҳоти Чилдухтарон тааллуқ доранд.

Тоҷи сари мардуми Синҷӣ

Дар деҳаи Синҷӣ нахустфарзанд ба дунё омад, ки номашро Ҳалим гузоштанд. Падару модар бо меҳру навозишу дӯстдорихо уро ба воя расонданд. Оянда ин нахустфарзанд дар ҳама корҳо, рӯйдодҳо ва саҳифаҳои таърихи деҳаю ҷамоат ҳамин хел нахустин гардид.

Падараш иштирокдори ҷабҳаҳои Ҷанги дуҷуми ҷаҳонӣ шабу рӯз ба қавле, дар кори фермаю саҳро буд. Вале вақт ёфта, ба назди писари мактабхонаш меомад ва доимо ба дарстайёркунии ӯ назорату ёрдам мекард.

Модари азизу меҳрубонаш Савлатбӣ ҳам дар боҳатту савод шудани Ҳалим заҳмат кашидааст. Дар ҳақиқат, бо рафтору одоби гуфтугори ҳалимона, зарифона, орифона ӯ на танҳо азизи волидон, балки дӯстдори аҳли деҳа гашта буд.

Айёми кӯдакии Ҳалим дар деҳаи Бандиказаи назди хавзи Муъминобод, наврасиаш дар деҳаи Санҷии дарёи Ёхсу ва айёми мактабвириву мактабхонаш дар деҳаи Дашти Калони лаби дарёи Сурхак сипарӣ шудааст. Пас аз итмоми синфи ҳаштум ҳуҷҷатхояшро ба Омӯзишгоҳи омӯзгории шаҳри Кӯлоб супорида, дохил гардиду онро хатм кард. Уро ба мактаби хондаш, ки роҳбарии онро шахси қордону ташкилотчӣ, маорифпарвар Ганҷал Нуров ба зимма дошт, роҳхат доданд. Директор дар нахустин суҳбаташ ба Ҳалим он ҷизро талқини таъкид кард, ки дар дунё аз касби омӯзгорӣ дида душвортар, мураккабтар, вале ифтихорофарин нест. Танҳо омӯхтан ва омӯзондан зарур асту бас.

Аҳли омӯзгорони деҳаи Сиёҳфарки заршӯни Шугнов хабар ёфтанд, ки дар мактаби №16 аз

таърих омӯзгори хушсаликае ба шогирдон дарс мегӯяд. Бо ду-се нафар шахсияти баоброи Сиёҳфарк дар мактаби мазкур роҳбарияти мактаб омада, аз Ҳалим хоҳиш карданд, ки ба фарзандони онҳо таълиму тарбия диҳад. Ҳарчанд

мегуфт, ки падару модари пираш ба нигоҳубин эҳтиёҷ доранд, вале онҳо бо исрор хоҳиш менамуданд. Ниҳоят Ҳалим розӣ шуду озими Сиёҳфарк гашт. Бо коллективи нав ҳам унс гирифт, шоистаи эҳтироми ҳамагон гардид. Баъди се соли фаъолият уро раиси кумитаи иттифоқи касабани мактаб интихоб ва баъдан муовини директор таъйин карданд.

Вале дили Ҳалим ба зодгоҳу волидонаш қашол буд. Пас аз чанд сол мактаби ибтидоии деҳаи Синҷиро ба таълимгоҳи нуҳсола табдил доданд. Масъулини шуъбаи маорифи ноҳияи Муъминобод Ҳалим Нуровро даъват карда, зимомии мактаби нафтаъсисро ба зимаш гузоштанд.

Бинои мактаб соли 1960 бунёд гардида буд ва торафт хароб мешуд. Соли 2005 директори мактаб Ҳалим Нуров барои коре ба маркази ноҳия омада, бо шахси фаъолу қордон Рачабмад Мирзоев вохӯрд. Маслиҳат шуд, ки директор оид ба ҳалли масъалаи мазкур ба Ташкилоти ғайридавлатии «Каритас»-и мурочиат кунад. Директор бо мадади мутахассисе лонхаю ҳуҷҷатҳои заруриро омода карда, назди раиси вақти ноҳия рафт. Раис ба ин масъала мусоидат намуд ва мактаб бунёд гардид.

Соли 2006 таълимгоҳ соҳиби бинои нав шуд ва сафи толибон ҳам афзуд.

Ҳалим дар ин миён ба бахши ғоибонаи факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дохил шуда, донишашро тақмил дод. Сиву як соли расо Ҳалим Нуров таълимгоҳи №51-и деҳаи Синҷиро роҳбарӣ кард.

Нурулло ҲАСАНОВ,
рӯзноманигор

Дар шаҳри Гулистон 210 иншооти чашнӣ мавриди истифода қарор дода шуд.

ТАҲҚИҚ

Дар ғанӣ гардонидани фонди луғавии забон ва офаридани калимаҳои зебову гӯшнавоз саҳми эҷодкорон, бахусус, шоирон ниҳоят назаррас аст. Шоирон замони эҷоди шеър мекушанд, тасвирҳои ғайриодӣ ва тоза офаранд, ки дар ин миён беихтиёр кашшофи калимаҳои нав мегарданд ва ин барои забон аҳаммияти хосса дорад. Дар мақолаи мазкур забони ашъори устод Лоик Шералӣ дар мисоли китоби «Дастӣ дуои модар» мавриди таҳлилу арзёбӣ қарор дода шудааст. Дар бораи забони ашъори устод Лоик донишмандони машҳури кишвар асару мақолаҳои зиёде навиштаанд, ки метавон дар ин миён асарҳои «Лоик чун лоик»-и Гулназар Келдӣ ва «Каломи Лоик»-и Шарофиддин Рустамовро ёдовар шуд.

Дар китоби «Дастӣ дуои модар» метавонем бо ҳамаи гурӯҳҳои пасвандҳои калимасозии исми вохӯрем, ки онҳо иборатанд аз пасвандҳои ашъосоз, маконсоз, шахссоз ва маънисоз. Масалан:

Пасвандҳои ашъосоз:
Пасванди «-а» (сабза, гулдаста, панча)
Бе гулу гулдаста мактабхона
мебурдӣ маро.

КАЛОМИ СЕҲРАНГЕЗИ УСТОД ЛОИК

(Мавқеи пасвандҳои исмсоз дар китоби «Дастӣ дуои модар»)

Дошта аз дастӣ ман шодона
мебурдӣ маро.**Пасванди «-ак»**
Эй дарег, ангуштҳо чангак шуда,
Зиндагӣ аммо раҳо гашта зи чанг...**Пасвандҳои маконсоз:**
Пасванди «-гоҳ// -гаҳ» (шабонгаҳ, парвозгоҳ, зодгоҳ, меодгоҳ, ваъдагаҳ, оромгоҳ, қиблагаҳ, даргоҳ, пешгоҳ)
Чунонки ҳар касеро зодгоҳе ҳаст,
Раҳе, сарманзиле, меодгоҳе ҳаст.
Пасванди «-дон» (чомадон, ҷузвдон, дегдон)Харида баҳри ту савго
Ба пешат ҷомадонро мекушоам.**Пасванди «-истон// -стон» (қўҳистон, бўстон, Тоҷикистон)**
Олам ҳама ҷо азиз, лекин бар ман
Модар яқтост, Тоҷикистон яқтост.
Пасванди «-зор» (гулзор, пунбазор)
Осмоиро набувад он ҳама рафъат,
ки варост,Гулу гулзори замин як гули рухсори
зан аст.**Пасванди «-сор» (қўҳсор, чашмасор, хушксор)**Дар миёни қўҳсорон,
Бо навои обшорон,**Пасвандҳои шахссоз:**
Пасванди «-гор» (омӯзгор, омузгор, мададгор, парвардгор)
Ту азбаски малак будӣ дар ин дунё,
дар он дунёХудо омузгори ту, малоик низ ёри
ту.**Пасванди «-бон» (рухбон)**
Модари хушбахту бадбахтам,
замин ёри ту бод!Гирдгардон рӯҳбони покraftори
ту бод!**Пасванди «-ор» (бархурдор, хари-дор, гирифтдор)**Гар равад зер замин ё ба фалак
хайма занад,
Ҳар кучо марди бузургест,
гирифтори зан аст.**Пасванди «-вар» (донишвар)**
Як сухани бонамаки модарон
Беҳ зи ҳама ҳикмати донишварон.**Пасванди «-гар» (санъатгар)**
Як ҳунари ҳамдамии модарон
Беҳ зи ҳама ҷодуи санъатгарон.**Пасванди «-навард» (гардуннавард)**
Он яке гардунаии гардуннавард аст,
Сар ба гардун судаст.**Пасвандҳои маънисоз:**
Пасванди «-гор» (ёдгор, рӯзгор)
Дар ӯ як достоне ҳаст,
гиру хону ёдаи кун,Дар ӯ чизи гароне нест,
аммо ёдгори туст!**Пасванди «-ор» (покрафтдор)**
Модари хушбахту бадбахтам,
замин ёри ту бод!Гирдгардон рӯҳбони покraftори
ту бод!**Пасванди «-иш» (навозиш, сӯзиш)**
Сарам хоҳад навозишҳои
дастони туро имрӯз,Дилам хоҳад нигоҳи гарми
чашимони туро имрӯз.**Пасванди «-ӣ» (хоксорӣ)**
Хоксори ту он қадр маро қард
баланд,Ки ҳама қудрати кайҳонгузарам
ҳадяи туст.

Дар маҷмӯъ, устод Лоик дар китоби «Дастӣ дуои модар» 41 исми (агар тақрири баъзеашонро ба эътибор гирем, 50 исми)-ро истифода кардааст, ки бо 17 пасванди дар боло гуфташуда сохта шудаанд.

Марзбоналӣ ҚУРБОНЗОДА,
донишҷӯи ДМТ

МАОРИФИ ҶАҶОН

Мексика

Дар Мексика таълими томактабӣ барои кӯдакони аз 3 то 5-сола пешбинӣ шудааст.

Кӯдакон дар муассисаҳои томактабӣ малакаҳои асосӣ, аз қабилӣ муошират, ҳисоб кардан ва навиштанро меомӯзанд.

Инчунин, таҳсил дар муассисаҳои томактабӣ давлатӣ ройгон аст. Рушди иҷтимоӣ, забонӣ ва омӯзиши кӯдакон аз ҳадафҳои асосӣ дар кӯдакистонҳо мебошад. Тақрибан 71%-и кӯдакони 3-5-сола ба тарбияи томактабӣ фаро гирифта шудаанд.

Науру

Баъди хатми муассисаҳои таълимӣ донишомӯзон таҳсилро дар мактабҳои олии идома медиҳанд. Дар Науру танҳо як муассисаи таҳсилоти олии расмӣ мавҷуд аст - University of the South Pacific (USP) - Nauru Campus.

Дар донишгоҳ таҳсили фосилавӣ, аз рӯи ихтисосҳои омӯзгорӣ, идоракунӣ, иқтисод ва рушди иҷтимоӣ роҳандозӣ шудааст.

Гарчанде ки мактабҳои олии Науру зиёд нестанд, аммо дар он ҷо марказҳои зиёди омӯзишӣ мавҷуд мебошад.

Канада

Низомии маорифи Канада ба низомии бритониёӣ ва амрикоӣ шабоҳат дошта, дорои хусусиятҳои хос мебошад. Дар соҳаи маорифи ин мамлакат низомии мутамаркази назорат вучуд надорад ва аз рӯи барномаву стандартҳои тасдиқнамудан Вазорати маориф амал мекунад. Маорифи Канада аз зинаҳои таҳсилоти томактабӣ, маълумоти миёна ва олии иборат мебошад.

Кӯдакон таҳсилро аз 6-солагии оғоз намуда, 6 сол дар зинаи ибтидоӣ таҳсил мекунанд. Дар маҷмӯъ, барои гирифтани маълумоти миёна дар Канада (вобаста ба вилоят) 11-12 сол лозим аст.

Кувайт

Дар Давлати Кувайт новобаста аз табакаи иҷтимоӣ кӯдакон ба таҳсил фаро гирифта мешаванд. Инчунин, таҳсил барои донишомӯзони аз 6 то 14-сола хатмӣ буда, таҳсил ройгон аст. Ҳамчунин, ғайр аз муассисаҳои таълимии давлатӣ мактабҳои хусусии хориҷӣ низ фаъолият доранд, ки Мактаби дузабонаи Кувайт, Мактаби бритониёӣи Кувайт, Мактаби байналмилалӣи амрикоӣ ва ғайра аз ҷумлаи онҳо мебошанд.

Намибия

Намибия дар ҷануби Африқо ҷойгир буда, 21 март соли 1990 истиқлол ба даст овардааст ва дар он забони англисӣ забони расмӣ аст.

Айни замон таҳсил дар муассисаҳои Намибия бо забони англисӣ ба роҳ монда шудааст. Мутаассифона, аксари омӯзгорони ин кишвар забони англисиро хуб наметонанд ва мактабҳо ба омӯзгорони соҳибтаҷрибаву соҳибтаҳассус ниёз доранд.

Таҳияи Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»

АРҶУЗОРӢ

Ба мақому мартабаи омӯзгор тамоми донишмандону бузургони пешину муосир баҳои баланд додаанд. Чунонки устод Абдурахмони Ҷомӣ гуфтааст:

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

Мақоми омӯзгор

яке аз шахсиятҳои муътабар маҳсуб ёфта, чароғи маърифатро дар замири шогирдон фурузон менамояд. Зиндагии мо аз ӯ равнаку ривоч меёбад, бештар ободу дилрабо мешавад.

Эй пири хушзарофат, устод, зинда бошӣ!

Эй кони панду ҳикмат, устод, зинда бошӣ!

Бар наврашон ту умре, омӯхта дарси мардӣ,

Одобу ҳам садоқат, устод, зинда бошӣ!

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суханронияшон борҳо мақоми баланди омӯзгорро ситониш кардаанд. Сарвари кишвар, аз ҷумла, чунин таъкид намудаанд: «Муаллим, пеш аз ҳама, афрӯзандаи чароғи дурахшони илму дониш аст ва хушбахтона, қисми асосии зиёиёни кишварро муаллимон ташкил мекунанд. Бинобар ин, вазифаи асосии муаллим дар баробари омӯзонидани илму дониш, инчунин, омӯзонидани адаб ва ҳидояту раҳнамои шогирдон ба роҳи рост мебошад. Ин амр бояд ба меъёри ахлоқии фаъолияти муаллим таъдил ёбад». Суханони зерини Пешвои миллат низ баёнгари мақоми воқеии омӯзгор дар ҷомеаанд:

«Маҳз муаллим аст, ки доимо меомӯзад ва он чи андӯхтааст, ба дигарон таълим медиҳад. Миллате, ки омӯзгори асил надорад, ҳеч гоҳ ба ягон мартаба намерасад. Ифтихор ва сари баланди мост, ки тоҷикон аз қадим соҳиби китобу қалам, илму маърифат ва олимӯ омӯзгор буданд, ҳастанд ва дар оянда низ хоҳанд монд».

Оре, то даме ки ҳаёт чараён дораду набзи инсонҳо мезанад, омӯзгор қадру манзалаташро гум намекунад ва воломақом боқӣ мемонад.

Ай муаллим, панди некат то қиёмат бо ман аст,

Меҳри гармат қуввати дил, руҳ дар қону тан аст.

Чавшану тире қамон андар набард ояд ба қор,

Панди чавшансуратат бар қони ман пирӯҳан аст.

Сабзагул ХУРОМОНОВА,
омӯзгори МТМУ №12-и ноҳияи Роштқалъа

ФУРӯҒИ СУБҲИ ДОНОӢ КИТОБ АСТ

Беҳтарин ёри вафодор

Китоб дар ҳаёти инсон нақши басо муҳимро мебозад. Меғъяд, «Вақте ки китобро мекушӣ, ҷаҳонро мекушӣ». Воқеан ҳам, китоб дар худ олами маъниро гунҷонда, бахше аз ҳаёти инсонхост.

Оре, китоб ҳамсафари мост. Вақте инсон бо шавқӣ зиёд китобро мекунад, ҳис мекунад, ки гӯё китоб ҳамсухбати ӯст. Шаҳс бо хондани китоб дар ҳар ҷо ки бошад, худро танҳо ҳис намекунад.

Китобҳо асрҳо ниғаҳдорӣ шудаанд ва фарҳангу тамаддунро бидуни китоб тасаввур кардан ғайриимкон аст. Аз ин рӯ, ганҷинаи тафаккурхост, маҳзани умедорзӯхо, раҳнамо ба олами донишхост. Пешвои миллат дар ин ҳусус зикр кар-

даанд: «Китоб калиди дониш ва воситаи асосии саводнокшавӣ аст». Шаҳсе, ки китоб мутолиа мекунад, ҳеч гоҳ дар то-риқиву ҷаҳолат намемонад.

Аз гузашта то ба имрӯз китоб барои инсон як маъ-хази бебаҳои ақлу хирад аст. Ҳар як халқу миллат маҳз тавассути китоб та-моми мероси гаронбаҳои худро дар тӯли асрҳо омӯх-тааст.

Хушбахтона, санъати китобдорию сухангустарӣ имрӯз дар кишвари мо мав-қеи маҳсусеро доро мебо-шад:

Беҳтарин ёри вафодор
китоб аст, китоб,
Ёри бебаҳмату озор
китоб аст, китоб.

Соҳибҷамол
ШОТАМАНОНЕВА,
муовини директори оид ба
таълими МТМУ 177-и
ноҳияи Рӯдакӣ

ХИКОЯИ ҲАҚВЌ

Уф-ф, боз як ашӯи вазнини ди-гарро ба сарам ҳавола карданд, ки мағзам гичу табъам хира ва авзоям парешон гашт. Охир, аз ин масъуло-ну сардамдорони дабистон бори чан-дум аст, пурсиданиям: аз ману 6-он дигар ёронам чӣ кӯтаҳие гузашта, ки ин қадр қабру қафоро бар мо раво медоранд?

Инсоф ку, вичдон ку, раҳму шафқат ва билохира, эҳсоси масъулият ку? Ин ки солҳо дар ин кунчи анбори бадбӯю чиркин, зери ашӯи мухталиф, дафтару журналҳои синфӣи кӯҳна, ҳуччату асно-ди болои ҳам бетартиб ҳобида, афзун ба ин, мизу курсиҳои шикаста ҳафтод пуд чангу гӯбори касиф рӯймон нишаста, бе ҳаракат, чун васоили нозарур афтода-ем, магар шуморо ба ташвиш намеорад? Ману ҳашт рафикам нафастанг шуда, аз набудани ҳавои тоза тан ба ризои тақ-дир додаем. Аммо... боре бигӯед: аз мо чӣ таксире чурме гузашта, ки бад-ин шева дучори азобу машаққат гардидаем? Рӯзҳо, ҳафтаҳо, моҳҳо ва инан солҳост, ки ғарибу музтар ва дилшикаста муста-манд дар интизори рӯзҳои неку саодат-бор рӯзро ба шаб мерасонему шабро ба рӯз. Хоби орому осуда ва роҳатфизо ҳам надорем. Шабо хайли калламушон сар аз ҳар роғу сӯроҳ берун мекашанд ва дар байни ғарами дафтару журналҳои синфӣ, папкаҳои чангзеркарда, китобҳои дарсии кӯҳнаву фарсуда ва ҳел-хел ашӯи мухталиф роҳат сайру гардиш мекунанд. Гоҳ-гоҳ аз болои мо ҳам бо пойҳои номуборакашон ҳазида, бӯи баду нохуш ва тааффунашон ҷонамонро ба ҳалқаи меорад. Аз ҳама даҳшатавғтарин амал, ки ин ҳармушҳо анҷом медиҳанд, ҳойидани муқоваи китобҳо (чун муқоваи китобҳо ширеш дорад!) ва ба ҳузур бо дандонҳои шабехи арраи барқӣ тезашон реза-реза карда-ни коғазу рӯзномаву маҷаллаҳост. Ва ин «муҳориба»-ю майдондори ҷонварони палид то дамидани субҳу аз ғонаи равзанаи хурдакаи анбор ворид шудани нахустин нурҳои хуршеди оламафрӯз идома меёбад. Аммо бало ба сари мушҳо! Ҳайронии мо аз он аст, ки ин ҳама азобро солҳост, ки лаб зерӣ дандон таҳаммул мекунем. Чаро? Охир, мо аз навъи компютерҳои кӯҳна, ки немест! Дар ин зулматсари гоҳе он рӯзҳои бонишоту файзборро бо ҳасрату аламҳои талх пеши назар меорам. Пеши назар меорам дарунакӣ менолам. Панҷ сол қабл, тирамоҳон, бо оғози соли нави таҳсил дар силки мизу курсиҳои наву чанд ҷевон, ҳашт адад компютери ялаққосиро, ки андаруни қуттиҳои картоние ҷо карда буданд, чун тухфа аз соҳибкоре ба дабистони дех супурданд. Ҳамоиши тантанавие баргузор гардид, ки тасвиру тавсифи он як китоб мешавад. Ва масъулони серта-

«Корношоям»

раддуд моро ба синфхонаҳо ворид ва ба хонандагон муаррифӣ карданд. Эҳа, шумо он дам хушҳолию шавқу шӯри мактабиён-ро медедид! Чашмонашон барқ задаву лабонашон дар тасарруфи мавҷи табассум, бо ҳаяҷону изтиробӣ бепоён ба мо менига-ристанд. Ҳатто чанд нафар ба назди мизи муаллим омада, дасти навозиш як-як бар сарамони мениходанд. Чӣ бахти бузург! Чӣ истиқболи самимонаву пурмеҳр!

Чанд муддат аз кавле, «маросими рӯбинион»-и компютерҳо идома ёфт, баъд батадрич «хунук» шуд.

Ва ана аз он рӯз ба баъд оворагӣ сар-гардониҳои мо-компютерҳои «бахтбаргаш-та» шуруъ шуд. Ибтидо сарварони таъ-лимгоҳ ба вачҳи мавҷуд набудани синфхо-наи алоҳида (компютерӣ) намедонистанд, ки моро кучо бигзоранд. Фикр карданду фикр карданд ва мунтаҳо тасмим гирифт-танд, ки моро ба гунаи муваққат дар дафта-ри кории директор дар каноре, рӯйи фарш ҷо бикунанд. Ва рӯзҳо ҳафтаҳоро моҳҳо пуш-ти сар шуду моро ба ҳучраи хос интиқол надоданд, чун ин гуна ҳучра вучуд надошт. Болои сӯхта намақоб, мактаб ҳеҷ не ки як омӯзгори фанни технологияи иттилоотӣ пайдо кунанд. Ва сар шуд, аз ин кунҷ ба он кунҷ кашола кардану бурдани мо. Ниҳоят сарвари дабистон тасмими дигар гирифт: компютерҳоро дар дафтари омӯзгорон, боз ҳам ба наҳваи муваққат ҷо кунед. Ва моро кашолақунон ба дафтари омӯзгорон бурда, дар рӯйи фарш, назди ҷевонҳо, ки моламоли ғарами дафтару папкаҳо буд, гузоштанд. Андак-андак ҳусну зебоии су-рати мо, ки замоне ялаққос мезадему зуд ба чашми омӯзгорону хонандагон мерасид-дем, коста гардиду эътиборамон поён рафт. Ҳарчанд фикр мекардм, ки дар ин даврони технологияву инноватсия омӯзгорон бояд моро ҳангоми ташкил ва баргузор наму-дани машғулиятҳо истифода кунанд, аммо хайҳот! «Дар бало монда буд», аз кавле, як ё ду дона бӯру журнали синфиро китоби дарсӣ. Бад-ин ҳолу ҳаво, тирамоҳ рафту зимистон омад. Ҳаво сарду сармо ба бадан ҷу наштаг меҳалид. Ана дар ҳамаи айёми сардиҳову яхбандиҳо сарвари мактабу муовинонаш тасмими нав гирифтанд: компютерҳоро бо сабаби набудани омӯзгори технологияи иттилоотӣ, боз ҳам ба таври муваққат ба анбор ҷо бояд кард, ки он ба ном анбор, ҳамзамон, вазифаи китобхонаю бойгониро иҷро мекард.

Ва водареғу вовайло! Бурданд морову дар он зулматсари пурчангу гӯбор, мо-ломоли бӯи нохушро нугувор, ба чанголи калламушҳо супурданд.

Ҳа, ногуфта намонад, боре хуршеди

бахт ба рӯям тулуъ карду... боз ҳам ба зудӣ майли гуруб.

Қисса ин аст, ки боре дари анборро боз намуда, як муаллиму мудири хоҷагии таълимгоҳ аз байни дӯстон маро берун бароварда, ба рӯям пуф-пуфқунон чангу гӯборамро тоза кардан хостанд.

Афсӯс, онҷунон ки дилашон меҳост, тоза карда натавонистанд. Баъд берун ба-роварда, рӯйи мизи шалақи фарсудаи аз дакёнусмонда гузоштанд. Фарроши заҳ-матқаш, ҳолаи Сороро фармуданд, ки бо латта аз тахти дил пайкарамро аз қабатҳои чангу гӯбор поку мубарро созад. Ба шумо дуруғ, ба Худо рост, тақрибан ним соат ба-данамро аз гаждию палиштиҳо пок кард бо ҳавсалаи тамом ҳолаи Соро. Ана, баъд аз ин маро ду хонанда бо эҳтиёти ниҳоят зиёд аз ду пахлу дошта, медонед, ба кучо бурданд? Ба дафтари кори директор, зани доиман бадҷаҳли тундгӯю абруги-рифта, ки аз мушҳоидаҳои мани бечора, ягон лаҳза аз ҳучрааш берун набаромада, рӯзашро бо гуфтугӯ бо телефони ҳамроҳ мухтасар мекард. Аммо агар омӯзгореро котибааш бо муҳимме ҷеғ мезад, ўро (хоҳ зан бошад, хоҳ мард, хоҳ омӯзгори ҷавон) назди даромадгоҳ рост гузошта, ҷанҷолу арбада мебардошт ва ниҳоят, пас аз мазам-мату таъзир «Агар ин амри маро дуруст иҷро накунӣ, ин бор ба ту ягон ҳел гузашт нест. Кафшҳота пеши поят мегузорам, фаҳмидӣ?!»-гӯён ўро раҳо мекард.

Мухтасари калом ин ки маро рӯйи мизи ҳамаи бонув бадҷаҳл гузоштанд. Ҳама абзорамро санҷида, ноқилхоро му-раттаб карда, билохира, ба кор даровар-данд. Аммо чӣ шуду чӣ монд, ки сару су-ратам ба директор писанд наомад.

– Ин майдатар, таъби дилам не, як кал-лонтари ҷор кас медағияшро харида, оварда дар кабинетам гузored,-амр кард бону ва аз ман рӯ тофт.

Дафъатан бардошта бурданду дар ан-бор ҷоям карданд. Боз рӯзҳои сиёҳ сар омад.

Ва боре чанд меҳмони кулоҳбасару шиму костюм дар тан ба дабистон ома-да, ба тафтиши амволи таълимгоҳ шуруъ карданд. Чун навбат ба мо-компютерҳои «сарсахт» расид, аз назораи ҳоламон охи бадард аз сина кашида, мушти дарег бар зону заданд ва таассуфхӯрон сар афшон-данд.

Мудири хоҷагӣ дурудароз қиссаи рӯз-гори моро нақлашон карду назари суол сӯяшон дӯхт.

– Ин компютерҳоро корношоям гуфта, акт кунед. Тамом-вассалом,-хулоса кард «калон»-и меҳмонҳо.

Акнун ман зерӣ чангу гӯбор, нафас дар гулуям гирех хӯрда, ба ҳаёл рафтаам:

Корношоям, яъне, чӣ?

– Магар аз дасти мо дигар коре наме-ояд?

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

САЙҚАЛИ ЗЕҲН

Аз боло ба поён:

1. «Сару сомони ***й сар омад» (М. Қаноат). 2. Исми маъмулии мардона. *** Искандаров, собиқ корманди нашрияти «Омӯзгор». 5. Пойтахти давлат дар қитъаи Аврупо. 6. Бо хирс ба чизе чашм дӯхтан. 11. Хӯроки миллии тоҷикӣ. 12. Сайёри ба офтоб наздиктарин системаи офтоб. 13. Шаҳр дар Ҷумҳурии Ўзбекистон. 17. Ба ҳам шодиву хурсандӣ кардан, ҳамдидӣ. 18. Номи ихтисоршудаи давлати собиқ Иттиҳоди Шуравӣ. 21. Фарогирандатар, шомилтар бо арабӣ.

Аз чап ба рост:

3. Асилзодагӣ, начобат. 7. Дехаи

Ҷавоби муаммои «Дафтар»

(«Омӯзгор», №30, 23.07.2025)

Аз боло ба поён:

1. Бихӣ. 2. Рама. 3. Агар. 5. Аъмо. 10. Майна. 11. Раъно. 14. Маонӣ. 18. Амина. 19. Ҳарза. 20. Дафтар. 21. Сирф. 14. Мана. 15. Ихом. 16. Амрико.

Урфӣ. 17. Маро.

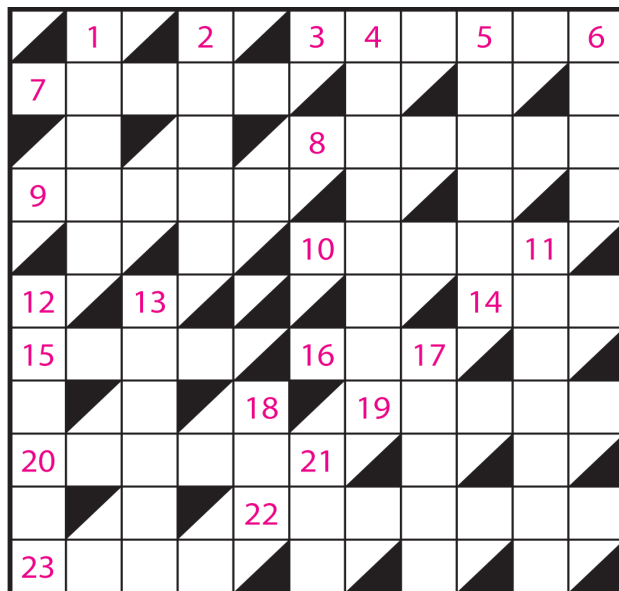
Аз чап ба рост:

1. Борбад. 4. Гардан. 8. Ҳамза. 10. Майна. 11. Раъно. 14. Маонӣ. 18. Амина. 19. Ҳарза. 20. Дафтар. 21. Амрико.

Ахли эҷоди ҳафтаномаи «Омӯзгор» аз даргузашти собиқ ҳамкори худ, нависанда ва рӯзноманигори шинохта **Эҳсон Субҳон** андуҳгин буда, ба ахли оила ва ҳешону пайвандони марҳум ҳамдардӣи амиқ баён мекунанд.

Ахли эҷоди ҳафтаномаи «Омӯзгор» ба ҳамкори худ **Ҳотами Ҳомид** би-нобар даргузашти **МОДАРАШ** изҳори ҳамдардӣ ва таслият менамоянд.

Муаммои «Асолат»

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТА №1050411473, ки онро соли 2009 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №31-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Оев Алишер Бозорбоевич додааст, эътибор надорад.

НАШРИИ Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон www.omuzgor-gazeta.tj

МУАССИС

Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУҲАРИР

Эҳсон САҒАРЗОДА

225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ

Раҳим САИДЗОДА

Абдулло РАҲМОНЗОДА

Ҳомид ҲОШИМЗОДА

Равшан КАРИМЗОДА

Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА

Бадриддин МУЗАФҒАРЗОДА

Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандешӣ маводе низ ба таъ-мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифон ҳам-фикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгаш-та баргардонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навишта-хоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андо-заи 14 (фосилаи 1,5)-и ҳарфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ

Насриддин ОХУНЗОДА

(ҷонишини сармуҳаррир)

Шодӣ РАҶАБЗОД

Ҳотами ҲОМИД

225-81-57

Шаҳноза БОБОМУРОДОВА

(муҳаррирон)

МУХБИРОН

Ирода ТИЛАБОВА

Хуршеда АЗИЗОВА

(шаҳри Душанбе)

Ҷангибеки УЛҒАТШОҶ

(ВМКБ)

Сухроб АЗИЗӢ

Худододи ИСЛОМ

(вилояти Хатлон)

Нуъмон РАҶАБЗОДА

(вилояти Сугд)

Саодат ЭРҒАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)

Зарнисор НИЗОМОВА

(хуруфчин)

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплексии «Шарки озо» ба таъ-расид. Индекси обуна: 68850. Адади нашр: 40246 нусха

Почтаи электронӣ:

n.omuzgor@maorif.tj

Сомонаи ҳафтанома:

www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи расмӣи нашрияи «Омӯзгор»

Навбатдори шумора
Ш. Бобомуродова